

МОНГОЛ УЛСЫН ХҮНИЙ ЭРХИЙН
ҮНДЭСНИЙ КОМИСС

2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

ХҮНИЙ ЭРХ

ОРОН ДАЯАР

ЭРХ ЧӨЛӨӨГ

ЦАГ ЯМАГТ

ХҮН БҮРТ

2018 ОН

Гарчиг

НЭГ. ХҮНИЙ ЭРХИЙН ТАЛААРХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ, БОДЛОГОЫГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	6
1.1 Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл	6
1.2 Хяналт шалгалт	8
1.2.1 Санаж бичиг бүхий байгууллагуудтай хамтран хяналт, шалгалтын ажил зохион байгуулах	8
1.2.2 Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрхийн хүрээнд хяналт шалгалт хийх	10
1.2.4 Онцгой байдлын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд хяналт шалгалт хийх.....	10
1.2.5 Гомдол мэдээллийн мөрөөр хяналт шалгалт хийх.....	11
1.3 Судалгаа, бодлогын дүн шинжилгээ.....	11
1.3.1 Хууль тогтоомж, эрх зүйн актын төсөлд дүн шинжилгээ хийж, санал хүргүүлэх, холбогдох ажлын хэсэгт ажиллах	11
1.3.2 Хот дахин төлөвлөлт, газар чөлөөлөлт ба хүний эрхийн асуудлаар дүн шинжилгээ хийх	14
1.3.3 Хөдөөгийн ЕБС, МСҮТ-ийн дотуур байрууд болон малчдын хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтийн талаар судалгаа, дүн шинжилгээ хийх	14
1.3.4 Өсвөр насны охид, эмэгтэйчүүдийн НҮЭМ-ийн эрх, ЖСХ-ийн талаар ХЭЭДХ, НҮБ-ын гэрээний хороодын зөвлөмжийн хэрэгжилтэд үнэлгээ хийх.....	14
1.3.5 Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн асуудлаар судалгаа, дүн шинжилгээ хийх	14
1.3.6 Хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх (Өмнөговь аймаг дахь уул уурхайн үйлдвэрлэл, тээвэрлэлтээс үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн нөхцөл байдлыг үнэлэх).....	15
1.3.7 Санамж бичиг бүхий байгууллагуудын зарим дүрэм, журамд хүний эрхийн үүднээс дүн шинжилгээ хийж, зохих санал гаргах, ...	16
1.3.8 Албан болон насан туршийн боловсролын тогтолцоон дахь Хүний эрхийн боловсролын өнөөгийн нөхцөл байдлын талаарх зураглал хийх.....	17
1.3.9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сургууль завсардалт, сурч боловсрох эрхийн хэрэгжилтийн талаар мэдээлэл цуглуулж, санал боловсруулах	17
1.3.10 Нийслэлийн Засаг дарга, НИТХ--ын тушаал шийдвэрүүд нь хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцэж буй эсэхэд дүн шинжилгээ хийх.....	18
1.3.12 Аймаг, орон нутаг дахь хүний эрхийн нөхцөл байдлын талаар Илтгэх хуудас боловсруулж, мэдээллийн сан бүрдүүлэх.....	18
1.4 Гомдол хүлээн авч, шийдвэрлэх ажиллагаа	18
1.4.1 Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсөн талаарх харьяалах гомдлыг хүлээн авч, ажиллагаа явуулах, бусад хэлтсийн ажилтнуудыг хариуцсан эрхийн чиглэлээр оролцуулах.....	18
1.4.2 Хүний эрхийн асуудлаар биечлэн, утсаар, цахим хэлбэрээр хууль зүйн зөвлөгөө өгөх	19

1.4.3 Хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчсөн тухай асуудлаар шүүхэд төлөөлөн нэхэмжлэл гаргах.....	20
1.4.4 Шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, хуульд заасан арга хэмжээ авах, бүртгэл мэдээллийг хөтлөх	21
ХОЁР. ХҮНИЙ ЭРХИЙН БОЛОВСРОЛ ОЛГОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА.....	21
2.1 Тодорхой бүлэгт чиглэсэн хүний эрхийн сургалт, уулзалт	21
2.1.1 Хүний эрхийн цуврал лекц зохион байгуулах	21
2.1.2 “Хүний эрхийн тухай ярилцъя” өглөөний уулзалтыг зохион байгуулах	22
2.1.3 "Хүүхдийн эрх, хамгаалал" сэдвээр орон нутаг дахь ГБХЗГ-ын ажилтнууд, Хүүхдийн эрхийн ажилтан, Хүүхдийн элч нарт сургалт зохион байгуулах.....	23
2.1.4 Эмч, эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнуудын хүний эрхийн чадавхи бэхжүүлэх сургалт зохион байгуулах	24
2.1.5 Магадлан итгэмжлэгдсэн сэдвийн хүрээнд Монголын Хуульчдын холбоо, Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны гишүүдэд сургалт зохион байгуулах	24
2.1.6 Equal Rights Trust байгууллагатай хамтран ялгаварлан гадуурхалт, тэгш эрхийн асуудлаар сургалт, тэтгэлэгт хөтөлбөр зохион байгуулах.....	25
2.1.7 Хөдөлмөрлөх эрхийн хүрээнд бүсчилсэн сургалт зохион байгуулах	26
2.1.8 Санамж бичиг бүхий байгууллагуудад хүний эрхийн сургагч багш бэлтгэх, ажлын байранд мэргэшүүлэх сургалт зохион байгуулах	26
2.1.9 Байгууллагын хүсэлт, захиалгаар хүний эрхийн сургалт зохион байгуулах	28
2.1.10 Бичил уурхай эрхлэгчид, орон нутгийн удирдлага, төрийн албан хаагчдад хүний эрхийн сургалт зохион байгуулах	29
2.1.11 "Хүний эрхийн нээлттэй өдөр" арга хэмжээг аймаг, орон нутагт зохион байгуулах	30
2.2 Хүний эрхийн сурталчилгаа	30
2.2.1 "Хүний эрх" сэтгүүл, "Хүний эрхийн мэдээллийн хуудас"-ыг бэлтгэн хэвлүүлэх, цахим хуудаст байршуулах.....	30
2.2.2 "Хүний эрхийн төлөө-сэтгүүлчид" клубыг чадавхжуулах, сургалт, уулзалт зохион байгуулах	31
2.2.3 Хүний эрх, тэгш байдал, ялгаварлан гадуурхалтын асуудлаар ном, гарын авлага хэвлүүлэх, видео шторк, ролик зэрэг сурталчилгааны материал боловсруулж, олон нийтэд хүргэх	33
2.2.4 Олон улын хүний эрхийн өдрийн арга хэмжээ зохион байгуулах.....	34
2.2.5 Хүний эрхийн цахим номын санг хөгжүүлэх, хандалтын судалгааг тогтмол хийх	37
2.2.6 "Нээлттэй сургууль" сонинд Хүний эрхийн боловсрол буланд мэдээлэл нийтлүүлэх	38
2.2.7 Комиссын цахим хуудас, олон нийтийн сүлжээ, сурталчилгааны самбаруудыг тогтмол баяжуулан шинэчлэх, монгол, англи хэл дээр хөтлөх, хэвийн үйл ажиллагааг хангах	38

2.2.8 Хүний эрхийн мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлэх, Комиссын үйл ажиллагааг таниулах чиглэлээр үндэсний, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдтэй хамтран ажиллах, мэдээлэл харилцааг тогтмол зохион байгуулах	39
2.2.9 Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал 70 жил сурталчилгаа нөлөөллийн үйл ажиллагаа	40
ГУРАВ: ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХ ҮНДЭСНИЙ ТОГТОЛЦООГ БЭХЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	41
3.1.1 Комиссын тухай хууль тогтоомжийг олон улсын хэм хэмжээнд нийцүүлэх, хараат бус байдлыг бэхжүүлэх талаар нөлөөллийн үйл ажиллагаа явуулах	41
3.1.2 Хүний эрхийг хамгаалагчдын тухай хуулийн төслийн хүрээнд нөлөөллийн үйл ажиллагаа явуулах	42
3.1.3 "АНДХЭҮБ-ын Чуулгантай хамтран "Хумигдан буй ардчиллын нөхцөлд хүний эрхийн талаарх ахиц дэвшлээ хадгалах нь" сэдвээр шийдвэр гаргагчдад чиглэсэн нөлөөллийн ажил зохион байгуулах"	42
3.1.4 “Уул уурхайн салбар дахь хүний эрх, байгаль орчны талаарх Удирдамж”-ийг танилцуулах, үндэсний түвшинд хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн нөлөөллийн ажлууд зохион байгуулах	42
3.1.5 Бизнес ба хүний эрхийн талаарх үндэсний Хөтөлбөр боловсруулах, санал авах нөлөөллийн ажлууд зохион байгуулах	43
3.1.6 Хууль сахиулах байгууллагуудын дунд "Хүний эрхийн боловсрол" онол практикийн бага хурал зохион байгуулах.....	43
ДӨРӨВ: ОЛОН ТАЛТ ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА	43
4.1 Гадаад хамтын ажиллагаа	43
4.1.1 ХЭҮБДХ-ны 31 дугаар хуралд Комиссын төлөөлөл оролцох.....	44
4.1.2 АНДЧ-ын ээлжит хуралд оролцох, Ажлын албаны дарга нарын ээлжит хуралд оролцох	44
4.1.3 ХЭҮБДХ-ны дэргэдэх Бизнес ба Хүний эрхийн ажлын хэсгийн үйл ажиллагаанд оролцох	44
4.1.4 НҮБ-ын ХЭДКГ, АНДЧ, ХЭҮБДХ зэрэг олон улсын байгууллагуудтай тогтмол мэдээлэл солилцох, хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлэх	44
4.1.5 Хүний эрхийн чиглэлээр олон улсын хурал, сургалт семинарт ажилтнуудыг хамруулах, зохих бэлтгэлийг хангах.....	45
4.1.6 Хүний эрхийн чиглэлээр төслийн санал боловсруулж, тэтгэлэг олгогч байгууллагуудад хүргүүлэх	47
4.2 Дотоод хамтын ажиллагаа.....	47
4.2.1 Орон тооны бус зөвлөлийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх (уулзалт хэлэлцүүлэг зохион байгуулах).....	47
4.2.2 "ХЭҮК, ИНБ-уудын хамтын ажиллагаа" ээлжит уулзалт зохион байгуулах	48
4.2.3 Монгол Улс дахь олон улсын байгууллагуудтай Хамтын ажиллагааны талаар уулзалт зохион байгуулах	48
ТАВ: БАЙГУУЛЛАГЫН ДОТООД ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	48
5.1 Комиссыг чадавхижуулах, бэхжүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагаа.....	49

5.1.1 Орон нутгийн ажилтнуудтай видео хурал зохион байгуулж, үйл ажиллагааны талаар зөвлөх	49
5.1.2 Комиссын ажилтнуудыг чадавхжуулах, ажлын байранд дадлагажуулах, дотоод сургалт зохион байгуулах.....	49
5.1.3 Хариуцсан эрхийн чиглэлээр мэргэшин ажиллах, мэдээлэл, судалгааны сан бүрдүүлэх, ...	49
5.1.4 Хүний эрхийн цахим мэдээллийн санг бүрдүүлэх, мэдээллийг тогтмол баяжуулах	50
5.2 Комиссын хэвийн үйл ажиллагааг хангахад чиглэгдсэн үйл ажиллагаа	50
5.2.1 Орон нутгийн ажилтнууд үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, биелэлтийн талаарх мэдээллийг холбогдох хэлтсүүдэд хүргүүлэх	50
5.2.2 Комиссын хурлын бэлтгэл ажлыг хангах, шийдвэрийг баталгаажуулах	50
5.2.3 Сар, жилийн ажлын төлөвлөгөө тайлан гарган, цахим хуудаст байршуулах	51
5.2.4 Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлд холбогдох мэдээлийг журмын дагуу хүргүүлэх	51
5.2.5 Үйл ажиллагааны сар, жилийн төлөвлөгөөний биелэлтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх	51
5.2.6 Санхүүгийн үйл ажиллагааг төлөвлөх, тайлан гаргах, цахим хуудас, мэдээллийн самбарт байрлуулах.....	51
5.2.7 Санхүүгийн үйл ажиллагааг хөтлөн зохион байгуулах, эд хөрөнгийн ашиглалт, хамгаалалтад хяналт тавих	51
5.2.8 Архив, албан хэрэг хөтлөлтийг стандартын дагуу хөтлөх, Able программд байршуулах.....	52
5.2.9 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, тайлан гаргах.....	52
5.2.10 Төрийн албан хаагчийн бүрэлдэхүүн, хөдөлгөөний тайланг гаргах	52
5.2.11 Ажилтнуудын хувийн ашиг сонирхлын болон хөрөнгө орлогын мэдүүлэг, Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх тайланг боловсруулан АТГ-т хүргүүлэх	52
5.2.12 Ажилтнуудын хувийн хэрэг бүрдүүлэлтийг хөтлөх, ажлын бичиг баримт, тодорхойлолт гаргах.....	53
5.2.13 Ажлын албаны дарга, ажилтнуудтай үр дүнгийн гэрээ байгуулах, дүгнэх	53
5.2.14 ХЭҮК-ын 2019 оны Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах	53
Хавсралт	54

МОНГОЛ УЛСЫН ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

НЭГ. ХҮНИЙ ЭРХИЙН ТАЛААРХ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ, БОДЛОГЫГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

1.1 Монгол Улс дахь Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл

1.1.1 Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 17 дахь илтгэлийг боловсруулах, УИХ-д өргөн барих

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс нь Комиссын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2.3 дахь хэсэгт заасны дагуу бүрэн эрхийнхээ хүрээнд Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаар илтгэл бичиж, жил бүрийн эхний улиралд багтаан Улсын Их Хуралд өргөн барьдаг билээ. Комисс нь Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 17 дахь илтгэлээ 5 бүлэг, 16 саналтайгаар боловсруулж, 2018 оны 3 дугаар сарын 30-ны өдөр Улсын Их Хурлын дарга М.Энхболдод өргөн барилаа. Энэ удаагийн илтгэлд дараах сэдвүүд багтлаа. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэг. Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх: Байгаль орчны хууль тогтоомжийн хэрэгжилт ба иргэдийн оролцоо

- Байгаль орчны хууль тогтоомжийн хэрэгжилт
- Байгаль орчны мэдээллийн ил тод байдал, иргэдийн оролцоо
- Улаанбаатар хотын орчны бохирдол

Хоёрдугаар бүлэг. Нийслэлийн хот төлөвлөлттэй холбоотой хүний эрхийн зарим асуудал:

- Улаанбаатар хотын хүн амын өсөлт ба хот төлөвлөлтийн өнөөгийн байдал
- Олон улсын хэм хэмжээ, чиг хандлага
- Үндэсний бодлого, эрх зүйн зохицуулалт
- Улаанбаатар хотын төлөвлөлтийн төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд тулгамдаж буй хүний эрхийн асуудал;

Гуравдугаар бүлэг. Хохирол нөхөн төлүүлэх эрхийн хэрэгжилтийн зарим асуудал:

- Иргэний шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаанд хохирол нөхөн төлүүлж буй байдал
- Төрийн байгууллага, албан тушаалтны буруутай ажиллагааны улмаас бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлж буй байдал
- Гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлж буй байдал

Дөрөвдүгээр бүлэг. Хилийн боомтод ажиллаж буй мэргэжлийн хяналтын байгууллагын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн зарим асуудал:

- Хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах эрхийн хэрэгжилт
- Ажлын цаг, цалин хөлс авах эрхийн хэрэгжилт
- Дүрэмт хувцасны хангалтын хэрэгжилт
- Сурч боловсрох эрхийн хэрэгжилт
- Нийгмийн баталгаа

Тавдугаар бүлэг. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хүний эрхийн Зөвлөлөөс өгсөн зөвлөмжүүдийн хэрэгжилт:

- Цаазаар авах ялыг халах чиглэлээр

- Эрүүдэн шүүхийн эсрэг арга хэмжээ авах чиглэлээр
- Хүүхэд, эмэгтэйчүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс болон ахмад настан зэрэг хүн амын эмзэг бүлгийн гишүүдийн ашиг сонирхолыг хамгаалах чиглэлээр
- Гэр бүлийн хүчирхийллийн чиглэлээр
- Шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийн оролцоог өсгөн нэмэгдүүлэх чиглэлээр
- Хүүхдийн эрхийг хамгаалах чиглэлээр
- Хүн худалдаалахтай тэмцэх чиглэлээр
- Үзэд бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхийг хангах чиглэлээр
- Ялгаварлан гадуурхах бүх хэлбэр, тэр дундаа ЛГБТ хүмүүсийг ялгаварлан гадуурхахтай тэмцэх чиглэлээр
- Олон улсын гэрээнд нэгдэн орох, дотоодын хууль тогтоомжийг нийцүүлэх, хүний эрхийн гэрээний хэрэглээг сайжруулах, сургалт зохион байгуулах чиглэлээр
- Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын мандатыг бэхжүүлэх чиглэлээр
- Бусад

1.1.2 Илтгэлийг цахим хуудаст нийтлэх, хэвлүүлэх, холбогдох байгууллагуудад хүргүүлэх

Монгол Улс дахь Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэлийг Комиссын <http://www.mn-nhrc.org> цахим хуудасны “Эх сурвалж” хэсэгт олон нийтэд нээлттэй, татаж үзэхээр тавьж, “Бемби сан” хэвлэлийн газарт 2000 хувь хэвлүүлж, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр 30 гаруй удаа илтгэлд тусгагдсан сэдвээр мэдээ мэдээлэл нийтлэв.

Илтгэлийг Улсын Их Хурал, Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар, Засгийн газар, яамд, харъяа агентлагууд, хууль сахиулах болон иргэний нийгмийн байгууллагууд, томоохон номын сангууд, хууль эрх зүйн сургуулиуд зэрэг 100 гаруй байгууллагад 700 ширхгийг хүргүүллээ. Түүнчлэн Комиссоос зохион байгуулж буй арга хэмжээ болон хөдөө орон нутагт зохион байгуулж буй Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд болон орон нутгийн ажилтнуудаар дамжуулан 1000 гаруй ширхгийг сурталчилж түгээсэн байна.

1.1.3 Илтгэлийг англи хэл рүү орчуулах, хэвлүүлэх, олон улсын байгууллагуудад хүргүүлэх

Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 17 дахь илтгэлийг Англи хэлээр орчуулж, “Соёмбо” хэвлэлийн газарт 500 хувь хэвлүүлэн, НҮБ болон бусад олон улсын, дипломат төлөөлөгчийн газар, байгууллагуудад хүргүүлсэн болно.

1.1.4 Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 18 дахь илтгэлийн сэдэв, ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүн батлуулах

Монгол Улс дахь Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 18 дахь илтгэлд орох сэдвүүдийг Комиссын 2018 оны 9 дүгээр сарын 27-ны өдрийн хурлаар эцэслэн батлав. Комиссын 18 дахь илтгэлд орох сэдвүүд:

- Хүний эрхийн боловсрол: Албан боловсрол болон мэргэжлийн үйл ажиллагаан дахь хүний эрхийн сургалтын бодлого, үр нөлөө

- Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилт, жендэрийн ялгаварлан гадуурхалттай холбоотой гомдлын хянан шийдвэрлэлт
- Охид, эмэгтэйчүүдийн (хөгжлийн бэрхшээлтэй) бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн эрхийн хэрэгжилт
- Онцгой байдлын ерөнхий газрын алба хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилт
- Эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны хэрэгжилт, үр дүн
- Монгол Улс дахь Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 16 дахь илтгэлийн санал, зөвлөмжийн хэрэгжилт

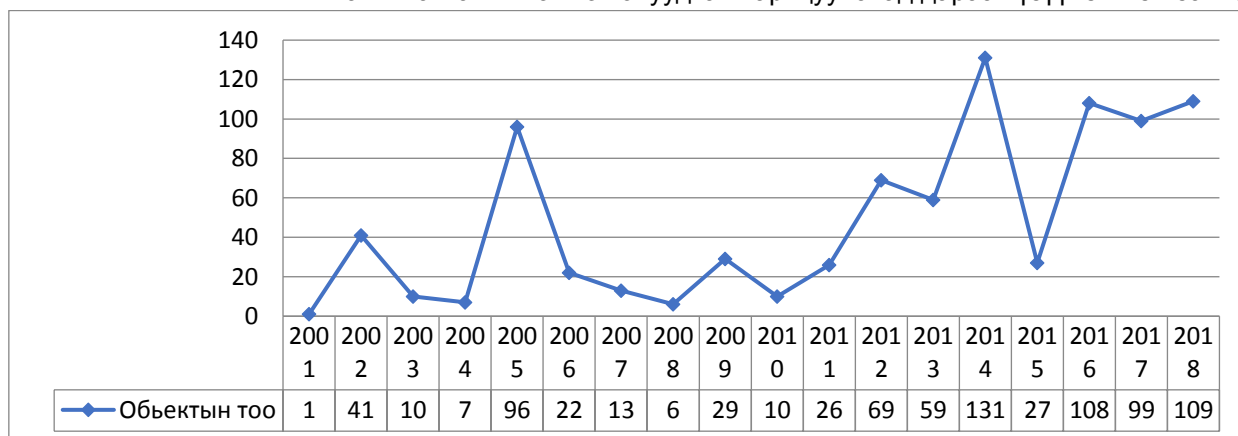
1.1.5 Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэлийг иргэд, олон нийтэд хүртээмжтэй хэлбэрээр сурталчлах, мэдээлэл түгээх

Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 17 дахь илтгэлийг Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хороогоор хэлэлцүүлэх үед 15 хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл сурвалжлан мэдээлсэн бөгөөд илтгэлд тусгасан сэдвүүдийг мэдээллийн эх сурвалж болгон ашиглаж байна. 17 дахь илтгэлийн агуулгыг тоймлосон байдлаар Комиссын мэдээллийн хуудаст хэвлэж түгээсэн бөгөөд уг хуудсыг мөн 2018 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдөр зохион байгуулсан ХЭҮК-Иргэний ниймийн түншлэл 15 дахь уулзалтын үеэр оролцогчдод түгээв. Комиссын илтгэлд хөндсөн сэдвүүдийн хүрээнд 30 гаруй удаа олон нийтийн сүлжээ, телевиз, радиогоор ярилцлага, сонин, хэвлэл, сэтгүүлд нийтлэл, өгүүлэл бичиж хэвлүүлсэн байна.

1.2 Хяналт шалгалт

Хяналт шалгалтын хүрээнд Комисс 2018 онд төлөвлөгөөт 79, гомдлын дагуу 15, мэдээллийн мөрөөр 15 нийт 109 хяналт шалгалтын ажлыг зохион байгуулж ажилласан байна. Хяналт шалгалтын дэлгэрэнгүйг тайлангийн Хавсралт хэсгийн 1 дэх хавсралтаас үзнэ үү.

Хяналт шалгалтыг өмнөх онуудтай харьцуулахад дараах үзүүлэлттэй байна.

1.2.1 Санамж бичиг бүхий байгууллагуудтай хамтран хяналт, шалгалтын ажил зохион байгуулах

Энэ ажлын хүрээнд Комисстой Санамж бичиг байгуулсан байгууллагуудын нийт 24 объектод төлөвлөгөөт хяналт шалгалтыг хийж, Комиссын гишүүний шаардлага, зөвлөмжийг хүргүүлж, биелэлтэд хяналт тавьж ажиллав. Үүнд:

1. Нийслэлийн Цагдаагийн газрын харьяа Эрүүлжүүлэх, саатуулах төвд Комиссын гишүүний баталсан удирдамжийн дагуу 2018 оны 1 дүгээр сарын 17-ны өдөр;
2. ЦЕГ-ын Замын цагдаагийн албанд Комиссын даргын баталсан удирдамжийн дагуу 2018 оны 3 дугаар сарын 12-ны өдөр;
3. Дорнод аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байранд 2018 оны 6 дугаар сарын 6-ны өдөр;
4. Дорнод аймгийн Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх саатуулах байранд 2018 оны 6 дугаар сарын 6-ны өдөр;
5. Сүхбаатар аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байранд 2018 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдөр;
6. Сүхбаатар аймгийн Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх саатуулах байранд 2018 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдөр;
7. Хэнтий аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байранд 2018 оны 6 дугаар сарын 15-ны өдөр;
8. Хэнтий аймгийн Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх саатуулах байранд 6 дугаар сарын 15-ны өдөр;
9. Архангай аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр 2018 оны 04 дүгээр сарын 09-ний өдөр;
10. Архангай аймгийн Цагдаагийн газрын саатуулах, баривчлах байранд 2018 оны 04 дүгээр сарын 09-ний өдөр;
11. Завхан аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр 2018 оны 04 дүгээр сарын 11-ний өдөр;
12. Завхан аймгийн Цагдаагийн газрын саатуулах, баривчлах байранд 2018 оны 04 дүгээр сарын 11-ний өдөр;
13. Баянхонгор аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байранд 2018 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдөр;
14. Ховд аймаг дахь Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын Цагдан хорих байр, 2018 оны 09 дүгээр сарын 10-ны өдөр
15. Ховд аймгийн Цагдаагийн газрын саатуулах, баривчлах байранд 2018 оны 09 дүгээр сарын 10-ны өдөр;
16. Баян-Өлгий аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байранд 2018 оны 09 дүгээр сарын 13-ны өдөр;
17. Баян-Өлгий аймгийн Цагдаагийн газрын саатуулах, баривчлах байранд 2018 оны 09 дүгээр сарын 13-ны өдөр;
18. Увс аймаг дахь Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын Цагдан хорих байранд 2018 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдөр;
19. Увс аймгийн Цагдаагийн газрын саатуулах, баривчлах 2018 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдөр;
20. Хөвсгөл аймаг дахь Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын Цагдан хорих байранд 2018 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдөр;
21. Хөвсгөл аймгийн Цагдаагийн газрын саатуулах, баривчлах байранд 2018 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдөр хяналт шалгалтыг тус тус хийсэн байна.
22. 2018 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдөр Хэнтий аймаг дахь шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын Цагдан хорих байранд хяналт шалгалт хийж 3/27 дугаартай Комиссын гишүүний Шаардлагыг ЦЕГ-т хүргүүлсэн.

23. Завхан аймгийн Цагаанхайрхан сумын Ерөнхий боловсролын сургуулийн албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд тус аймгийн Мэргэжлийн хяналтын газартай хамтарсан шалгалтыг тус тус хийсэн байна.
24. Завхан аймгийн Идэр сумын сургуулийн багш ажилтнуудын эрхийн хэрэгжилтэд 2018-04-11-ны өдөр тус аймгийн Мэргэжлийн хяналтын газартай хамтарсан шалгалтыг тус тус хийсэн байна.

1.2.2 Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авах эрхийн хэрэгжилтийн хүрээнд эмнэлгийн байгууллагын үйл ажиллагаатай танилцах

Комиссын дарга, гишүүдээс өгсөн чиглэлийн дагуу уг ажлын хүрээнд хяналт шалгалт хийх шаардлагагүй гэж үзсэн бөгөөд Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд 11 аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн үйл ажиллагаатай танилцаж, цуглуулсан мэдээллийг нэгтгэв. Мэдээллийн мөрөөр гарсан үр дүнг тухайн аймгуудын Засаг даргад хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгаж холбогдох арга хэмжээг авахуулж ажиллав. Үүнд:

1. Дорнод аймаг дахь Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвд 2018 оны 6 дугаар сарын 7-ны өдөр;
2. Сүхбаатар аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 13-ны өдөр;
3. Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 16-ны өдөр;
4. Архангай аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 2018 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдөр;
5. Завхан аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 2018 оны 4 дүгээр сарын 12-ны өдөр;
6. Говь-Алтай аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 2018 оны 6 дугаар сарын 16-ны өдөр;
7. Өмнөговь аймгийн Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвд 2018 оны 5 дугаар сарын 4-ны өдөр;
8. Ховд аймаг дахь Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвд 9 дүгээр сарын 11-ний өдөр;
9. Баян-Өлгий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 9 дүгээр сарын 14-ний өдөр;
10. Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 10 дугаар сарын 2-ний өдөр;
11. Хөвсгөл аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт 10 дугаар сарын 5-ны өдөр;

1.2.4 Онцгой байдлын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд хяналт шалгалт хийх

Комиссын даргын баталсан удирдамжийн дагуу 21 аймаг дахь Онцгой байдлын газрын алба хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд хяналт шалгалт хийгдсэн бөгөөд хяналт шалгалтын дүнг нэгтгэн Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 18 дахь илтгэлд оруулахаар ажиллаж байна. Үүнд:

1. Архангай аймагт 2018 оны 4 дүгээр сарын 9,10-ны өдөр;
2. Баянхонгор аймагт 2018 оны 5 дугаар сарын 2-ны өдөр;
3. Завхан аймагт 2018 оны 4 дүгээр сарын 11,12-ны өдөр;
4. Говь-Алтай аймагт 2018 оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдөр;
5. Өмнөговь аймагт 2018 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдөр;
6. Дорнод аймагт 2018 оны 6 дугаар сарын 8-ны өдөр;

7. Сүхбаатар аймагт 2018 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдөр;
8. Хэнтий аймагт 2018 оны 6 дугаар сарын 15-ны өдөр;
9. Баян-Өлгий аймагт 2018 оны 9 дүгээр сарын 13-ны өдөр;
10. Увс аймагт 2018 оны 9 дүгээр сарын 15-ны өдөр;
11. Хөвсгөл аймагт 2018 оны 10 дугаар сарын 4-ний өдөр
12. Булган аймагт 2018 оны 11 дүгээр сарын 5-ны өдөр;
13. Говьсүмбэр аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 2-ны өдөр;
14. Дархан-Уул аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдөр;
15. Дорноговь аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдөр;
16. Дундговь аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 6-ны өдөр;
17. Орхон аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 7-ны өдөр;
18. Өвөрхангай аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 6-ны өдөр;
19. Сэлэнгэ аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 7-ны өдөр
20. Төв аймаг 2018 оны 11 дүгээр сарын 7-ны өдөр;
21. Ховд аймагт 2018 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдөр;

1.2.5 Гомдол, мэдээллийн мөрөөр хяналт шалгалт хийх

Тайлант хугацаанд гомдлын мөрөөр 15, мэдээллийн мөрөөр 15 хяналт шалгалтыг зохион байгуулсан байна. Хяналт шалгалтын дэлгэрэнгүйг тайлангийн Хавсралт хэсгийн 1 дэх хавсралтаас үзнэ үү.

1.3 Судалгаа, бодлогын дүн шинжилгээ

1.3.1 Хууль тогтоомж, эрх зүйн актын төсөлд дүн шинжилгээ хийж, санал хүргүүлэх, холбогдох ажлын хэсэгт ажиллах

Комисс нь 2018 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн байдлаар 27 хуулийн төсөл, бодлогын баримт бичиг, дүрэм, журмын төсөлд хүний эрхийн зарчим, хэм хэмжээний дагуу дүн шинжилгээ хийж, саналын томъёоллыг нэгтгэн боловсруулж, нийт 107 саналыг гарган хууль санаачлагчид хүргүүллээ. Үүнийг жагсаалтаар үзүүлбэл:

1	Согтуурах мансуурах донтой хүнийг захиргааны журмаар албадан эмчлэх тухай хуулийн төсөл-4 санал	2018/01
2	Шүүхийн тухай болон Шүүгчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга-3 санал	2018/02
3	Анагаах ухааны ёс зүйн хяналтын хороо, салбар хорооны үлгэрчилсэн дүрмийн төсөл-11 санал	2018/02
4	“Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд зохицуулан зохион байгуулах, хяналт тавих Үндэсний зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролын Үндэсний зөвлөлийн дүрэм батлах тухай” Засгийн газрын тогтоолын төсөл-2 санал	2018/04
5	Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн төсөл	2018/04
6	Засгийн газрын 2016 оны 204 дүгээр тогтоолоор баталсан “НҮБ-ын Хүний эрхийн зөвлөлөөс гаргасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний ерөнхий төлөвлөгөө”-д тусгагдсан “Насанд	2018/04

	хүрээгүй гэрч, хохирогчийг хамгаалах стандарт"-ын төсөл-3 санал	
7	Хүүхдийн төлөө Үндэсний зөвлөлийн дүрмийн төсөл-5 санал	2018/04
8	Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл-9 санал	2018/04
9	Өмгөөллийн тухай хуулийн төсөл	2018/05
10	Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын тухай хуулийн төсөл-14 санал	2018/05
11	Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архи дан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн төсөл	2018/05
12	Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл-32 санал	2018/06
13	Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл	2018/07
14	Монгол Улсад Хүний эрхийг хангах Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний (2018-2020) оны төлөвлөгөөний төсөл	2018/09
15	Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын хэрэгжилтийн талаарх Монгол Улсын 6 дахь удаагийн ээлжит тайлан НҮБ-ын Хүний эрхийн хорооноос өгсөн дүгнэлттэй холбоотойгоор өгсөн зөвлөмжүүдийг 201-2020 онд хэрэгжүүлэх Засгийн газрын төлөвлөгөөний төсөл	2018/09
16	Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	2018/09
17	Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	2018/09
18	Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	2018/09
19	Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	2018/09
20	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд	2018/09
21	"Тогтвортой хөгжлийн боловсрол" Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	2018/09
22	Үндэсний дэд зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрэм, батлах тухай Байгаль орчин, аялал жуучлалын сайд, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын хамтарсан тушаалын төсөл	2018/09
23	Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийн төсөл	2018/11
24	Ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн тухай хуулийн төсөл	2018/11
25	Шашин шүтэх, эс шүтэх эрх чөлөөний тухай хуулийн төсөл	2018/11
26	"Төрийн жинхэнэ албаны удирдах, гүйцэтгэх албан тушаалд тавигдах тусгай шаардлагыг боловсруулж, батлах журам"-ын төсөл	2018/11
27	"Төрийн албан хаагчийн албан тушаалын тодорхойлолт боловсруулах нийтлэг журам"-ын төсөл	2018/11

Мөн ХЭҮК-оос 2013-2016 онд Эрүүгийн хууль болон Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн төслүүдэд өгсөн саналын түүврийг хийж, нийт 9 хуулийн төсөлд холбогдох 184 саналыг судалж, Комиссын санал тусгагдсан эсэхэд дүн шинжилгээ хийв. Нийт 9 удаа 184 санал гаргасны 90 буюу 48 хувь нь хуулийн төслүүдэд тусгагдаж, харин 94 буюу 52 хувь нь тусгагдаагүй байна. Тухайлбал, Эрүүгийн хуулийн төсөлд 4 удаа 95, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн төсөлд 5 удаа 89 санал тус тус гаргажээ. Үүнээс Эрүүгийн хуулийн төслүүдэд 45 буюу 47 хувь тусгагдаж, 50 буюу 53 хувь тусгагдаагүй байна. Эрүүгийн

хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн төслүүдэд 45 буюу 50 хувь нь тусгагдаж, 44 санал буюу 50 хувь нь тусгагдаагүй байна.

Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн бусад хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг Улсын Их Хурлын ээлжит чуулганаар хэлэлцэж байгаатай холбогдуулан хуулийн төслийн ажлын хэсгийн гишүүд, Засгийн газар, ажил олгогч, ажилтны төлөөллийн болон иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтарсан уулзалт хийж, энэ хүрээнд хувийн хэвшил дэх хөдөлмөрийн хүрээний суурь зарчим ба эрхийн хэрэгжилтийн талаар санал солилцох уулзалт ярилцлага 2018 оны 6 дугаар сарын 19-ний өдөр зохион байгуулав. “Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчлэл, хувийн хэвшил дэх хөдөлмөрийн хүрээний суурь зарчим ба эрхийн хэрэгжилт” уулзалт ярилцлагад Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга дарга, гишүүд дээрх хуулийн төслийн Ажлын хэсэг, Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яам, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Монголын ажил олгогч эздийн нэгдсэн холбоо, Монголын үйлдвэрчний эвлэлийн холбоо, Монголын хуульчдын холбоо, Нээлттэй нийгэм форум, Хүүхдийн хөдөлмөрийн тэвчишгүй хэлбэрүүдийг устгах үндэсний сүлжээ, Тэгш нийгэм холбоо, Монголын эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийг дэмжих холбоо, Нээлттэй нийгэм форум, Монголын эмэгтэйчүүдийн сан, “Оюутолгой хяналт” төрийн болон төрийн бус байгууллагууд оролцов. Уулзалт ярилцлагаар Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн бусад хуулийн төслүүдийг сайжруулах, хөдөлмөрийн хүрээний суурь зарчим ба эрхийн хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр гаргасан зарим саналыг нэгтгэн томъёолж, Комиссын дарга гишүүдэд танилцуулан УИХ-д хүргүүлэв.

Энэ ажлын хүрээнд Комиссын ажлын албаны ажилтнууд хуулийн төслүүдийн хэлэлцүүлэгт орж ажиллалаа. Тухайлбал, 2018 оны 5 дугаар сарын 28-ны өдөр УИХ-д өргөн барьсан Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг танилцуулах уулзалт хэлэлцүүлгийг УИХ-ын НББСШУ-ны байнгын хороо, ХНХЯ, Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагатай хамтран зохион байгуулахад оролцов. Улаанбаатар хотын ерөнхий менежер бөгөөд захирагчийн ажлын албаны даргын 2018 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрийн А/20 дугаар тушаалаар баталсан “Нийслэлийн худалдаа үйлчилгээний нийтлэг журам”-ыг шинэчлэн боловсруулах ажлын хэсэгт холбогдох саналаа гарган ажиллав. 2018 оны 5 дугаар сарын 9-ний өдөр Төрийн ордны “Жанжин Сүхбаатар”-ын танхимд зохион байгуулсан Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, ХЗДХЯ-наас 10 дугаар сарын 25-ны өдөр зохион байгуулсан Ашгийн төлөө бус хуулийн этгээдийн тухай, мөн Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газраас Цахим аюулгүй байдлын тухай, Өгөгдөл хамгаалах тухай хуулийн төслүүдийн хэлэлцүүлгийг Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнд 9 сарын 24-ний өдөр зохион байгуулахтай холбоотойгоор тус тус хуулийн төслийн хэлэлцүүлэгт оролцов.

Комиссын ажлын албаны дарга, ажилтнууд Монгол Улсын Ерөнхий сайдын тэргүүлдэг Хүүхдийн төлөө үндэсний зөвлөлийн гишүүнээр, ХЗДХЯ-наас байгуулагдсан Бүх нийтийн эрхзүйн боловсролын үндэсний хөтөлбөрийн Удирдах зөвлөлийн гишүүнээр, ХНХЯ-наас байгуулагдсан Ахмад настны хөгжил, хамгааллын хөтөлбөр боловсруулах ажлын хэсэг, НИТХ-аас байгуулагдсан “Нийслэлийн худалдаа үйлчилгээний нийтлэг журам”-ын ажлын хэсэг, Ахмад настанд үзүүлэх урт хугацааны тусламж үйлчилгээний үйл ажиллагааг нэгдсэн бодлого, төлөвлөлт, зохицуулалттайгаар урт хугацаанд хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөгөө боловсруулах ажлын хэсэг, ҮСХ-ны нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгааны техникийн ажлын хэсэгт тус тус орж ажиллалаа.

1.3.2 Хот дахин төлөвлөлт, газар чөлөөлөлт ба хүний эрхийн асуудлаар дүн шинжилгээ хийх

Хот дахин төлөвлөлт, газар чөлөөлөлт ба хүний эрхийн асуудлаар дүн шинжилгээ хийх ажлын хүрээнд орон байртай байх эрхийг хангаж, хамгаалах, хот төлөвлөлтийн үйл ажиллагаанд баримтлах хүний эрхийн суурь зарчим, хэм хэмжээг тодорхойлж, дүн шинжилгээ хийсэн болно. Мөн үндэсний эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд Хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор газар өмчлөгч, эзэмшигч иргэдтэй тэдний эд хөрөнгийн хувьд хэрхэн харилцах талаарх харилцааг голлон зохицуулж байгаа Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай, Газрын тухай, Хот байгуулалтын тухай, Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хуулиуд тэдгээрийг дагаж гарсан журам болон Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоолоор баталсан журам зэргийг харьцуулан судалж, дүн шинжилгээ хийж, Комиссын 17 дахь илтгэлд тусгасан болно.

1.3.3 Хөдөөгийн ЕБС, МСҮТ-ийн дотуур байрууд болон малчдын хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтийн талаар судалгаа, дүн шинжилгээ хийх

Дотуур байранд амьдарч буй малчдын хүүхдийн эрхийн асуудлаар бусад байгууллагуудаас хийсэн судалгаанд тулгуурлан хүний эрхийн дүн шинжилгээ хийж илтгэх хуудас боловсруулан Комиссын даргад танилцуулав. Үүнд: 2014 онд Хүүхдийн төлөө үндэсний газар, НҮБ-ын Хүүхдийн сангаас хийсэн “Сургуулийн дотуур байрны хүүхдийн хамгаалагдах эрхийн нөхцөл байдал” судалгааны тайлан, 2017 онд Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яамны захиалгаар Монгол Улсын Боловсролын Их Сургуулийн Нийгмийн ажил, аргазүйн тэнхимийн багш, судлаачдын хийсэн “Сургуулийн дотуур байрны орчин нөхцөл, хүүхдийн хөгжил хамгааллын өнөөгийн байдал” судалгааны тайлан зэргийг судалж илтгэх хуудаст тусгав.

1.3.4 Өсвөр насны охид, эмэгтэйчүүдийн бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрх, ЖСХ-ийн асуудлаар ХЭЭДХ, НҮБ-ын гэрээний хороодын зөвлөмжийн хэрэгжилтэд үнэлгээ хийх

“Гүнж төв” ТББ-тай хамтран Өсвөр насны охид, эмэгтэйчүүдийн бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрхийн асуудлаар ХЭЭДХ, НҮБ-ын гэрээний хороодын зөвлөмжийн хэрэгжилтийн дунд хугацааны хэрэгжилтэд үнэлгээ, судалгааг хийж, 17 дахь илтгэлд тусгав. Охидын эрхийн асуудлаар хийсэн энэхүү баримтын судалгааны тайланд охидын эрхийн асуудал олон улсын баримт бичгүүдэд хэрхэн туссан, хэрхэн хэрэгжиж байгааг товч танилцуулан олон улсын гэрээний хороодоос Монгол Улсад өгсөн зөвлөмжид тулгуурлан үндэсний эрх зүйн баримт бичгүүдэд хэрхэн тусаж, хэрэгжиж байгааг баримт материалуудад түшиглэн харьцуулах замаар дүн шинжилгээ хийсэн болно. Чингэхдээ охидын эрхийн асуудлыг НҮЭМ-ийн хүрээнд хүний эрх, хүн ам зүй, жендэртэй уялдуулан холбон авч үзэж 50 орчим олон улсын болон зарим орнуудын туршлага, мөн үндэсний бодлого, хууль, баримт судалгааны тайланг шүүж бичсэн болно.

1.3.5 Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн асуудлаар судалгаа, дүн шинжилгээ хийх

Монголын Тэргэнцэртэй Иргэдийн Үндэсний Холбоо (МТИҮХ) ТББ-тай хамтран хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн

(НҮЭМ) эрхийн хэрэгжилтийн байдлыг үнэлэх зорилгоор 300 хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийг хамарсан судалгааг хийж гүйцэтгэлээ. Тус судалгаанд Архангай, Өвөрхангай, Хэнтий, Дархан-Уул, Баянхонгор, Сэлэнгэ аймаг, Улаанбаатар хотод оршин сууж буй хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийг хамруулан нийт 8 бүлгийн 90 асуулт бүхий анкетын асуулга авч, ганцаарчилсан болон фокус бүлгийн ярилцлагуудыг хийлээ. Мөн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрүүл мэнд, нөхөн үржихүйн эрхийг дэмжих чиглэлээр гарсан хууль, үндэсний хөтөлбөр, хөгжлийн төлөвлөгөөнүүд, Монгол улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенцуудыг судлав.

Фокус бүлгийн ярилцлагын явцад хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүд хүчирхийлэл, дарамтад өртдөг тухай мэдээллүүд олноор гарсан тул ганцаарчилсан ярилцлагаар хүчирхийлэл, ялгаварлан гадуурхахтай холбоотой мэдээлэл кейсүүд авахад анхааран ажиллав. Судалгааны мэдээлэл цуглуулах үйл ажиллагааг хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийн оролцоотой хийсэн нь давуу тал болсон. Учир нь нөхөн үржихүй, бэлгийн эрхтэй холбоотой асуудал нь хаалттай сэдэв тул судалгаанд оролцогчид өөрсдийн ижил нөхцөлд байгаа эмэгтэйчүүдэд илүү итгэж, нээлттэй ярилцаж, асуудлаа илэрхийлж байв.

Фокус бүлгийн ярилцлага, анкетын асуулгыг энгийн үг хэллэг ашиглан нэг бүрчлэн тайлбарлаж өгөх, сонсголын бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдтэй дохионы орчуулагчаар дамжиж харилцах, харааны бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдэд бичгэн мэдээллийг уншиж өгөх зэрэг байдлаар судалгааг зохион байгуулсан нь цаг, хүч ихээр шаардсан ажил байлаа. Эдгээр бэрхшээлийн улмаас сонсгол, харааны бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүд харьцангуй бага буюу нийт судалгаанд оролцогчдын 30 хувийг эзэлжээ. Мөн судалгааг эхлэхэд 70-с дээш хувийн чадвар алдалттай эмэгтэйчүүдийг хамруулахаар төлөвлөж аймгуудын Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний Газар (ХХҮГ), МТИҮХ-ны орон нутаг дахь салбар зөвлөлөөр дамжуулан зарыг хүргэж, зохион байгуулсан боловч дэд бүтэц, унаа тээвэр, цаг агаарын нөхцөл, эмэгтэйчүүдийг дэмжих гэр бүлийн гишүүдийн хандлага, нөлөөллөөс хамаарч оролцоо хангалтгүй байсан. Зарим тохиолдолд эмэгтэйчүүдийн оршин суугаа газар хүрч очиж судалгааг авах, уулзалтыг хэд дахин давтан зохион байгуулах хэрэгцээ олон гарч байсныг дурдах нь зүйтэй.

1.3.6 Хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх (Өмнөговь аймаг дахь уул уурхайн үйлдвэрлэл, тээвэрлэлтээс үүдэлтэй байгаль орчин, хүний эрхийн нөхцөл байдлыг үнэлэх)

Тавантолгойн бүлэг ордоос нүүрс олборлох, тээвэрлэх үйл ажиллагаанд 11000 орчим тээврийн хэрэгслүүд оролцож, Гашуунсухайт боомт хүртэлх нүүрс тээврийн зам, Цагаан хадны гаалийн хяналтын бүс зэрэгт 120 гаруй км үргэлжилсэн дараалал үүссэн, жолооч нар олон өдөр, хоногийг зам дээр, урт дараалал дунд өнгөрүүлж, түүнээс улбаатай нийгмийн асуудлууд болон хүний эрхийн зөрчлийн талаарх мэдээлэл хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүд ба олон нийтийн цахим сүлжээгээр ихээхэн тархаж байв. Дээрх нөхцөл байдлыг харгалзан ХЭҮК-оос санаачлан Швед Улсын Байгаль орчны агентлаг, НҮБХХ-ийн хамтран хэрэгжүүлж буй “Байгалийн нөөцийн тогтвортой удирдлагыг хангах байгаль орчны засаглал” төслийн хүрээнд “Тавантолгойн бүлэг ордоос нүүрс олборлох, тээвэрлэх үйл ажиллагааны хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ”-г хийх, энэ явцад орон нутгийн иргэд болон нүүрс тээврийн үйл ажиллагаанд оролцогч жолооч, бусад ажилтнуудын эрхийн асуудлыг үнэлэх ажлын даалгаврыг боловсруулж, нээлттэй сонгон шалгаруулалт зарлав. Энэхүү сонгон шалгаруулалтын дагуу Хүний эрхэд

нөлөөлөх байдлын үнэлгээг Бодлогын инновацийн хүрээлэнгийн судалгааны баг хэрэгжүүлж, эцсийн тайланг Японы Тохогүгийн их сургуулийн зочин судлаач, тус хүрээлэнгийн зөвлөх доктор Д.Бямбажав, тус хүрээлэнгийн захирал Ж.Мэндээ, Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын Ажлын албаны дарга Ч.Алтангэрэл нар эцэслэн боловсруулав.

“Тавантолгойн бүлэг ордоос нүүрс олборлох, тээвэрлэх үйл ажиллагааны хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ” хийх Ажлын даалгаварт дараах 4 чиглэлд үнэлгээ хийхээр тусгасан байна. Үүнд:

- Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас орон нутгийн иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, хөдөлмөр эрхлэх зэрэг эрхэд үзүүлж буй нөлөөллийг тодорхойлж, үнэлэх, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээний санал зөвлөмж гаргах;
- Нүүрс олборлох, тээвэрлэх үйл ажиллагааны улмаас малчдын эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллаж, амьдрах эрхэд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг үнэлэх;
- Нүүрс тээвэрлэлтэд оролцож буй ажилчдын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, хөдөлмөр эрхлэх зэрэг эрхийн хэрэгжилтийг үнэлэх;
- Цогтцэций сумын жишээнд тулгуурлан хөдөлгөөнт хүн амын тоо огцом өссөнөөс үүдэлтэйгээр гарч буй болон болзошгүй хүний эрхийн болон нийгмийн эрсдлүүдийг үнэлэх зэрэг болно.

Эдгээр чиглэлийн дагуу энэ бүс нутагт өрнөж буй уул уурхайн олборлолт ба нүүрс тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааны байгаль орчин (агаарын бохирдол, тоосжилт, бэлчээр, хөрсний эвдрэл, усны нөөц, хангамж гэх мэт), нийгмийн (эрүүл мэнд, амьжиргаа, соёл, нийгмийн харилцаа, төрийн үйлчилгээ гэх мэт) нөлөөлөлтэй харилцан уялдаатайгаар хүний эрхэд үзүүлж буй шууд ба дам нөлөөллийг тодорхойлох зорилгыг дэвшүүлж ажиллалаа.

Хүний эрхийн Үндэсний Комисс нь "Тавантолгойн бүлэг ордын нүүрс олборлох, тээвэрлэх үйл ажиллагааны хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ"-ний явцын үр дүнг танилцуулах олон талт хэлэлцүүлгийг 2018 оны 6 дугаар сарын 29-нд Цогтцэций суманд, эцсийн тайланг танилцуулах хэлэлцүүлгийг 10 дугаар сарын 18-нд Өмнөговь аймгийн төвд, 19-нд Цогтцэций суманд тус тус зохион байгууллаа. Энэ хугацаанд Комиссын дарга Ж.Бямбадоржоор ахлуулсан ажлын хэсэг тус аймагт 4 удаа ажиллан 10 дугаар сарын олон талт хэлэлцүүлгийг Уул уурхайн яам, Эрүүл мэндийн яам, Өмнөговь аймгийн ИТХ-ын дарга Х.Сугир, Засаг дарга Н.Наранбаатар, Цогтцэций сумын Засаг дарга О.Бадарч, тус аймаг дахь төрийн байгууллагууд, "Эрдэнэс тавантолгой", "Тавантолгой", "Энержи ресурс" зэрэг компаниуд, иргэний нийгмийн байгууллагуудын төлөөллийг оролцуулан зохион байгууллаа.

1.3.7 Санамж бичиг бүхий байгууллагуудын зарим дүрэм, журамд хүний эрхийн үүднээс дүн шинжилгээ хийж, зохих санал гаргах

Комиссын 17 дахь илтгэлээр ЦЕГ, ШШГЕГ-ын хэмжээнд мөрдөгдөж буй эрх зүйн хэм хэмжээ тогтоосон актуудад хүний эрхийн үүднээс дүн шинжилгээ хийж, УИХ-аас шийдвэр гаргуулахаар санал хүргүүлсэн болно. Мөн Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд ЦЕГ, ШШГЕГ-ын дотоодод мөрдөгдөж буй дүрэм журмуудад тухай бүр хүний эрхийн үүднээс дүн шинжилгээ хийж ажиллалаа.

1.3.8 Албан болон насан туршийн боловсролын тогтолцоон дахь Хүний эрхийн боловсролын өнөөгийн нөхцөл байдлын талаарх зураглал хийх

Албан боловсролын тогтолцооны хүрээнд хууль тогтоомж, хөтөлбөрүүдийг судалж, БСШУЯ, ХНХЯ болон Насан туршийн боловсролын төвийн тайлан мэдээлэлтэй танилцаж, албан ба албан бусаар хүний эрхийн боловсролын тогтолцоогоор олгож буй хүний эрхийн боловсролын асуудлыг судалж, боловсруулалтыг хийв. Хүний эрхийн боловсролын зураглал гаргах талаар нийт 40 гаруй холбогдох байгууллагуудад албан бичиг хүргүүлж, 25 байгууллагаас мэдээллүүд авч ажиллалаа. Албан боловсролын тогтолцооны мэдээллийг сургуулийн өмнөх боловсрол, ерөнхий боловсрол, дээд боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, насан туршийн боловсрол гэсэн хэсгээр мэдээллийг нэгтгэсэн бол албан бус боловсролоор төрийн байгууллага, олон улсын байгууллага, олон улсын төрийн бус байгууллага иргэний нийгмийн 25 байгууллагын мэдээллийг боловсруулж, нэгдсэн хүснэгтэд оруулсны үндсэн дээр Хүний эрхийн боловсролын зураглалын инфографик хийж ашиглав. Инфографикийн бүтцэд албан болон насан туршийн боловсролын тогтолцоон дахь хүний эрхийн боловсролын бодлого, ЕБС болон их, дээд сургуулиуд дахь хүний эрхийн хичээлийн хөтөлбөрт тусгагдсан байдал, мөн Комисс, бусад төрийн болон төрийн бус байгууллагуудаас албан бус боловсролын тогтолцоонд оруулж буй хувь нэмрийг илэрхийлсэн агуулга туслаа.

1.3.9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сургууль завсардалт, сурч боловсрох эрхийн хэрэгжилтийн талаар дүн шинжилгээ хийх;

Комисс Боловсрол, шинжлэх ухаан, спортын яамтай хамтран 21 аймгийн Засаг даргад 2018 оны 3 сарын 16-ны өдөр 1/1821 тоот хамтарсан албан бичиг явуулж, 21 аймгаас хүснэгтийн дагуу хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн цэцэрлэг, сургуульд хамрагдалтын талаарх мэдээллийг гаргуулан авч тэдгээр хүүхдүүдийн сурч боловсрох эрх хэрхэн хэрэгжиж буйд дүн шинжилгээ хийв. Энэ дүн шинжилгээнд 21 аймгийн 2-18 насны 6,194 хүүхэд хамрагдсан бөгөөд тухайн хүүхдүүдийн цэцэрлэг, сургуульд хамрагдалт, хүйсийн харьцаа, насны бүлэг, сургуульд хамрагдаагүй шалтгаан, хөгжлийн бэрхшээлийн төрөл зэргийг ирүүлсэн мэдээлэлд тулгуурлан гаргав.

Аймаг, орон нутагт амьдарч буй хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын дунд 2-18 насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд дунджаар 8.9 хувийг эзэлж байна. Эдгээр хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн 58.8 хувийг эрэгтэй хүүхэд эзэлж байна. Дүн шинжилгээгээс үзвэл хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн цэцэрлэг, сургуульд хамрагдалт аймгуудад харилцан адилгүй байна. Ялангуяа цэцэрлэгийн насны буюу 2-5 настай хүүхдүүдийн боловсролд хамрагдалт хангалтгүй буюу цэцэрлэгт хамрагдвал зохих нийт хүүхдүүдийн 30 хүрэхгүй хувь нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагджээ. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн 75.2 хувь нь сургуулийн насны хүүхэд байгаагаас 57.3 хувь нь сургуульд сурч байна.

Боловсролд хамрагдаж чадахгүй байгаа хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн 69 хувь нь эрүүл мэндийн шалтгаанаар цэцэрлэг, сургуулиас завсардсан байгаа бол сургуулиас хамаарах шалтгаан харьцангуй бага буюу 2.2 хувьтай байна. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн дунд хөдөлгөөний, харааны болон сэтгэцийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд тус бүр 10-аас дээш хувийг эзэлж байгаа бол хавсарсан бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн тоо 960 буюу нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдийн 17 хувийг эзэлж байна. Уг судалгааны үр дүнг 2018 оны 12 дугаар сарын 13-ны өдөр УИХ-ын гишүүн, Нийгмийн бодлого боловсрол соёл шинжлэх ухааны байнгын хорооны дарга Ё.Баатарбилэгт хүргүүлэв.

1.3.10 Нийслэлийн Засаг дарга, НИТХ-ын тушаал шийдвэрүүд нь хүний эрхийн хэм хэмжээнд нийцэж буй эсэхэд дүн шинжилгээ хийх

НИТХ-аас баталсан 20, түүний Тэргүүлэгчдийн тогтоолоор баталсан 66, Нийслэлийн Засаг даргын захирамжаар баталсан 4, нийт захиргааны хэм хэмжээний 90 актыг судалж, дүн шинжилгээ хийв. Захиргааны ерөнхий хууль батлагдаад 2 жил гаруй болж байгаа хэдий ч Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаас 20, түүний Тэргүүлэгчдийн тогтоолоор 66, нийт 86 захиргааны хэм хэмжээний актаас нийтээр дагаж мөрдүүлэхээр баталсан 1 захиргааны хэм хэмжээний актыг Хууль зүй, дотоод хэргийн яам бүртгүүлснээс үзэхэд Захиргааны ерөнхий хуулийн хэрэгжилт хангалтгүй байна. Ялангуяа холбогдох хууль тогтоомжоор зохицуулаагүй, нийслэл хотод тулгамдаж буй асуудлаар Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал болон түүний Тэргүүлэгчдийн тогтоолоор нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд нийтээр дагаж мөрдүүлэхээр гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хянуулж, захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгүүлэх асуудлыг шуурхай шийдвэрлэхгүй байгаагаас эдгээр захиргааны хэм хэмжээний акттай холбоотой иргэдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалж чадахгүй, тэдэнд чирэгдэлтэй, хүндрэлтэй нөхцөл байдал үүссэн нь дүн шинжилгээний явцад тогтоогдсон болно. Иймд энэ асуудлаар НИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн даргад Комиссын даргын зөвлөмжийг хүргүүлэв.

1.3.12 Аймаг, орон нутаг дахь хүний эрхийн нөхцөл байдлын талаар илтгэх хуудас боловсруулж, мэдээллийн сан бүрдүүлэх

Комиссын орон нутгийн ажилтнууд 2018 онд аймаг орон нутаг дахь хүний эрхийн нөхцөл байдлыг судалж, мэдээллийн сан бүрдүүлэх ажлын сэдэв, тайлагнах хугацаа графикийг тодорхойлж, аймаг орон нутаг дахь хүний эрхийн нөхцөл байдлыг судалж, мэдээллийн сан бүрдүүлэх ажлын удирдамжийг баталж, тайлант хугацаанд гүйцэтгэх 6 сэдвийн дагуу цаг хугацаандаа гүйцэтгэсэн байдлыг нэгтгэн боловсруулж танилцуулав. Хавсралт хэсгийн 5 дахь хавсралтыг үзнэ үү.

1.4 Гомдол хүлээн авч, шийдвэрлэх ажиллагаа

1.4.1 Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсөн талаарх харьяалах гомдлыг хүлээн авч, ажиллагаа явуулах

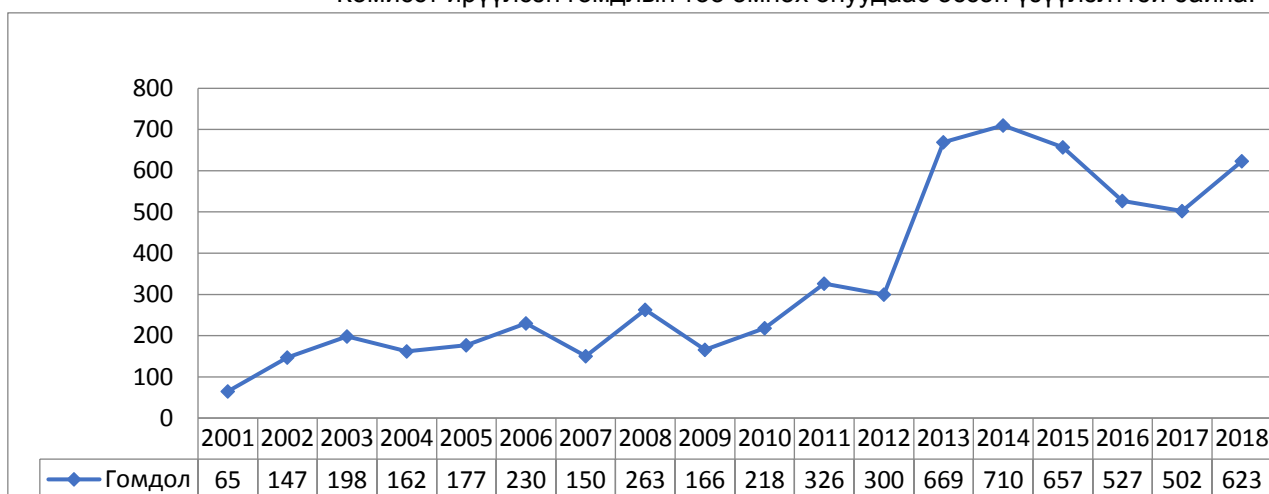
Комисс 2017 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрөөс 2018 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрүүдэд иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас нийт 623 гомдол хүлээн авч, шийдвэрлэсэн бөгөөд оны эцэст 30 гомдол ажиллагаанд байна. Цахим хэлбэрээр нийт 23 гомдол ирсэн байна. Гомдлыг эрхийн төрлөөр нь ангилсан дэлгэрэнгүйг энэ тайлангийн Хавсралт хэсгийн 6 дахь хавсралтаар оруулав.

Комисст орон нутгаас нийт 195 гомдол ирүүлснээс тухайн аймаг дахь Комиссын ажилтнууд хариуцан холбогдох ажиллагааг явуулж 186 гомдлыг Комисс шийдвэрлэсэн байна.

№	Орон нутаг	Гомдлын тоо
1.	Л.Уранчимэг	13
2.	Б.Содонцэцэг	9

3.	Д.Мөнхсайхан	9
4.	Б.Ариунжаргал	9
5.	Т.Баярцэцэг	6
6.	Ч.Наранхүү	18
7.	Ё.Эрдэнэболд	5
8.	Б.Отгонжаргал	2
9.	Г.Нарангоо	-
10.	Х.Наранцэцэг	4
11.	Д.Гантулга	8
12.	У.Чойжилсүрэн	9
13.	Я.Хонгорзул	21
14.	М.Өнөрмаа	8
15.	М.Тунгалагмөрөн	19
16.	Д.Эрдэнэбаясгалан	16
17.	Д.Дугарсүрэн	13
18.	Ч.Нандин-Эрдэнэ	3
19.	Б.Наранбаатар	5
20.	С.Мөнгөнзаяа	6
21.	Э.Болортуяа	12
Дүн		195

Комисст ирүүлсэн гомдлын тоо өмнөх онуудаас өссөн үзүүлэлттэй байна.

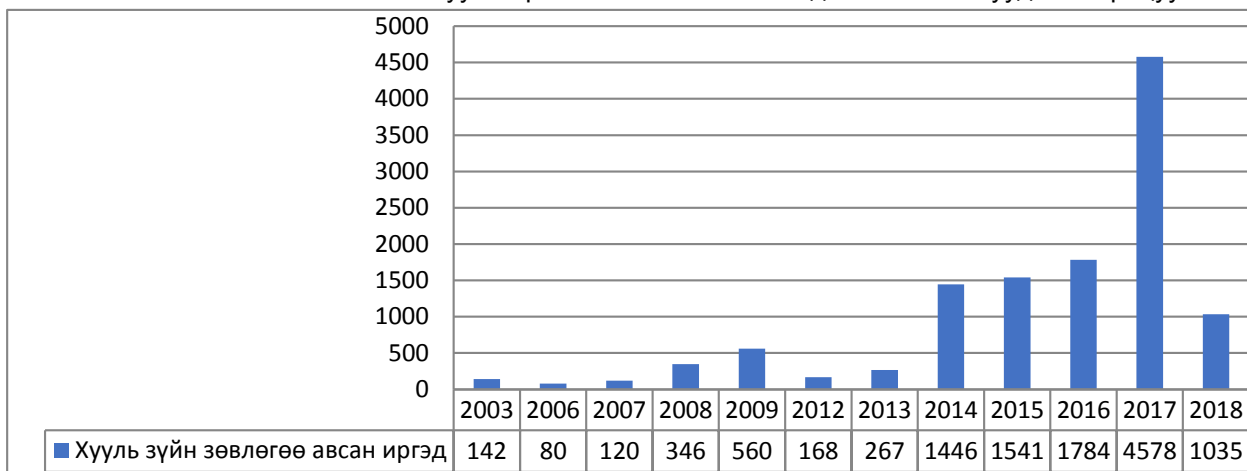

1.4.2 Хүний эрхийн асуудлаар биечлэн, утсаар болон цахим хэлбэрээр хууль зүйн зөвлөгөө өгөх

Комисс 2018 онд нийт 1035 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад хууль зүйн зөвлөгөө өгч ажилласан байх бөгөөд үүнээс утсаар 169, биечлэн 843, цахимаар 23 байна. Энэ нь нийт 24515 минут буюу 408 цаг 24 минут болж байна. Зөвлөгөө өгсөн байдлыг байршилаар нь ангилвал Улаанбаатар хотод 1182 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад 3486 минут буюу 58 цаг 3 минут, орон нутагт 853 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад 21029 минут буюу 350 цаг 21 минутын хууль зүйн зөвлөгөө өгч

ажиллалаа. Хууль зүйн зөвлөгөөний дэлгэрэнгүйг тайлангийн Хавсралт хэсгийн 2 дахь хавсралтаар оруулав.

Хууль зүйн зөвлөгөө өгсөн байдлыг өмнөх онуудтай харьцуулбал:

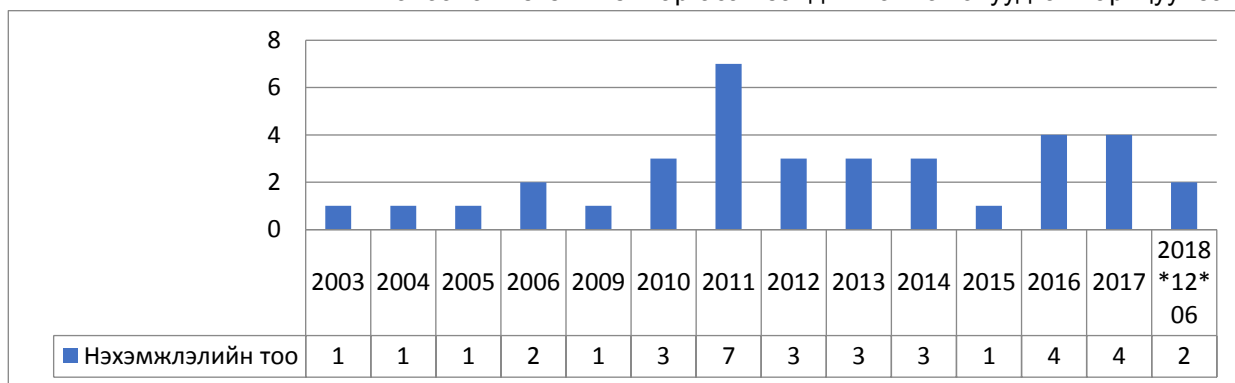

1.4.3 Иргэний зөрчигдсөн эрхийг сэргээх, учирсан хохирлыг арилгуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргах

Комисс 2018 онд 2 иргэнийг төлөөлөн шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан бөгөөд одоогоор ажиллагаанд 6 нэхэмжлэл байна. Үүнд:

Д/д	Нэхэмжлэгч	Огноо	Нэхэмжлэлийн утга	Үүнийн дүн	Хариуцсан гишүүн	Хариуцсан ажилтан
1	Б.Болд	2018.11.19	Хууль бусаар эрүүгийн хэрэгт холбогдон шалгагдсаны улмаас учирсан хохирлоо нөхөн төлүүлэх тухай	504.314.000 төгрөг	П.Оюунчимэг	Ахлах референт Л.Дүгэрсүрэн
2	С.Энх-Амгалан	2018.11.19	хууль бусаар эрүүгийн хэрэгт шалгасны улмаас сэтгэл санаа, эрүүл мэнд, эд хөрөнгийн хохирол учирсан	250.000.000 төгрөг	П.Оюунчимэг	Референт Г.Ууганбаатар

Төлөөлөн нэхэмжлэл гаргасан байдлыг өмнөх онуудтай харьцуулбал:

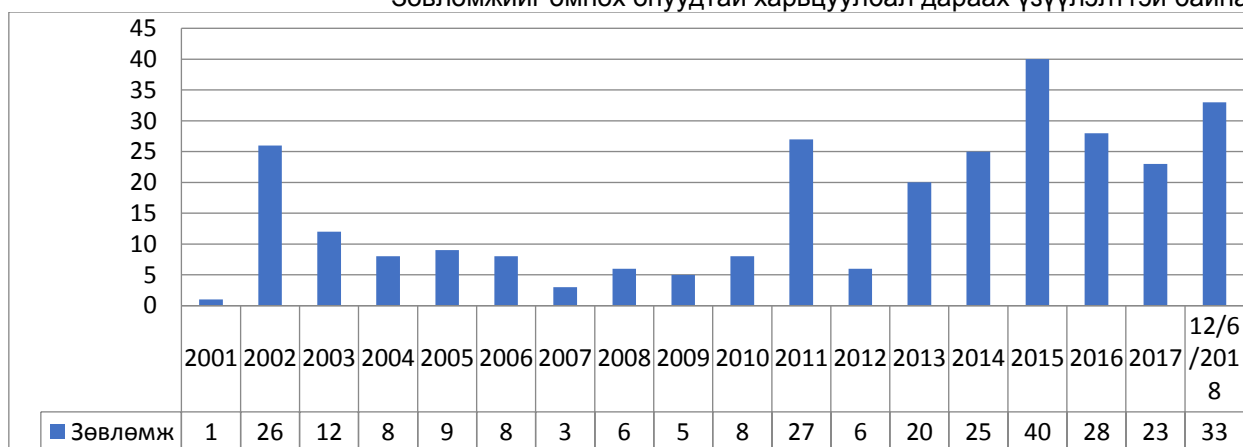

1.4.4 **Шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, хуульд заасан арга хэмжээ авах, бүртгэл мэдээллийг хөтлөх**

Тайлант хугацаанд Комиссын гишүүний 33 зөвлөмж, 30 шаардлагыг аж ахуйн нэгж, байгууллагад хүргүүлж ажилласан бөгөөд шаардлага, зөвлөмжийг боловсруулсан ажилтнууд хэрэгжилтэд нь тогтмол хяналт тавьж ажиллаж байна.

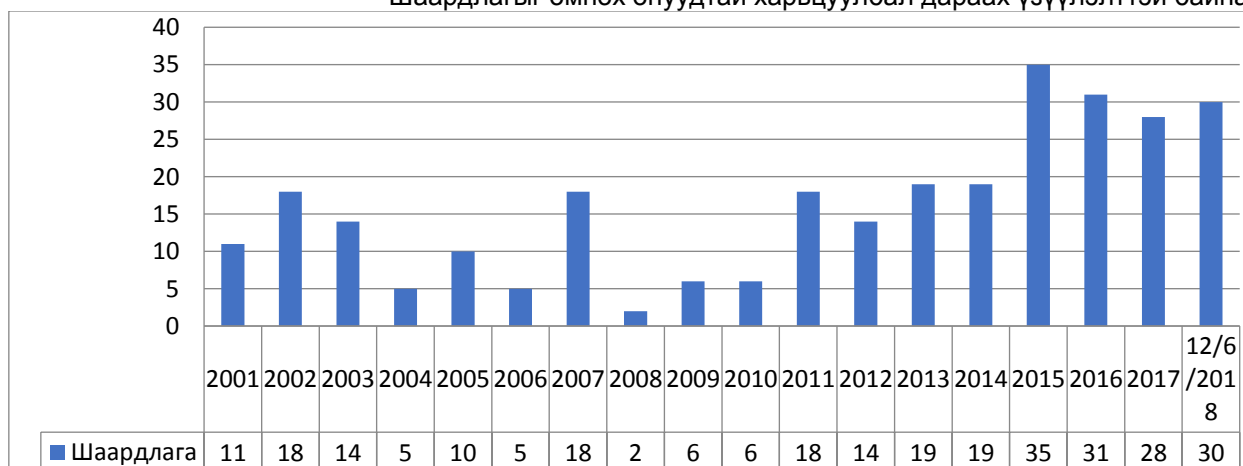
Зөвлөмж: Комисс 2017 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдрөөс 2018 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдрийн хооронд нийт 33 аж ахуйн нэгж байгууллага, албан тушаалтанд мэдээлийн дагуу 3, гомдлын дагуу 10, хяналт шалгалтын дагуу 5, дүн шинжилгээний дагуу 7, нээлттэй өдрийн хүрээнд 8 Комиссын гишүүний Зөвлөмж хүргүүлсэн байна. Үүнээс 22 зөвлөмжийн хариу ирсэн, 2 зөвлөмж хариу шаардаагүй, 4 зөвлөмжийн хариу ирүүлэх хуулийн хугацаа өнгөрсөн, 5 зөвлөмжийн хариу ирүүлэх хугацаа болоогүй байна. Зөвлөмжийн дэлгэрэнгүйг тайлангийн Хавсралт хэсгийн 3 дахь хавсралтаар оруулав.

Зөвлөмжийг өмнөх онуудтай харьцуулбал дараах үзүүлэлттэй байна.

Шаардлага: Комисс 2017 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрөөс 2018 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдрийн хооронд нийт 30 аж ахуйн нэгж байгууллага, албан тушаалтанд гомдлын дагуу 22, хяналт шалгалтын дагуу 8 Комиссын гишүүний Шаардлага хүргүүлсэн байна. Үүнээс 23 шаардлагын хариу ирүүлсэн, 4 шаардлагын хариу ирээгүй, 3 шаардлагын хариу ирүүлэх хугацаа болоогүй байна. Шаардлагын дэлгэрэнгүйг тайлангийн Хавсралт хэсгийн 4 дахь хавсралтаар оруулав.

Шаардлагыг өмнөх онуудтай харьцуулбал дараах үзүүлэлттэй байна.

ХОЁР. ХҮНИЙ ЭРХИЙН БОЛОВСРОЛ ОЛГОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

2.1 Тодорхой бүлэгт чиглэсэн хүний эрхийн сургалт, уулзалт

2.1.1 Хүний эрхийн цуврал лекц зохион байгуулах

“Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-тай хамтран зохион байгуулдаг хүний эрхийн цуврал лекцийг БНБТИНҮЭ-ийн дэд зохицуулагч Б.Болорсайхан, “Хүний эрхийг хамгаалах олон улсын механизм дахь иргэний нийгмийн оролцоо” МХХ-ны ерөнхийлөгч Ж.Хунан “Хууль-хүний эрх-хөгжил, Хүйсийн тэгш эрхийн төвийн тэргүүн Г.Ганбаясгах “Хүн худалдаалах гэмт хэрэг ба хүний эрх”, МУАЖ Н.Сувд “Урлагаар дамжуулж хүний эрхийн боловсрол олгох нь”, УДШ-ийн шүүгч Г.Банзрагч “Эрх зүйт төр ба захиргааны шүүх”, эдийн засагч, нийтлэлч Д.Жаргалсайхан “Эдийн засгийн эрх чөлөө” сэдвээр, 2018 онд нийт 6 удаа зохион байгуулав.

2.1.2 Хүний эрхийн тухай ярилцъя “Өглөөний уулзалт”-ыг зохион байгуулах

Хүний эрхийн Үндэсний Комисс, “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-тай хамтран хүний эрхийн тулгамдсан асуудал, анхаарал татсан сэдвийн хүрээнд төр, иргэний нийгмийн байгууллага, судлаач, иргэдийн үзэл бодол, байр суурийг харилцан солилцох, хүний эрхийн мэдлэг ойлголтыг хөгжүүлэх, түгээн дэлгэрүүлэх зорилгоор Хүний эрхийн тухай ярилцъя “Өглөөний уулзалт”-ыг сар тутам зохион байгуулсан ба 2018 оны байдлаар нийт 10 удаа зохион байгуулж, давхардсан тоогоор 500 гаруй хүн хамрагдлаа.

Д/д	Өглөөний уулзалтын сэдэв	Уулзалтын зочин	Огноо
1.	"Иргэний нийгэм ба ардчиллын үнэт зүйл", "Хувийн үнэт зүйл"	"Бүх нийт боловсролын төлөө!" Иргэний нийгмийн эвслийн дэд зохицуулагч Б.Болорсайхан, Глоб Интернэшнл Төвийн тэргүүн Х.Наранжаргал	2018.01.18
2.	"Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хууль ба Хүний эрх"	"Гүнж" төвийн тэргүүн, ХЭҮК-ын Орон тооны бус зөвлөлийн гишүүн Ч.Ундрах	2018.02.22
3.	"Эрдэм баялгийн салбараас ашиг хүртэгсдийг ил болгох нь"	ХЭҮК-ын Орон тооны бус зөвлөлийн гишүүн, ННФ-ын Засаглалын хөтөлбөрийн менежер Д.Эрдэнэчимэг	2018.03.15

4.	"Хүний эрхийн хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөл"	Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын ахлах референт Х.Мөнхзул, Эмнести Интернэшнл байгууллагын гүйцэтгэх захирал Б.Алтантуяа	2018.04.19
5.	"Төрийн ил тод, хариуцлагатай байдал"	ННФ-ын Засаглалын хөтөлбөрийн менежер Б.Хишигсайхан	2018.05.24
6.	"Хүүхэд бичиж байна: Хүүхдийн эрхийн зөрчлүүд"	"Гүүд нэйборс" ОУТББ-ын зөвлөх Х.Баавгай	2018.06.14
7.	"Хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийн нөхцөл байдлын үнэлгээ"	Монголын Тэргэнцэртэй Иргэдийн Үндэсний Холбооны тэргүүн Б.Чулуундолгор	2018.09.13
8.	"Хүний эрхийн хамгаалагч-Сэтгүүлч"	Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дэргэдэх "Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид" клубын гишүүд	2018.10.18
9.	"Хохирол нөхөн төлүүлэх эрхийн хэрэгжилтийн зарим асуудал"	Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын Гомдол, хяналт шалгалтын хэлтсийн дарга Т.Ихтамир	2018.11.22
10.	"Ахмад настны эрх ба төрийн үйлчилгээ"	Монголын ахмадын холбооны Ерөнхийлөгч Ц.Сүхбаатар	2018.12.20

2.1.3 “Хүүхдийн эрх, хамгаалал” сэдвээр аймаг орон нутгийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, хэлтсийн ажилтнуудад сургалт зохион байгуулах

Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын дэргэдэх Сургалт, судалгаа, мэдээллийн төвийн дарга С.Болорцэцэг, ахлах мэргэжилтэн Амараа, мэргэжилтэн Даваадорж нартай 2018 он 1 дүгээр сарын 19-ны өдөр уулзалт хийж, Комиссын 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд заасан “Хүүхдийн эрх, хамгаалал” сэдвээр аймаг орон нутаг дахь Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын газар, хэлтсийн ажилтнууд, хүүхдийн эрхийн улсын байцаагч, Хүүхдийн элч нарт сургалт зохион байгуулах, сургалтын гарын авлага, модулийг сайжруулах чиглэлээр хамтарсан ажлын хэсэг байгуулан ажиллахаар тохиров. Уг ажлын хүрээнд Гэр бүл, хүүхэд, залуучууд хөгжлийн газрын зохион байгуулах сургалтад Комиссоос хамтран оролцлоо.

Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын даргын 2018 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/115 тоот тушаалаар батлагдсан Нийгмийн ажилтнуудыг чадавхижуулах сургалтыг зохион байгуулах удирдамжийн дагуу:

- 9 дүгээр сарын 11-14-ний хооронд өдөр бүр 13.30-16.30 хүртэл Хүний эрхийн ойлголт, Хүн худалдаалах ба хүний эрх сэдвээр хичээл Нийслэлийн 9 дүүргийн сургуулийн болон хорооны нийгмийн ажилтанд хичээл заав.
- 9 дүгээр сарын 21-ны өдөр Дорноговь аймгийн Сайншанд суманд Өмнөговь. Говь-сүмбэр, Дундговь, Дорноговь аймагт сургууль болон сум, багийн нийгмийн ажилтан нийт 65 хүнд удирдамж, хөтөлбөрт заасан сэдвийн хүрээнд 4 цагийн хичээл заав.
- 10 дугаар сарын 10-11-ний өдрүүдэд Төвийн болон зүүн бүсийн аймгуудын сургууль, сум, багийн нийгмийн ажилтнуудыг чадваржуулах сургалтад удирдамж, хөтөлбөрт заасан сэдвийн хүрээнд 4 цагийн хичээл заав.

Мөн 2018 оны 12 дугаар сарын 13-ны өдөр Комиссын ХЭБСХ, ГХШХ-ийн ажилтнууд Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын харъяа "Нартхангай" хүүхдийн хөгжил, сургалтын төвийн үйл ажиллагаатай танилцлаа.

2.1.4 Эмч, эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнуудын хүний эрхийн чадавхи бэхжүүлэх сургалт зохион байгуулах

Данийн хүний эрхийн хүрээлэнгийн санхүүжилтээр “Эрүүл мэндийн байгууллагын ажилтнуудын хүний эрхийн боловсролыг дээшлүүлэх нь” төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг гарган, 1 дүгээр сард хүний эрхийн 11 сургалтын хөтөлбөрийн танилцуулгыг бэлтгэн Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвд хүргүүлж, багц цаг олгох богино хугацааны сургалтын хөтөлбөрт “Хүний эрхэд суурилсан хандлага ба төрийн үйлчилгээ”, “Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрх”, “Хөдөлмөрлөх эрх”, “Тодорхой бүлгийн эрх”, “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрх, “Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдэх эрх” сэдвүүдийг хамруулж, магадлан итгэмжлүүлэв.

Төслийн хүрээнд 4 дүгээр сарын 11-13-ны өдрүүдэд Говь-Алтай, Завхан аймгуудад сургалт зохион байгуулж, 84 эмч, эмнэлгийн байгууллагын ажилтныг хамрууллаа. Сургалттай холбоотойгоор “Хүний эрх ба эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ” сэдэвт гарын авлага 2,200 ширхэг, Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрх сэдэвт брошур 6,000 ширхэгийг боловсруулан, хэвлүүлэв. Улмаар 5 дугаар сарын 15-ны өдөр Баянзүрх дүүргийн Эрүүл мэндийн төвийн ажилтнуудад “Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ ба хүний эрх” сэдэвт 1 багц цаг олгох сургалтыг зохион байгуулав. Сургалтыг “Хүний эрхэд суурилсан хандлага ба төрийн үйлчилгээ, “Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авах” хоёр сэдвийн хүрээнд хүний эрхийн үндсэн ойлголт, хүний эрхийн зарчим, хүний эрхэд суурилсан хандлага, төрийн үйлчилгээ, эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрх гэж юу вэ?, эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрх, хүний бусад эрх хоорондын харилцан хамаарал, эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрхэд хамаарах төрийн болон бусад этгээдийн үүрэг хариуцлага, эрүүл мэндээ хамгаалуулах эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрхийг баталгаажуулсан олон улсын болон үндэсний эрх зүйн зохицуулалт зэрэг агуулгыг багтаан оролцооны аргад тулгуурлан хийв. Сургалтад 38 хүн хамрагдсанаас 35 эмэгтэй, 3 эрэгтэй байв.

“Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ ба хүний эрх” сэдэвт багц цагийн богино хугацааны сургалтын хөтөлбөрийг бүрэн дүүргэсэн 35 хүнд 1 багц цаг олгож гэрчилгээ олгов. 5 дугаар сарын 29-ны өдөр Улсын 3 дугаар эмнэлгийн 40 ажилтанд “Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ ба хүний эрх” багц цаг олгох сургалтыг зохион байгуулав. Эдгээрээс 20 ажилтныг 6 дугаар сарын 4-15-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан цахим сургалтад хамруулав. 2018 онд сургалтад хамрагдсан нийт 245 хүнд 1 багц цагийн гэрчилгээ олгов.

2.1.5 Магадлан итгэмжлэгдсэн сэдвийн хүрээнд Монголын Хуульчдын холбоо, Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны гишүүдэд сургалт зохион байгуулах

2018 оны 03 дугаар сарын 07-ны өдөр Монголын Хуульчдын холбооны гишүүдэд “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа ба хүний эрх” сэдвээр Комиссын гишүүн П.Оюунчимэг 4 цагийн сургалтыг 38 хүнд, 2018 оны 03 дугаар сарын 09-ний өдөр Монголын хуульчдын холбооны гишүүдэд “Үндсэн хууль ба хүний эрх” сэдвээр Комиссын дарга Ж.Бямбадорж 4 цагийн сургалтыг 41 хүнд, 2018

оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр Монголын Хуульчдын холбооны гишүүдэд “Жендэрийн тэгш байдал ба гэр бүлийн хүчирхийлэл” сэдвээр Комиссын ахлах референт Х.Мөнхзул 4 цагийн сургалтыг 35 хүнд тус тус хийв.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс 10 дугаар сарын 17, 18-нд зохион байгуулсан “Хүний эрх ба шүүхийн хамгаалалт” сургалтад анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн 40 шүүгч оролцлоо. Сургалтад референт Х.Цэцгээ “Эмэгтэйчүүдийн эрх ба шүүхийн хамгаалалт”, хэлтсийн дарга Г.Агар-Эрдэнэ “Олон улсын гэрээ ба шүүхийн хамгаалалт” тус тус хичээл заав. Сургалтыг онолын мэдлэгээс гадна бодит жишээ, бодлого, судалгаа, тоо баримтад тулгуурлан удирдан явуулсан нь үр дүнтэй байсан гэж оролцогчид дүгнэж байв.

11 дүгээр сарын 17-ны өдөр Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны гишүүдэд Комиссын дарга Ж.Бямбадорж “Үндсэн хууль ба хүний эрх” сэдвээр, П.Оюунчимэг “Хүний эрхийн олон улсын гэрээг хэрэглэх нь”, референт Х.Цэцгээ “Хүүхдийн эрх ба хамгаалалт” сэдвээр тус тус сургалт хийв.

2.1.6 Equal Rights Trust /ERT/ байгууллагатай хамтран ялгаварлан гадуурхалт, тэгш эрхийн асуудлаар сургалт, тэтгэлэгт хөтөлбөр зохион байгуулах

ERT байгууллага Монгол Улсад GSP+ хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж байгаатай холбогдуулж дараах ажлыг зохион байгуулахад бэлтгэл ажлыг хангаж ажиллав. Үүнд:

- ERT байгууллагаас Комисстой цаашид хамтран ажиллах чиглэлээр уулзалт зохион байгуулж, хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулав. Гэрээний дагуу 2019 оны 12 дугаар сар хүртэл хамтран ажиллах болно.
- EX-ноос санхүүжүүлж буй GSP+ төслийн үйл ажиллагаанд үнэлгээ хийх бие даасан шинжээч ирсэнтэй холбогдуулж, 2017 оны 11-р сард ERT байгууллагатай хамтран зохион байгуулсан “Үл ялгаварлан гадуурхалт ба тэгш эрх” сэдэвт 3 өдрийн сургалтад хамрагдсан оролцогчидтой холбогдож, үнэлгээ хийх шинжээч Яан Салког уулзуулж, уулзалтын зохион байгуулалтыг хариуцан ажиллав.
- Монгол Улс дахь ИНБ болон үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагын дунд зарлах жижиг төслийн санал сонгон шалгаруулах Хороог байгуулж, хорооны гишүүдийн уулзалтыг зохион байгуулж, үйл ажиллагаа болон гаргасан шийдвэрийг ERT-рүү тухай бүр мэдээлж ажиллав.
- ERT байгууллагаас хэрэгжүүлж буй төслийн хүрээнд Тэгш эрхийн эвсэл байгуулах зорилгоор иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөлөлтэй хийх уулзалтыг зохион байгуулж, уулзалтын тэмдэглэлийг орчуулж, ERT-рүү хүргүүлэв.
- ERT байгууллагаас ирсэн тэтгэлэгт хөтөлбөрийн зар, маягт болон санхүүгийн маягтыг орчуулж, холбогдох ТББ-руу имейлээр хүргүүлж, Комиссын цахим хуудас болон фейсбүүк хуудаснаа байршуулав.
- Нийт 25 ТББ-ын зүгээс төслийн саналыг хүргүүлснийг техникийн үзлэгээр оруулж, дараагийн шатанд хянуулах 21 төслийн саналыг орчуулж, ERT-рүү хүргүүлэв.
- ERT-с дээрх жижиг төсөлд шалгарсан байгууллагуудад хийх цахим сургалтын талбарт оруулах анимейшн, бусад хичээлтэй холбогдолтой 5 хуудас бүхий материалыг орчуулж хүргүүлэв.
- Төслийн саналыг сонгон шалгаруулах хорооны уулзалтыг зохион байгуулж, хорооны гишүүд өөрсдийн санал, шийдвэрийг гаргасан бөгөөд үүнийг цааш уламжилсан. ERT байгууллагаас өөрсдийн эцсийн хариуг 2018 оны 12 дугаар сарын

18-ны орой ирүүлсний үндсэн дээр шалгаруулалтад тэнцсэн 3-5 байгуулагатай холбогдож, Сонгон шалгаруулах хорооны саналыг тусгуулахаар уулзалтууд зохион байгуулж ажиллалаа.

2.1.7 Хөдөлмөрлөх эрхийн хүрээнд бүсчилсэн сургалт зохион байгуулах

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс Хөдөлмөрлөх эрхийн бүсчилсэн сургалтыг 2018 оны 2 дугаар сарын 26-27-ны өдрүүдэд Баянхонгор аймагт, Завхан аймгийн Улиастай суманд 2018 оны 10 дугаар сарын 10-11-ний өдөр Ховд, Увс, Баян-Өлгий, Завхан, Говь-Алтай аймгуудын үйлдвэрчний эвлэлийн холбоодын идэвхтэн сонгуультнууд, ХЭҮК-ын орон нутаг дахь ажилтнууд, Мэргэжлийн хяналтын газрын хөдөлмөрийн хяналт хяналтын улсын байцаагч зэрэг нийт 60 оролцогчтой зохион байгууллаа.

Сургалтад ХЭҮК-ын ахлах референт З.Өнөржаргал, референт Г.Ууганбаатар нар сургагч багшаар ажиллан “ХЭҮК-ын үйл ажиллагаа, хүний эрх, хөдөлмөрлөх эрхтэй холбоотой гомдол шийдвэрлэлт”, Монгол Улс дахь хөдөлмөрийн хүрээний суурь зарчим ба эрхийн хэрэгжилтийн байдалд 2017 онд ХЭҮК-оос хийсэн “Жижиг дунд үйлдвэр дэх хөдөлмөрлөх эрхийн зарим асуудал: Худалдаа үйлчилгээ, ноос ноолуурын салбар” судалгааны дүн, санал зөвлөмж талаар танилцуулж, мөн нэмэлтээр “Жендэр ба хүний эрх” зэрэг сэдвээр тус тус илтгэл мэдээлэл хийв. Мөн хөтөлбөрийн дагуу Увс аймаг дахь ХЭҮК-ын референт Я.Хонгорзул, Завхан аймаг дахь ХЭҮК-ын референт Ч.Наранхүү, Говь-Алтай аймаг дахь ХЭҮК-ын референт Б.Ариунжаргал нар орон нутагт хөдөлмөрлөх эрхийн чиглэлээр хийсэн хяналт шалгалт, сургалт, сурталчилгааны үйл ажиллагаа, өргөдөл, гомдол хууль зүйн зөвлөгөөний талаар танилцуулга, мэдээлэл хийв.

Зүүн бүсийн нийгмийн ажилтнуудыг чадавхижуулах сургалтад Хэнтий аймаг дахь шинжээч Д.Эрдэнэбаясгалан 10 дугаар сарын 18-19-ний өдрүүдэд Хүний эрхийн үндсэн ойлголт сэдвээр хичээл заав.

Сургалтын үр дүнд аймаг орон нутгийн хэмжээнд хөдөлмөрлөх эрхийг хангаж хамгаалах, хөхиүлэн дэмжих чиглэлээр дээрх байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, туршлага, орон нутгийн хэмжээнд хөдөлмөрлөх эрхийн асуудлаар тулгамдаж буй асуудлын талаар санал солилцон, тухайн орон нутаг, салбарт хүний эрх, хөдөлмөрлөх эрх, эвлэлдэн нэгдэх эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр дээрх байгууллагуудын үр дүнтэй хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх нь зүйтэй гэж үзсэн болно. Оролцогчид бүсийн сургалтын үр дүнд гарсан зөвлөмжийн дагуу аймаг орон нутагт дээрх байгууллагууд хамтран ажиллах үйл ажиллагааны чиглэлээ тодорхойлж, хөдөлмөрлөх эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, хамтран ажиллах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсрууллаа.

2.1.8 Санамж бичиг бүхий байгууллагуудад хүний эрхийн сургагч багш бэлтгэх сургалт зохион байгуулах

Комиссоос 2018 онд сургагч багш бэлтгэх 5 удаагийн, 118 цагийн сургалтыг нийт 162 оролцогчийг хамруулан зохион байгуулав. Үүнд:

“Тэгш нийгэм холбоо” ТББ-тай байгуулсан Хамтран ажиллах төлөвлөгөөний хүрээнд 2018 оны 5 дугаар сарын 16-18-ны өдрүүдэд тус байгууллагын салбар зөвлөлийн гишүүдэд сургалт зохион байгуулж, хамтарсан уулзалт хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан болно. Тус ажлын хүрээнд 2 өдөр, 16 цагийн хүний эрхийн

ойлголт, хандлага нэмэгдүүлэх сургалтыг 19 хүнд зохион байгуулж, сертификат гардуулав.

ЗХЖШ-ын алба хаагч, ажилтнуудад зориулсан хүний эрхийн сургагч багш бэлтгэх сургалт зохион байгуулах ажлын хүрээнд “Зэвсэгт хүчний бие бүрэлдэхүүний хүний эрх, үндсэн эрх чөлөөний гарын авлага” номын зарим бүлгийг орчуулан хэвлүүлж, хүний эрхийн сургагч багш бэлтгэх сургалтыг 2018 оны 4 дүгээр сарын 4-6-ны өдрүүдэд Энхийн төлөө цогцолборт зохион байгуулж, ЗХЖШ-ын харьяа анги, байгууллагуудын 42 алба хаагчийг 18 цагийн сургалтад хамруулав.

Зэвсэгт хүчний Жанжин штабын захиалгаар 2018 оны 08 дугаар сарын 16-нд “Хүний эрхийн олон улсын гэрээ” сэдвээр зэвсэгт хүчний анги, нэгтгэлийн 250 гаруй албан хаагчдад сургалт явууллаа. Энэ удаа Өмнөд Суданд энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох албан хаагчдад хүний эрхийн талаар ойлголт, мэдлэг олгосноороо онцлог байв.

ЦЕГ-ын Сургалтын нэгдсэн төв дээр 2018 оны 4 дүгээр сарын 25-27-ны өдрүүдэд сургагч багш бэлтгэх 3 өдрийн 18 цагийн сургалтыг 26 цагдаагийн алба хаагчдад зохион байгуулж, Сургагч багшийн гэрчилгээ олгов.

“Бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбоо” ТББ-ын сургагч багш, удирдах зөвлөлийн гишүүдийн хүний эрхийн мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлж, үйл ажиллагаандаа хүний эрхэд суурилсан хандлага, арга зүйг бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж, хүний эрхийн сургагч багшаар бэлтгэх зорилгоор “Бичил уурхай ба хүний эрх” сэдэвт 18 цагийн сургалтыг 15 оролцогчтойгоор 2018 оны 5 дугаар сарын 21, 22, 23-ны өдрүүдэд Мөнхтэнгэр-2 жуулчлалын баазад зохион байгууллаа.

Түүнчлэн Комисс нь Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн Хөтөлбөрийн санхүүжилтээр Төрийн албаны зөвлөлөөс 2018-2021 онд хэрэгжүүлж буй “Монгол Улсад мэргэжлийн, иргэн төвтэй төрийн албыг төлөвшүүлэх нь” төслийн “Төрийн захиргаан дахь жендэрийн тэгш байдлыг дээшлүүлэх” 3 дахь үр дүнгийн ажлыг хариуцан гүйцэтгэхээр болсны дагуу 2018 онд бүх аймаг, орон нутагт төрийн захиргааны байгууллагын хүний нөөцийн асуудал хариуцсан албан хаагчдад зориулсан жендэрийн асуудлаар сургагч багш бэлтгэх бүсчилсэн сургалтуудыг зохион байгуулж, 21 аймгийн төрийн захиргааны байгууллагуудын хүний нөөцийн асуудал хариуцсан ажилтнуудыг хамруулж, 381 хүнийг Жендэрийн сургагч багшаар бэлтгэв.

Цагдаагийн ерөнхий газартай байгуулсан хамтран ажиллах Санамж бичгийн хүрээнд Мөрдөн байцаах алба 2018 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр 329 ажилтан, албан хаагчаасаа хүний эрхийн мэдлэгийн түвшин тогтоох шалгалт авсан ба хүний эрхийн мэдлэг шалгах сорилыг боловсруулах ажлын хүрээнд уншиж судлах хүний эрхийн олон улсын гэрээ, хууль тогтоомж, ном товхимлын жагсаалт, 60 тестийг бэлтгэн хүргүүлэв.

Мөн “Жендэрээс үүдэлтэй хүчирхийлэлтэй тэмцэх нь: Хууль сахиулах байгууллагуудын хамтын ажиллагаа” сэдэвт онол, практикийн бага хурлыг 2018 оны 12 дугаар сарын 7-ны өдөр зохион байгуулсан бөгөөд Цагдаагийн ерөнхий газар “Жендэрээс үүдэлтэй тэмцэх цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаа”, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар “Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын хохирол нөхөн төлүүлэх үйл ажиллагаа”, Улсын ерөнхий прокурорын газар “Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэх гэмт хэргийг шалгах шийдвэрлэх ажиллагаанд

анхаарах асуудал", Хууль сахиулах их сургууль "Гэр бүлийн хүчирхийлэл, өнөөгийн байдал", "Жендэрээс үүдэлтэй холбоотой гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх сургалтын тогтолцоо" зэрэг сэдвээр илтгэл тавьж оролцлоо. Хууль сахиулах байгууллагын түвшинд тулгамдаж буй бэрхшээл, шийдвэрлэх арга зам, сайн туршлагыг харилцан солилцож, хамтын ажиллагааг үргэлжлүүлэх, мэдээллийн нэгдсэн сүлжээтэй болох зэрэг асуудлыг хөндөн хэлэлцлээ.

Хурлын нээлтэд Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга Ж.Бямбадорж, УИХ-ын гишүүн, Хүний эрхийн дэд хорооны дарга Н.Оюундарь нар оролцож үг хэллээ. Мөн тус хуралд оролцогчдод зориулж Монгол Улсын Ерөнхий сайд У.Хүрэлсүхээс илгээсэн илгээлтийг Ерөнхий сайдын ахлах зөвлөх Н.Хүрэлбаатар уншиж, танилцуулан Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын даргад гардуулан өглөө. Уг хурлын хэлэлцүүлгийн үр дүнд Зөвлөмж гарган хэрэгжүүлэхээр боллоо.

2.1.9 Байгууллагын хүсэлт захиалгаар хүний эрхийн чиглэлээр сургалт зохион байгуулах

Комисс 2018 онд Улаанбаатар хот болон 21 аймагт нийт 339 удаагийн, 818.5 цагийн сургалт хийж 15,424 хүнийг хамруулсан байна. Сургалтад оролцогчдын хувьд иргэд, ЕБС-ын сурагчид, оюутан залуус, сэтгүүлчид, бизнесийн байгууллагын ажилтнууд, төрийн албан хаагчид, хууль сахиулах байгууллагын албан хаагчид, Бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбооны сургагч багш, удирдах зөвлөлийн гишүүд, Монголын хуульчдын холбооны гишүүд, өмгөөлөгчид, нийслэл, орон нутгийн эмч, эмнэлгийн ажилтнууд зэрэг өргөн хүрээнд хүрч ажиллалаа.

Дээрх захиалгат сургалтуудаас гадна дараах томоохон сургалтуудыг зохион байгуулж ажиллав. Үүнд:

- Комиссын орон нутгийн ажилтнуудыг НҮБХАС-ын санхүүжилтээр 3 дугаар сарын 6-9 ны өдрүүдэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн чиглэлээр чадавхижуулах сургалтад, "Монфемнет" ТББ-ын зохион байгуулсан "Маскулинити ба эр жендэр" сэдэвт 3 өдрийн сургалтад 5 дугаар сарын 21-23-ны өдрүүдэд тус тус хамруулав.
- Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн хөтөлбөрийн санхүүжилтээр 2018-2021 онд хэрэгжүүлж буй "Монгол улсад мэргэжлийн иргэн төвтэй төрийн албыг төлөвшүүлэх нь" төслийн хүрээнд жендэрийн тэгш байдлыг хангах, хүний эрхийг хамгаалах, хөхиүлэн дэмжих үйл ажиллагаандаа жендэрийн үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлэх чадавхийг нэмэгдүүлэх, төрийн албан хаагчийн манлайллыг бэхжүүлэх, ХЭҮК-ын ажилтнуудын чиг үүрэгтэй холбоотой мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор 2018 оны 8 дугаар сарын 28-30-нд дотоодын сургалт зохион байгууллаа.
- "Тэгш нийгэм холбоо" ТББ болон НҮБХАС-тай тус тус хамтран орон нутгийн ажилтнуудыг чадавхижуулах сургалтыг 5 дугаар сарын 16-18-ны өдрүүдэд зохион байгуулж, гэрчилгээ олгов.
- Комиссын дэргэдэх сэтгүүлчдийн клубын гишүүд болон орон нутгийн сэтгүүлчдэд (24 сэтгүүлч) 5 дугаар сарын 26-28-ны өдрүүдэд Хэнтий аймгийн Чингис хотод Төв, Дундговь, Дорноговь, Хэнтий аймгийн 19 сэтгүүлчдэд, 6 дугаар сарын 28-30-ны өдрүүдэд Сэлэнгэ аймагт тус тус чадавхижуулах сургалт зохион байгуулав.

Дээрх сургалтуудаас гадна Комисс "Түгээмэл Эрх-Хөгжил" ТББ-тай хамтран Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал батлагдсаны 70 жилийн ойн хүрээнд "Үг хэлэх эрх чөлөө: Түүхэн ач холбогдол ба Одоо үе" сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний бага хурлыг 2018 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдөр 80 гаруй оролцогчтой зохион

байгуулав. Тус арга хэмжээг Монголын Хуульчдын Холбоо, Глоб Интернэшнл Төв ТББ дэмжин хамтран ажиллалаа. Симпозиумын үеэр Солонгос, Япон, Америкийн сонирхолтой жишээнүүд яригдсан бөгөөд өнөөгийн цахим эрин зуунд энэ эрх, эрх чөлөөг хэрхэн хангаж хамгаалах асуудлыг хөндөв. Тухайлбал, АНУ-ын Хойд Каролина мужид Израил улсыг шүүмжлэхийг хориглосон, Солонгос улсад эрхийнхээ төлөө тэмцдэг, жагсаал цуглаан хийдэг гадаад улсын ажилчдын (хууль ёсны, хууль бусаар хөдөлмөр эрхэлдэг зэргийг багтаасан) холбоо байдаг, интэрнэт, мэдээлэл, харилцааны технологи хөгжихийн зэрэгцээ цахим ардчилал, засаглал, олон нийтийн сүлжээ, үүлэн технологи, биг дата, хиймэл оюун ухаан гэх мэт шинэ нэр томьёо, нийгмийн бүтэц бий болж улс орны хөгжил, хүмүүсийн амьдралд нөлөөлж байгаа тул энэ бүгдийг зөв, зохистой шийдвэрлэж оновчтой зохицуулалт хийх сорилт манай улсад тулгарч байгаа талаар санууллаа.

Мөн Улаанбаатар хотын хүн ам олноор суурьшсан дүүргийн нэг болох Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын Тамгын газартай хамтран тус дүүргийн 32 хороонд Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын Ажлын хэсэг "Хүний эрхийн өдөрлөг" арга хэмжээг 2018 оны 12 дугаар сарын 06-10-ны өдрүүдэд зохион байгуулав. Өдөрлөгийн үеэр иргэдэд хүний эрхийн сургалт явуулж, хууль зүйн үнэ төлбөргүй үйлчилгээ үзүүлж, иргэдийг эрхээ мэддэг, эрхийнхээ төлөө тэмцдэг, шаарддаг болгоход суралцуулах, мэдлэг ойлголт олгоход анхаарч ажиллав.

2.1.10 Бичил уурхай эрхлэгчид, орон нутгийн удирдлага, төрийн албан хаагчдад хүний эрхийн сургалт зохион байгуулах

2018 оны 2 дугаар сарын 22-ны өдөр Швейцарийн Хөгжлийн Агентлагийн Тогтвортой бичил уурхай төслийн дэмжлэгтэйгээр яам, агентлагуудын төрийн албан хаагчдын хүний эрхийн мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлэх, төрийн үйлчилгээнд хүний эрхэд суурилсан хандлагыг төлөвшүүлэх зорилгоор 1 өдрийн сургалтыг зохион байгуулж, Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Эрүүл мэндийн яам, Хүнс хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам, Ашигт малтмал, газрын тосны газар, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Онцгой байдлын ерөнхий газрын байгаль орчин, уул уурхай, бичил уурхай асуудал хариуцсан 20 албан хаагч хамрагдав. Сургалтыг “Хүний эрхийн үндсэн ойлголт, зарчим”, “Хүний эрхэд суурилсан хандлага, арга зүй”, “Хүний эрхийн олон улсын гэрээний хэрэгжилт”, “Жендэрийн эрх тэгш байдал”, “Бичил уурхай ба хүний эрх”, “Хүний эрх миний ажилд, байгууллагад, нийгэмд”- Бичил уурхайд, “Төрийн үйлчилгээ ба хүний эрх” сэдвээр лекц болон оролцооны аргад тулгуурлан зохион байгуулав.

Швейцарийн Хөгжлийн Агентлагийн Тогтвортой бичил уурхай төслийн дэмжлэгтэйгээр 2018 оны 4 дүгээр сарын 11-ны өдөр Бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбооны Удирдах зөвлөлийн гишүүдийг чадавхижуулах сургалт, 4 дүгээр сарын 30-наас 5 дугаар сарын 9-ний өдрүүдэд Говь-Алтай аймгийн Есөнбулаг, Алтай, Чандмань сумдуудад бичил уурхайн сургалт, хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, мэдээлэл цуглуулж дүн шинжилгээ хийх, 2018 оны 5 дугаар сарын 7-11 өдрүүдэд Өмнөговь аймгийн Цогт-Овоо, Мандал-Овоо сумын төрийн албан хаагчид болон бичил уурхайчид, хувиараа ашигт малтмал олборлогч иргэдэд “Бичил уурхай дахь зөрчил маргааныг шийдвэрлэх арга зам” сэдэвт сургалтыг, 2018 оны 5 дугаар сарын 25-28-ны өдрүүдэд Хэнтий аймгийн Чингис хот, Бэрх тосгон, Батноров сумдад, 2018 оны 6 дугаар сарын 28-30-ны өдрүүдэд Хүний эрхийн сэтгүүлчид клубын гишүүд

болон орон нутгийн сэтгүүлчдэд, 9 дүгээр сарын 17-ноос 22-ны өдрүүдэд Дундговь аймгийн Хулд, Өлзийт, Баянжаргалан, Дорноговь аймгийн Айраг суманд “Бичил уурхай дахь зөрчил маргааныг шийдвэрлэх арга зам” сэдвээр сумын төрийн албан хаагчид болон бичил уурхайчид, хувиараа ашигт малтмал олборлогч иргэдэд чадавхижуулах сургалтыг тус тус зохион байгуулав.

“Бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбоо” ТББ-ын сургагч багш, удирдах зөвлөлийн гишүүдийн хүний эрхийн мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлж, үйл ажиллагаандаа хүний эрхэд суурилсан хандлага, арга зүйг бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж, хүний эрхийн сургагч багшаар бэлтгэх зорилгоор “Бичил уурхай ба хүний эрх” сэдэвт сургалтыг 2018 оны 5 дугаар сарын 21-23-ны өдрүүдэд Мөнхтэнгэр жуулчны баазад зохион байгууллаа. Сургалтад нийт 16 хүн хамрагдсаны 8 нь эрэгтэй, 8 нь эмэгтэй байв. Сургалтын явцад асуулт хариулт, харилцан ярилцлагад оролцогчид идэвхтэй, амжилттай оролцсон бөгөөд оролцогчдод Сургагч багшийн сургалтад хамрагдсаныг батламжилж гэрчилгээ олгов.

2.1.11. “Хүний эрхийн нээлттэй өдөр” арга хэмжээг аймаг, орон нутагт зохион байгуулах

Комисс 2018 онд дараах 10 аймагт хүний эрхийн сургалт, хяналт шалгалт, хууль зүйн зөвлөгөө өгөх, иргэдтэй хийх уулзалт зэрэг цогц үйл ажиллагаа бүхий Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээг зохион байгуулсан байна. Үүнд:

1. 4 дүгээр сарын 9-10-ны өдрүүдэд Архангай аймагт;
2. 4 дүгээр сарын 11-12-ны өдрүүдэд Завхан аймагт;
3. 5 дугаар сарын 10-11-ний өдрүүдэд Өмнөговь аймагт;
4. 6 дугаар сарын 7-8-ны өдрүүдэд Дорнод аймагт;
5. 6 дугаар сарын 11-12-ны өдрүүдэд Сүхбаатар аймагт;
6. 6 дугаар сарын 14-15-ны өдрүүдэд Хэнтий аймагт;
7. 9 дүгээр сарын 10-11-ний өдрүүдэд Ховд аймагт;
8. 9 дүгээр сарын 13-14-ний өдрүүдэд Баян-Өлгий аймагт;
9. 10 дугаар сарын 1-2-ны өдрүүдэд Увс аймагт;
10. 10 дугаар сарын 4-5-ны өдрүүдэд Хөвсгөл аймагт тус тус зохион байгуулж ажиллалаа.

2.2 Хүний эрхийн сурталчилгаа

2.2.1 “Хүний эрх” сэтгүүл, “Хүний эрхийн мэдээллийн хуудас”-ыг бэлтгэн хэвлүүлэх, цахим хуудаст байршуулах

2018 онд Комиссоос эрхлэн гаргадаг “Хүний эрх” сэтгүүлийг 2 удаа тус бүр 500 хувь хэвлүүлэн түгээлээ. Түүнчлэн олон улсын эрдэм шинжилгээний сэтгүүлийн International Standard Serial Number (ISSN) буюу Олон улсын стандарт дугаартай боллоо. Энэхүү дугаарыг ISSN Олон улсын төвөөс олгодог бөгөөд үүнд бүртгүүлснээр дэлхий нийтэд түгээгдэж буй 2 сая гаруй хэвлэмэл болон дижитал бүтээгдэхүүний сан хөмрөгт “Хүний эрх” сэтгүүл багтаж, хадгалагдах боломж нээгдсэн байна. “Хүний эрх” сэтгүүл нь ISSN: 2617-9288 (цахим), ISSN: 2617-927X (хэвлэл) дугаартай болсон бөгөөд дэлхийн аль ч улсын номын сангаас тус сэтгүүлийн талаарх мэдээллийг авах боломжтой болжээ.

Комиссын улирал тутмын Мэдээллийн хуудсын загварыг шинэчлэн, агуулгыг баяжуулж, 2018 оны №01 (54) дугаарыг бэлтгэн МОНЦАМЭ агентлагийн хэвлэх үйлдвэрт 500 хувь хэвлүүлж сурталчилгаанд тараав.

2.2.2 “Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид” клубыг чадавхижуулах, сургалт, уулзалт зохион байгуулах

Комиссын дэргэдэх Сэтгүүлчдийн клубын гишүүд 2018 онд дараах сэдвийн хүрээнд уулзалт зохион байгуулж, сургалт авлаа.

- 2018 оны 01 дүгээр сарын 19-ны өдрийн уулзалтаар тус клубын 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэлэлцэж, Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын гишүүн П.Оюунчимэг "Орон нутаг дахь хүний эрхийн асуудлууд" сэдвээр мэдээлэл өгч, чөлөөт ярилцлага өрнүүлэв. Мөн "Ялгаварлан гадуурхалт ба тэгш байдал" сэдвээр хичээл заалаа. ШХА-ын Тогтвортой бичил уурхай төслөөс 2018 оны үйл ажиллагааны ерөнхий чиглэл, төлөвлөгөөг танилцуулав.

- 2 дугаар сарын уулзалтыг 2018 оны 02 дугаар сарын 06-нд хийлээ. Уулзалтад “Хүний эрхийн асуудлууд ба хэвлэл мэдээлэл” сэдвээр ХЭҮК-ын дарга Ж.Бямбадорж мэдээлэл хийж, “Хүний эрхийн олон улсын гэрээ” сэдвээр ХЭҮК-ын Хүний эрхийн боловсрол, судалгааны хэлтсийн дарга Г.Агар-Эрдэнэ сургалт хийж, "Тогтвортой бичил уурхай дахь хүний эрхийн асуудлууд" сэдвээр ШХА-ын Тогтвортой бичил уурхай төсөл, БУНДХ-ны мэргэжилтэн Р.Түмэндэмбэрэл, Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суман дахь тус холбооны зөвлөлийн гишүүн С.Даваахүү нар мэдээлэл өгөв. Энэ хурлын үеэр "Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид" клубын Удирдах зөвлөлийг нэг жилийн хугацаатайгаар байгууллаа.

- 3 дугаар сарын уулзалтыг 2018 оны 03 дугаар сарын 05-нд хийлээ. Уулзалтаар ХЭҮК-ын гишүүн П.Оюунчимэг “Хүний эрхийн хяналт шалгалт ба орон нутаг дахь ажиллагаа” сэдвээр, ХЭҮК-ын Ажлын албаны дарга Г.Алтангэрэл "Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид клубын үйл ажиллагааны идэвхжүүлэлт", ШХА-ын Тогтвортой бичил уурхай төслөөс “Бичил уурхайн Цахим мэдлэгийн төв” сэдвээр тус тус мэдээлэл хийж, чөлөөт уулзалт зохион байгуулав.

- 4 дүгээр сарын уулзалтыг 2018 оны 04 дүгээр сарын 10-нд Монголын Эмнести Интернэшнл байгууллага хамтран хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтан, сэтгүүлчдэд “Хүний эрхийн хамгаалагч” нэг өдрийн сургалт зохион байгуулснаар хийлээ. Сургалтад 16 сэтгүүлч оролцлоо.

- 5 дугаар сарын уулзалтыг 2018 оны 05 дугаар сарын 08-нд ШХА-ын байранд хийлээ. Уулзалтад ХЭҮК-ын Хүний эрхийн боловсрол, судалгааны хэлтсийн дарга Г.Агар-Эрдэнэ “ХЭҮК-ын үйл ажиллагаа 2018 оны эхний улиралд”, ШХА-ын Тогтвортой бичил уурхай төслийн Эрдэс баялгийн нийлүүлэлтийн сүлжээний эксперт Н.Уранчимэг “Алтны нийлүүлэлтийн сүлжээн дэх тулгамдсан асуудлууд, цаашид шийдвэрлэх арга зам” сэдэвт танилцуулга, орон нутагт хийх хамтарсан сургалт, аялан томилолтын талаар мэдээллийг тус тус хийлээ.

- 2018 оны 05 дугаар сарын 25-28-ны өдрүүдэд Хэнтий аймгийн Чингис, Батноров, Норовлин суманд “Хэвлэл мэдээлэл ба Хүний эрх” бүсчилсэн сургалтыг хамтран зохион байгууллаа. Сургалтыг орон нутгийн сэтгүүлчдийн хүний эрхийн ойлголт мэдлэгийг нэмэгдүүлэх, хүний эрхэд суурилсан хандлагыг төлөвшүүлэх, бичил уул уурхай, хүний эрхийн чиглэлээр мэргэшсэн сэтгүүлч бэлтгэх, Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын орон нутаг дахь ажилтнууд, Монголын бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбооны салбар зөвлөл, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх зорилгын хүрээнд зохион байгууллаа.

Сургалтад Өмнөговь аймгийн “Алтанговь” ТВ, “Алтан нутгийн мэдээ” сонин, Дорноговь аймгийн “D медиа” ТВ, Дундговь аймаг дахь МОНЦАМЭ агентлагийн сурвалжлагч, Төв аймгийн “Төв” телевиз, ЗДТГ-ын хэвлэл мэдээллийн ажилтан, Хэнтий аймгийн МСНЭ, “Хэнтий” ТВ, “Өндөрхаан” ТВ, “Хэнтийн мэдээ” агентлагийн төлөөлөл, ХЭҮК-ын дэргэдэх “Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид” клубын гишүүн-16, уул уурхайн чиглэлээр бичдэг-2, нийт 31 сэтгүүлч хамрагдав. Батлагдсан удирдамжийн дагуу уул уурхайн бүс нутаг дахь хүний эрхийн асуудлууд, хүний эрхийн зөрчлийг иргэдэд таниулах, хариуцлагатай, зохион байгуулалттай бичил уурхайн сайн жишээг сурталчлах, шударга олборлолтын гэрчилгээтэй олон улсад танигдсан бичил уурхайн холбоо, ТББ, нөхөрлөлийн үйл ажиллагааг танилцуулах замаар хууль, журамд нийцсэн бичил уурхайн ажиллагааг олон нийтэд ойлгуулахад энэ удаагийн аялал, сургалт чиглэж байлаа.

Сургалтын эхний 2 өдөр Чингис хотноо ХЭҮК-ын ажилтнууд оролцооны аргад тулгуурлан хүний эрхийн онол, ойлголт хичээлийг танхимын хэлбэрээр зохион байгуулсан бол сүүлийн 2 өдөр Хэнтий аймаг дахь бичил уурхайчдын холбоотой хамтран Батноров сум, Бэрх тосгон дахь жонш олборлолтын бичил уурхайн талбай, Норовлин сум дахь алтны сайт дахь бичил уурхайчдын ажил, амьдралтай танилцаж сурвалжлага, нийтлэл бэлтгэн, үйл ажиллагааг биечлэн үзэв. Зүүн болон говийн бүсийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтан, сэтгүүлчид, Улаанбаатар хотын “Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид” клубын гишүүд болох МҮОНТВ-ийн ММ суваг, NTV, Star тв, Эко тв, Control.mn, МҮОНР-ийн “Хурд” агентлаг, “Өнөөдөр” сонин, “Зууны мэдээ” сонин, Ийгл тв, Эх сурвалж агентлаг, info.mn, “Монголын мэдээ” сонин, 24 tsag.mn, shuud.mn, as-sa.mn, uurkhai.mn, ord.mn, amjilt.com зэрэг 28 хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдийн төлөөлөл сургалтдаа идэвх, хичээл зүтгэлтэй оролцсон бөгөөд цаашид хүний эрхийн чиглэлээр, бичил уурхай дахь хүний эрхийн асуудлыг олон нийтэд таниулахаа илэрхийлж байсан болно.

- 6 дугаар сарын уулзалтыг 2018 оны 06 дугаар сарын 08-ны өдөр "Хот дахин төлөвлөлт ба Хүний эрхийн асуудлууд" сэдвээр ХЭҮК-ын ахлах референт З.Өнөржаргал, "Бичил уурхайн цахим мэдлэгийн сангийн ашиглалт" сэдвээр ШХА-ын ТБУТ-ийн эксперт Ц.Тансагмаа тус тус мэдээлэл хийлээ.

- "Хэвлэл мэдээлэл ба Хүний эрх" бүсчилсэн сургалтыг Швейцарын Хөгжлийн Агентлагийн "Тогтвортой бичил уурхай" төсөл, Монголын Бичил уурхайчдын нэгдсэн дээвэр холбоотой хамтран 2018 оны 06 дугаар сарын 28-30-нд Сэлэнгэ аймгийн Мандал суманд тус тус хийв. Орон нутгийн сэтгүүлчдийг чадавхжуулах бүсчилсэн сургалтад Увс, Ховд, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Архангай, Өвөрхангай, Булган, Дархан-Уул, Сэлэнгэ зэрэг 9 аймгийн нийт 18 сэтгүүлч хамрагдаж хүний эрхийн тухай ойлголт, мэдлэгийг авлаа. Мөн сургалтын үеэр Сэлэнгэ аймаг дахь бичил уурхайчдын ахуй амьдралтай биечлэн танилцаж, хүний эрхэд суурилсан, зохион байгуулалтад орсон бичил уурхайн сайн туршлагыг сурвалжлав.

Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтан, сэтгүүлчдэд зориулсан сургалтыг Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын төвийн болон орон нутаг дахь ажилтнууд оролцооны аргад тулгуурлан явуулсан бөгөөд "Хүний эрхийн зөрчлийг танин мэдэх", "Хүний эрхэд суурилсан хандлага", "Хүний эрхийн олон улсын гэрээ", "Хүний эрхийн үндсэн ойлголт, зарчмууд", "Үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрх ба Хэвлэл мэдээлэл", "Уул уурхай ба хүний эрх" сэдвээр хичээл заав.

- 8, 9 дүгээр сарын уулзалтыг 2018 оны 08 дугаар сарын 30-нд зохион байгууллаа. Уулзалтаар ХЭҮК-ын орон нутаг дахь ажилтнууд хүний эрхийн асуудлаар мэдээлэл хийлээ.

- 10 дугаар сарын уулзалтыг 2018 оны 10 дугаар сарын 05-нд зохион байгууллаа. Энэ удаагийн уулзалтаар ХЭҮК-ын Ажлын албаны дарга Ч.Алтангэрэл

сэтгүүлчдэд хүний эрхийн зарим асуудлаар мэдээлэл өгч, ЛГБТ Төвийн эрх зүйн хөтөлбөрийн менежер А.Балдангомбо "Хэвлэл мэдээлэл ба ЛГБТИ хүний эрх" сэдвээр хичээл зааж, бэлгийн цөөнхийн тухай асуултуудад хариулт өгч харилцан ярилцлаа.

- 2018 оны 11 дүгээр сарын 29–нд “Бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрх” сэдвээр ХЭҮК-ын референт Г.Золзаяа сургалт хийж, “Хүний эрхийн олон улсын өдрийг Монгол Улсад тэмдэглэн өнгөрүүлэх аян” сэдвээр ХЭҮК-ын Ажлын албаны дарга Ч.Алтангэрэл, “Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд ба эрхийн хэрэгжилт” судалгааны тайлангийн талаар МТИҮХ-ны гүйцэтгэх захирал Б.Чулуундолгор нар танилцуулж, мэдээлэл хийв.

2.2.3 Хүний эрхийн ном, гарын авлага хэвлүүлэх, видео шторк, ролик зэрэг сурталчилгааны материал боловсруулах, олон нийтэд түгээх

Комисс нь 2018 онд дараах ном, товхимлуудыг хэвлүүллээ. Үүнд:

- Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын 17 дахь илтгэл
- “Зэвсэгт хүчин ба хүний эрх” сургалтын гарын авлага (Зэвсэгт хүчний алба хаагчдын дагаж мөрдөх олон улсын болон дотоодын дүрэм журмууд, хүний эрхийн асуудлаарх мэдээллийн багц)
- “Гэгээн нас” комик ном (НҮБХАС-ын төслийн санхүүжилтээр хүүхдийн эрх, нөхөн үржихүй эрүүл мэндийн асуудлаарх комик ном)
- “Хүний эрхийн олон улсын билл” ном (Олон улсын гэрээнүүдийн эмхэтгэлийг шинэчлэн хэвлүүлж, эх бэлтгэл, хэвлэлтийг “Соёмбо принт” хэвлэх үйлдвэр гүйцэтгэв.)
- Төрийн байгууллага, албан тушаалтанд хүүхдүүд гомдол гаргах эрхийн тухай комик ном
- “Хүний эрхэд суурилсан бичил уурхай” тайлан (ШХА-ын Тогтвортой бичил уурхай төсөлтэй 2010 оноос хойш хамтран ажилласан үйл ажиллагаа болон 2015, 2016-2018 оныг хүртэл хамтран ажиллах гэрээнд тусгагдсан чиглэлийн дагуу Комиссоос хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааг нэгтгэн боловсруулж хэвлүүлэв.)
- “Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” сэдэвт 5 брошурын эмхэтгэл
- “Үндэстний цөөнхийн эрх” гарын авлага
- “Жендэр ба хүний эрх” төрийн албан хаагчдад зориулсан гарын авлага
- “Ажлын байр-Бэлгийн дарамтгүй орчин” гарын авлага
- “Жендэр ба хүний эрх” сэдэвт брошур

АНДЧ-ны цуврал хүний эрхийн гарын авлагаас 5 цувралыг Монгол хэлээр орчуулан хэвлүүлж Цагдаагийн газар, ЗХЖШ, ШШГЕГ-ын хүний эрхийн сургагч багш бэлтгэх сургалтын үеэр ашиглаж, зорилтот бүлгүүдэд тарааж, сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулав. DCAF буюу Зэвсэгт хүчний ардчилсан хяналтын Женевийн Төвийн Зүүн Европ, Өмнөд Кавказ болон Төв Азийн хэлтсийн дарга бөгөөд дэд захирал ноён Филип Флурид хандан ЕАБХАБ-ын АИХЭГ болон DCAF-с гаргасан "Зэвсэгт хүчний бие бүрэлдэхүүний хүний эрх ба үндсэн эрх чөлөөний тухай гарын авлага"-ын тодорхой бүлгийг орчуулж, тус гарын авлагыг ашиглан ЗХЖШ-ны 45 албан хаагчид хүний эрхийн сургагч багш бэлтгэх 3 өдрийн сургалт хийв.

Дараах видео шторкуудыг хийж гүйцэтгэлээ.

- “Гэгээн нас” хөдөлгөөнт видео (Номыг дагалдуулан хөдөлгөөнт видеог бүтээж, CD-ыг 1000 хувь хэвлүүлж, олон нийтийн сүлжээгээр цацав.)
- “Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангая” шторк
- “Ажлын байрны бэлгийн дарамтаас сэргийлье” шторк
- “Ялгааг хүлээн зөвшөөрч, ялгаварлан гадуурхалтыг таслан зогсооё” шторк

Мөн Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 30 зүйл заалтаар цахим постер хийхээр график дизайны байгууллагатай гэрээ байгуулж, 30 постер зуруулж, эдгээрийг Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 70 жилийн ойн хүрээнд 12 дугаар сарын 1-ний өдрөөс Комиссын цахим хуудас, Фэйсбүүк хуудас зэргээр дамжуулан олон нийтэд түгээв.

2.2.4 Олон улсын хүний эрхийн өдрийн арга хэмжээг зохион байгуулах

2018 он Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал батлагдсаны 70 жилийн ой тохиосон онцлог жил болж байсан бөгөөд Хүний эрхийн Үндэсний Комисс тусгайлан баталсан төлөвлөгөөний дагуу олон улсын хүний эрхийн өдрийн арга хэмжээг зохион байгуулав. Баталсан төлөвлөгөөний дагуух үйл ажиллагааны дэлгэрэнгүйг жагсаав. Үүнд:

№	Үйл ажиллагаа
1.	Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 30 зүйлээр цуврал цахим постерууд хийж Комиссын цахим хуудас, Фэйсбүүк хуудсаар сурталчлах
2.	“Ялгаварлан гадуурхалтыг таслан зогсооё” теле шторк хийлгэж түгээх
3.	Олон улсын хүний эрхийн өдөрт зориулсан цахим хуудас хийлгэх
4.	“Жендэрийн эрх тэгш байдал”, “Ажлын байрны бэлгийн дарамтаас сэргийлье” 2 төрлийн теле шторкийг телевизээр цацах
5.	Хүний эрхийн дээд комиссарын газраас шинээр гаргасан видео сурталчилгааг орчуулах
6.	Олон улсын хүний эрхийн өдөрт зориулсан FB профайл түгээх аян өрнүүлэх
7.	ЦЕГ, ЗХЖШ, ШШГЕГ, 21 аймгуудын ЗДТГ-т сургагч багш нарын үйл ажиллагааг идэвхижүүлэх
8.	Хэвлэлийн бага хурал хийх
9.	“Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалд хүний эрхэм чанарыг тунхагласан нь” сэдвээр олон нийтийн лекц зохион байгуулах
10.	“Хүний эрхийн боловсрол” симпозиумыг зохион байгуулах
11.	“Жендэрт суурилсан хүчирхийлэлтэй тэмцэх нь: Хууль сахиулах байгууллагуудын хамтын ажиллагаа” зөвлөгөөн зохион байгуулах
12.	Save the Children сантай хамтарсан уулзалт хэлэлцүүлэг зохион байгуулах
13.	Иргэний нийгмийн байгууллага, Комиссын хамтарсан “Иргэний нийгмийн түншлэл” хүлээн авалт зохион байгуулах
14.	Сонгинохайрхан дүүргийн хороодод хүний эрхийн сургалт, хууль зүйн зөвлөгөө өгөх үйл ажиллагаа зохион байгуулах
15.	“Хүүхдийн эрх хамгаалал” сэдэвт уулзалт зохион байгуулах
16.	“Хүний эрхийн зөрчлийг хэрхэн шийдвэрлэх вэ?” сэдэвт гэрэл зураг, шторкийн уралдаан зарлах
17.	“Хүүхдийн эрхийн зөрчлийг шийдвэрлэх нь” комик номыг хэвлүүлэх
18.	“Гомдол шийдвэрлэх үе шат” инфографик бүхий постер хэвлүүлэх
19.	Комиссын лого, Түгээмэл тунхаглалын 70 жилийн ойн лого бүхий хавтас хэвлүүлэх

Хүний эрхийн Олон улсын өдөрт зориулсан тусгай цахим бичил хуудсыг бүтээж, НҮБ-ын ХЭДКГ-ын илгээлт, болон хуудсыг холбуулж, мэдээллийг нэгтгэн ажиллуулж эхлэв. Мөн тус өдөрт зориулсан 16 албан ёсны үйл ажиллагааг 15 телевиз, 7 сонин, 5 мэдээллийн агентлаг давхардсан тоогоор нийт 62 удаа, хүний эрхийн олон улсын өдөрт зориулсан хэвлэлийн бага хурлыг МҮОНТВ, Монгол HD, Ийгл, MN 25 дугаар суваг, ТВ9, C1, TM, NTV, MNC зэрэг 12 телевиз, Өдрийн сонин, Зууны мэдээ, Үндэсний шуудан, Өнөөдөр, Нийслэл таймс зэрэг 7 сонин, zaluu.com, gogo.mn, info.mn, eagle.mn, news.mn зэрэг 10 мэдээллийн сайт, МОНЦАМЭ мэдээллийн агентлаг, МҮОНР, Гэр бүлийн радио 104,5 2 радио, нийт 32 хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл ирж сурвалжиллаа.

Хүний эрхийн өдөр болон Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал батлагдсаны 70 жилийн ойн ажлын хүрээнд сурталчилгааны аяныг тусгай хуваарийн дагуу ХЭҮК-ын дарга, гишүүд, Ажлын албаны ажилтнууд МҮОНТВ, ТВ9, SBN, UBS, ETV, C1 зэрэг телевиз, МҮОНР-ийн Хурд агентлаг, Гэр бүлийн радио 104,5, Эх сурвалж агентлаг, Өдрийн сонин, “Зууны мэдээ”, “Үндэсний шуудан”, “Өнөөдөр”, gogo.mn, olloo.mn, gogo.mn зэрэг сонин, сайтуудад нийт 20 гаруй удаа зочноор уригдан хүний эрхийн асуудлаар ярилцлага, мэдээлэл өгсөн байна.

Манай хүсэлтийн дагуу тус өдрүүдэд МҮОНРТ-ээр “Гэгээн нас”, “Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс”, “Жендэрийн тэгш байдал”, “Бэлгийн дарамт нь жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтын нэг хэлбэр бөгөөд хүний эрхийн ноцтой зөрчил”, Хөгжлийг бүтээхэд эрэгтэй эмэгтэй тэгш оролцож, үр шимийг нь тэгш хүртэх эрхтэй” зэрэг хүүхэлдэйн кино, шторкуудыг олон нийтэд хүргэв. Хүний эрхийн олон улсын өдрийг тохиолдуулан Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын даргын уриалга мэндчилгээг “Үндэсний шуудан”, “Зууны мэдээ”, “Өдрийн сонин” сонинд төлбөртэй, news.mn, gogo.mn, info.mn зэрэг сайтуудад үнэ төлбөргүй нийтлүүллээ. Хүний эрхийн өдрийн хүрээнд нийт 21 хэвлэлийн мэдээ, тусгай мэдээллийг бэлтгэн албан ёсны цахим хуудастаа болон олон нийтийн сүлжээ, фэйсбүүк хуудаст байршуулан түгээж ажиллалаа.

Даргын мэндчилгээг Үндэсний шуудан сонинд 600 000, Зууны мэдээ сонинд 200 000, Өдрийн сонинд 300 000 төгрөгөөр, нийт 1100 000 төгрөг төлж нийтлүүллээ. Бусад зүйлд хэвлэл мэдээллийн ямар нэгэн зардал гараагүй болно. Мэндчилгээг www.news.mn , www.gogo.mn , www.info.mn үнэ төлбөргүй нийтэлж өглөө.

Хүний эрхийн Олон Улсын өдрийг тохиолдуулан хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр ярилцлага өгсөн байдал

№	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл	Нэвтрүүлгийн нэр	Ярилцлага өгөх хүн	Сэдэв	Огноо
Телевиз					
1.	МҮОНТВ, ММ	“Цаг үе-Үзэл бодол”	П.Оюунчимэг	Хүний эрхийн асуудлаар	2018.12.
2.	ТВ9	Зочны цаг	Г.Ууганбаатар	Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх	2018.12.10

3.	Ийгл тв	Зочны цаг	Ж.Бямбадорж	Хүний эрхийн асуудлаар	2018.11.
4.	Ийгл тв	Зочны цаг	П.Оюунчимэг	Хүүхдийн эрхийн конвенцид нэгдэж орсон талаар	2018.11.25
5.	Ийгл tv UTV	Хэвлэлийн бага хурлаас Шууд нэвтрүүлэг	Комиссын гишүүд	Хүний эрхийн асуудал Монголд	2018.12.10
6.	MN 25 дугаар сүяаг телевиз	Ярилцлага	Г.Агар-Эрдэнэ	Утаа ба Хүний эрх	2018.12.10
7.	UBS	“Цай юу, кофе юу?”	Комиссын дарга, гишүүн	ХЭҮК-ын үйл ажиллагаа	2018.12.09
8.	C1	Зочны цаг	Т.Ихтамир	Ажлын байрны бэлгийн дарамт	2018.12.06
9.	MYONTB MM	Өдрийн зочин	Т.Ихтамир	ХЭҮК гомдол, хяналт шалгалтын ажил	2018.12.05
10.	Монгол HD	Ярилцлага	Т.Ихтамир	Хохирол нөхөн төлүүлэх эрхийн хэрэгжилт	2018.12.07
11.	C1	Зочны цаг	Х.Цэцгээ	Жендэрт суурилсан хүчирхийлэл	2018.12.05
12.	MYONTB MM	Тодруулга	Ч.Алтангэрэл	Хүний эрхийн боловсрол	2018.12.07
Радио					
13.	MYONP	Зочны цаг	Ө.Ундрах	ХЭОУӨ-ийн хүрээнд хийх ажлууд	2018.12.06
14.	MYONP Хурд	Ярилцлага	Ч.Алтангэрэл	Хүний эрхийн боловсрол	2018.12.07
15.	Гэр бүлийн радио 104.5	Хүний эрхийн тухай ярилцъя	Г.Агар-Эрдэнэ /Ярилцахаар тохирсон ч ажил нь амжаагүй тул очоогүй./	ХЭОУӨ-ийн хүрээнд хийх ажлууд	2018.12.05
Мэдээллийн сайт					
16.	Gogo.mn	Ярилцлага	Ж.Бямбадорж	Хүний эрхийн асуудал	2018.11.29
17.	Zaluu.com	Ярилцлага	Т.Ихтамир	Хүний эрхийн хяналт, шалгалт	2018.12.05
18.	Olloo.com	Ярилцлага	Т.Ихтамир	Хүний эрхийн хяналт, шалгалт	2018.12.10
19.	Zaluu.com	Ярилцлага	Ө.Ундрах	НҮБ-ын зөвлөмжийн хэрэгжилт	2018.12.07
Сонин					
20.	Өнөөдөр	Ярилцлага	Ж.Бямбадорж	Хүний эрхийн анхаарал татсан асуудлууд	2018.11.30
21.	Үндэсний шуудан	Ярилцлага	Ж.Бямбадорж	ХЭОУӨ-ийн хүрээнд хийгдэх асуудлууд	2018.12.10

22.	Зууны мэдээ	Ярилцлага	Н.Ганбаяр	ХЭОУӨ-ийн хүрээнд хийгдэх ажлууд	2018.12.10
23.	Өдрийн сонин	Ярилцлага	П.Оюунчимэг	ХЭҮК өдөр тутмын үйл ажиллагаа	2018.12.10
24.	Нийслэл таймс	Бүтэн нүүр нийтлэл	-	Хүний эрхийн олон улсын өдрийг тэмдэглэх болсны учир	2018.12.10

“Хүний эрхийн үндэсний комисс”-ын шторкийг цацсан гүйцэтгэл МҮОНРТ

Шторк нэр	12.05	12.06	12.07	12.08	12.09	12.10	12.11	12.12	12.13	12.14	12.15	12.16	Нийт
Жендер - Хүний эрх 1'24"	15:18	15:15	19:46	18:19	17:55	19:49 21:06	10:59	17:48 19:43	18:59	17:03	16:53	15:50	14 удаа
Жендер 1'10"	17:08	15:36	21:59	16:33	12:43	15:23	14:35	10:26	14:36	15:20	13:49	17:58	12 удаа
Ялгаварлан гадуурхалт ыг таслан зогсооё '34"						19:16	15:27	10:56	18:24	10:26	15:46		6 удаа
Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс 40"						18:59 19:39 23:09 23:48	17:09 21:08	15:16	17:39	16:24	11:39	16:59	11 удаа

Жендэрийн сэдэвт 2 шторкийг үргэлжлүүлэн цацаж байна.

2.2.5 Хүний эрхийн цахим номын санг хөгжүүлэх, хандалтын судалгааг тогтмол хийх

Хүний эрхийн цахим номын санд 2018 оны жилийн эцсийн байдлаар 8863 хандалт хийгдсэн байна. Цахим номын сан нь нийт 2479 хэрэглэгчтэй болсноос энэ жилд 1245 хэрэглэгч шинээр нэмэгдсэн байна. LiB4U програмд одоогоор 1600 ном бүртгэгдсэн, мөн LiB4U программын электрон каталогт нийт 810 хайлт хийгдсэн, уншилтад нийт 411 ширхэг ном товхимол гаржээ.

МУИС-ийн Хууль зүйн сургуультай хамтран ажиллаж “Эрх зүй” сэтгүүлийн 2013 оноос хойших дугааруудыг Комиссын номын санд хүлээж авав. Үүнд:

Эрх зүй сэтгүүл 2018 (Тусгай дугаар) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2018 №1 (41) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2017 №4 (40) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2017 №3 (39) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2017 №2 (38) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2017 №1 (37) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2016 №4 (36) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2016 №3 (35) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2015 №1 (31) - 1

Эрх зүй сэтгүүл 2014 №4 (30) - 5

Эрх зүй сэтгүүл 2014 №3 (29) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2014 №1 (27) - 3

Эрх зүй сэтгүүл 2014 №2 (28) - 3
 Эрх зүй сэтгүүл 2013 №4 (26) - 3
 Эрх зүй сэтгүүл 2013 №3 (25) - 3

2.2.6. “Нээлттэй сургууль” сонинд Хүний эрхийн боловсрол булан ажиллуулах

“Нээлттэй сургууль” сонины “Хүний эрх” буланд 2018 онд нийтлүүлэх мэдээллийн хуваарийн дагуу дараах сэдвээр 10 нийтлэл бэлтгэн нийтлүүлэв. Үүнд:

1. Хүүхдийн эрхийн үндсэн асуудал: Хүүхэд хамгаалал
2. Ялгаварлан гадуурхалт
3. Жендэрийн тэгш байдал ба хүний эрх
4. Хүний эрхийн боловсрол
5. Үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө
6. Хүний эрхэд суурилсан хандлага ба боловсролын үйл ажиллагаа
7. Сурч боловсрох эрх
8. Цөөнхий эрх: ЛГБТ хүмүүсийн эрхийн асуудал
9. Хүний эрх гэж юу вэ?
10. Хүүхэд хамгаалал, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэх нь

2.2.7. Комиссын цахим хуудас, олон нийтийн сүлжээ, сурталчилгааны самбаруудыг тогтмол баяжуулан шинэчлэх монгол, англи хэл дээр хөтлөх, хэвийн үйл ажиллагааг хангах

Байгууллагын үйл ажиллагааг олон нийтэд нээлттэй мэдээлэх, Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хуулийн дагуу Хүний эрхийн Үндэсний Комиссоос явуулж буй бүхий л үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээ, мэдээллийг англи, монгол хэлээр, бичвэр, гэрэл зураг, дүрсээр цаг тухай бүрт цахим хуудастаа болон олон нийтийн сүлжээ фэйсбүүк хуудастаа байршуулан мэдээлэхээс гадна төвийн болон орон нутаг дахь салбарын мэдээллийн самбарыг 10 хоног бүрт шинэчлэн баяжуулж ажиллав.

ХЭҮК-ын цахим хуудас болон фэйсбүүк хуудаст 2018 онд оруулсан мэдээллийг хураангуйлан хүснэгтээр харуулбал:

Сар	Мэдээ	Зураг	Англи мэдээ	Мэдээллийн самбар шинэчлэл (давтамж)	Орон нутгийн мэдээ
I сар	12	30	-	8	20
II сар	13	19	-	7	91
III сар	20	32	3	9	59
IV сар	18	25	5	8	39
V сар	18	30	2	9	79
VI сар	19	25	4	9	54
VII-VIII сар	9	10	-	4	22
IX сар	14	28	6	8	27
X сар	23	35	8	9	56
XI сар	21	100	4	9	64
XII сар	23	97	1	8	24

Нийт /жил/	190	431	32	88	535
-----------------------	------------	------------	-----------	-----------	------------

Комиссын цахим хуудас, олон нийтийн сүлжээгээр дамжуулсан мэдээ, материал иргэдэд хэрхэн хүрч байгааг 2018 оны байдлаар харуулбал:

Сар	www.mn-nhrc.org	www.facebook.com/nhrm
I сар	2,279	23,070
II сар	2,926	11,326
III сар	3,478	25,966
IV сар	1,257	25,738
V сар	1,264	8,489
VI сар	1,692	9,933
VII-VIII сар	2,894	14,005
IX сар	1,088	18,866
X сар	2,210	28,807
XI сар	2,335	56,000
XII сар	3,600	78,000
Нийт	25,023	300,200

Комиссын Ажлын албаны даргын 2018 оны 03 дугаар сарын 19-ний өдрийн А/04 дугаартай тушаалаар байгуулагдсан Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын цахим хуудас, гар утасны аппликэйшн, цахим сургалтын кампусын ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах үнэлгээний хороо 2018 оны 04 дүгээр сарын 11-ний өдөр хуралдаж, сонгон шалгаруулалтад материалаа ирүүлсэн “Содон солюшн”, “Галтай хүрээ”, “Тауэр софт”, “Гэр медиа”, “Супер Ассист Системс” гэсэн 5 аж ахуйн нэгж, компаниас хамгийн бага үнийн дүнг санал болгосон “Гэр медиа” ХХК-ийг олонхийн саналаар сонгон шалгарууллаа. Гүйцэтгэгч компани цахим сургалтын кампусын ажлыг хийж дуусгаад байна.

Комиссын домэйн нэрийг шинэчилж 2019 оноос эхлэн www.nhrm.gov.mn өргөтгөлтэйгээр ашиглахаар Үндэсний дата төвтэй гэрээ байгуулав.

2.2.8 Хүний эрхийн мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлэх, Комиссын үйл ажиллагааг таниулах чиглэлээр үндэсний, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслүүдтэй хамтран ажиллах

2018 онд Комисс тогтмол харилцдаг МҮОНТВ, С1, UBS, ТВ9, ETV, SBN зэрэг 15 телевиз, Өдрийн сонин, Өнөөдөр, Зууны мэдээ, Үндэсний шуудан зэрэг өдөр тутмын 6 сонин, МОНЦАМЭ, Эх сурвалж мэдээллийн агентлаг, МҮОНР, Гэр бүлийн радио 104.5 2 радио, gogo.mn, news.mn, info.mn, top.mn, dorgio.mn зэрэг 18 мэдээллийн агентлаг нийт 50 гаруй хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлтэй хамтран ажиллалаа.

Комиссын үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлах ажлын хүрээнд Комиссын дарга, гишүүн, Ажлын албаны ажилтнууд хүний эрхийн хяналт шалгалт, хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилт, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрх, хүүхдийн эрх, ахмад настны эрх, хүний эрхийн гомдол шийдвэрлэх ажиллагаа зэрэг сэдвээр МҮОНТВ, MNC, Монгол HD, TV9 телевиз, “Өнөөдөр”, “Үндэсний шуудан”, “Зууны мэдээ” сонин, МҮОНР “Хурд” агентлаг, www.news.mn eagle.mn зэрэг мэдээллийн сайтууд, ITOIM сэтгүүлд тус тус мэдээлэл өгч ажиллалаа.

МҮОНРТ-тэй “Дэлхийн түүхүүд” төслийг хамтран хэрэгжүүлэх, санамж бичиг байгуулах, төслийн нээлтийн ажиллагаанд Комиссын дарга, гишүүд, ажилтнууд оролцохтой холбоотой зохион байгуулалтын ажлыг хийв. Түүнчлэн МҮОНТ-ээс хэрэгжүүлж буй “Дэлхийн түүхүүд” төслийн хүрээнд Комиссын танилцуулга бүхий шторкийг 2018 оны 3 дугаар сарын 27-ны өдрөөс эхлэн долоо хоног бүрийн Даваа гаригт цацаж эхэлсэн болно.

Хүний эрхийн олон улсын өдрөөр хүний эрх, эрх чөлөөг түгээн дэлгэрүүлэх, хөхиүлэн дэмжих үйлсэд хичээл зүтгэл, идэвх санаачлагатай ажилласан хэвлэл мэдээллийн байгууллагын төлөөллийг Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын нэрэмжит “Жуух бичиг”-ээр шагнах ажлыг зохион байгуулав. Хэвлэл мэдээллийн салбараас “Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид” клубын гишүүн, МҮОНР-ын редактор Д.Даваадулам, тус клубын гишүүн, “Өдрийн сонин”-ы сэтгүүлч Б.Янжмаа, Zaluu.com сайтын сэтгүүлч Т.Болормаа нарт энэхүү шагналыг олгов.

Хүний эрхийн Олон Улсын өдрийг тохиолдуулан хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, хөхиүлэн дэмжих, хүндэтгэх, хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхэд олон нийтийг уриалах утга агуулга бүхий “Хүний эрхийн зөрчлийг арилгахад миний оролцоо” сэдэвт гэрэл зураг, шторкийн уралдааныг зарласан бөгөөд тус уралдааны гэрэл зургийн төрөлд 60 орчим бүтээл ирснээс: Нэгдүгээр байранд: А.Баттулга “Цагаан сарнай” зургаар, хоёрдугаар байранд: “Өнөөдөр” сонины гэрэл зурагчин Г.АРГУУЖИН “Монголын сайхан залуу тэмцээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй залуусыг оролцуулах болсон тухай” гэрэл зургаар, гуравдугаар байранд: гэрэл зурагчин М.Нямсайхан “Хүүхдийн мөрөөдөл биелдэг буюу нисэхийн гүүрний бүтээн байгуулалт” эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийн асуудал хөндсөн цуврал бүтээлээр, тусгай байранд: Гэрэл зурагчин Э.Харцага, Д.Давааням, З.Энхбаяр, А.Чимэдцэрэн нарын бүтээлийг шалгаруулав.

ТВ шторкийн төрөлд 5 бүтээл ирснээс шторкийн төрөлд тэргүүн байр эзлэх хэмжээний бүтээл ирээгүй гэж шүүгчдийн зүгээс үзсэн тул II, III байрыг шалгаруулж, 1 дүгээр байрын шагналыг тусгай байрын 2 бүтээл шалгаруулж олгохоор шийдвэрлэлээ. Хоёрдугаар байранд: NTV телевизийн сэтгүүлч Ц.Анхзул “Эрхээ хамгаалахад хэн ч балчирдахгүй” бүтээлээр, Гуравдугаар байранд Дархан-Уул аймгийн “Хүний эрхийн дэмжих бүлэг” НҮТББ “Хөгжлийн бэрхшээл бол орчны бэрхшээл юм” бүтээлээр, Тусгай байранд: “Эсрэг ертөнц” баг “Хууль таныг хамгаална” бүтээлээр, С.Билгүүн “Хүн бүр хүний эрхийн хамгаалагч байх боломжтой” бүтээлээр тус тус шалгарсныг зарлан шагналыг гардууллаа.

2.2.9. Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал 70 жил сурталчилгаа, нөлөөллийн үйл ажиллагаа

Энэхүү ажлын хүрээнд Комисс дараах үйл ажиллагануудыг хамтран зохион байгууллаа.

- Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал 70 жил сурталчилгаа нөлөөллийн ажлын хүрээнд “Тоастмастерс Монгол” ТББ-тай хамтран “Дэлхийн илтгэлийн өдөр”-ийг 3 дугаар сарын 15-ны өдөр зохион байгууллаа. Тус байгууллага нь Дэлхийн илтгэлийн өдрийг Монголд 3 дахь жилдээ зохион байгуулсан бөгөөд энэ удаагийн Дэлхийн илтгэлийн өдөр нь “Насан туршийн боловсрол ба хүний эрх” сэдвийн дор явагдаж, 30 гаруй залуус илтгэл тавьж оролцлоо.

- “Түгээмэл Эрх-Хөгжил” ТББ-тай хамтран Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал батлагдсаны 70 жилийн ойн хүрээнд “Үг хэлэх эрх чөлөө: түүхэн ач холбогдол ба

Одоо үе” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний бага хурлыг 6 дугаар сарын 15-ны өдөр 80 гаруй оролцогчтой зохион байгуулав. Тус арга хэмжээг Монголын Хуульчдын Холбоо, Глоб Интернэшнл Төв ТББ дэмжин хамтран ажиллалаа. Симпозиумын үеэр Солонгос, Япон, Америкийн сонирхолтой жишээнүүд яригдсан бөгөөд өнөөгийн цахим эрин зуунд энэ эрх, эрх чөлөөг хэрхэн хангаж хамгаалах асуудлыг хөндөв. Тухайлбал, АНУ-ын Хойд Каролина мужид Израил улсыг шүүмжлэхийг хориглосон, Солонгос улсад эрхийнхээ төлөө тэмцдэг, жагсаал цуглаан хийдэг гадаад улсын ажилчдын (хууль ёсны, хууль бусаар хөдөлмөр эрхэлдэг зэргийг багтаасан) холбоо байдаг зэрэг. Интэрнэт, мэдээлэл, харилцааны технологи хөгжихийн зэрэгцээ цахим ардчилал, засаглал, олон нийтийн сүлжээ, үүлэн технологи, биг дата, хиймэл оюун ухаан гэх мэт шинэ нэр томьёо, нийгмийн бүтэц бий болж улс орны хөгжил, хүмүүсийн амьдралд нөлөөлж байх тул эдгээрийг зохистой шийдвэрлэж оновчтой зохицуулалт хийх сорилт манай улсад тулгарч байгаа талаар санууллаа. Тус хурлын үеэр тавигдсан илтгэлүүдийг эмхэтгэн ном болгон хэвлүүлэх ажлыг хийхээр төлөвлөж байгаа болно.

Үг хэлэх эрх чөлөө: түүхэн ач холбогдол ба Одоо үе” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний бага хурлын үдээс хойш “Түгээмэл Эрх-Хөгжил” ТББ-тай хамтран “ТҮГЭЭМЭЛ ЭРХИЙН ТӨЛӨӨ!” олон улсын сайн санааны тоглолтыг зохион байгуулав. Үг тоглолтод Япон, Монгол, Бразил улсын 3 тенор болон сонгодог урлагаар хичээллэдэг хуульчид, мэргэжлийн дуучид Улсын филармоны найрал хөгжимтэй хамтран дэлхийн сонгодог дуурийн ари, симфони найрал хөгжмийн болон Монголын сонгодог бүтээлүүдийг тоглов. Тоглолтын дараагаар хүлээн авалт болон уран зургийн дуудлага худалдаа зохион байгуулж, тус тоглолт, дуудлага худалдааны орлогыг өсвөр үеийхний экологи, эрх зүйн мэдлэгийг дээшлүүлэх "Номин-Хөгжил Клуб"-ын үйл ажиллагаанд хандивласан болно. Ийнхүү урлаг соёлоор хүний эрхийн асуудлыг сурталчлах таниулах, хуульчдын оролцон тоглосон сайн санааны тоглолтын хандивыг хүүхэд, багачуудын экологийн боловсролд зарцуулахаар өгсөн нь энэхүү арга хэмжээний чухал үр дүн боллоо.

ГУРАВ: ХҮНИЙ ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХ ҮНДЭСНИЙ ТОГТОЛЦООГ БЭХЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

3.1.1 Комиссын тухай хууль тогтоомжийг олон улсын хэм хэмжээнд нийцүүлэх, хараат бус байдлыг бэхжүүлэх талаар нөлөөллийн үйл ажиллагаа явуулах

ХЗДХЯ-ны сайдын тушаалаар байгуулсан Комиссын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга боловсруулах ажлын хэсэгт Ажлын албаны дарга Ч.Алтангэрэл, ХЭБСХ-ийн дарга Г.Агар-Эрдэнэ, ЗХАХ-ын дарга Ө.Ундрах дарга нар ажиллаж, хуулийн төсөл болон түүний үзэл баримтлалд санал өгч, Комисст ирүүлсэн хуулийн төсөлд Комиссын дарга, Ажлын албаны дарга болон бусад хэлтсийн дарга нарын хамтаар орж дахин найруулж боловсруулах ажлыг гүйцэтгэв. Энэ ажлын хүрээнд мөн Мьянмар улсын ХЭҮБ-ын тухай хуулийг орчуулж ашигласан бөгөөд ХЗДХЯ-ны Ажлын хэсэгт хүргүүлж ажиллалаа.

Мөн ГХЯ-наас зохион байгуулсан Комиссын хууль тогтоомжийн шинэчлэлийн хүрээнд эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх үндэсний механизмзыг байгуулахад чиглэсэн хэлэлцүүлэгт Хэлтсийн дарга Ө.Ундрах, ХЭБСХ-ийн дарга Г.Агар-Эрдэнэ, ГХШХ-ийн дарга Т.Ихтамир нарын хамтаар 10 дугаар сарын 17, 18-ны өдрүүдэд оролцов.

3.1.2 Хүний эрхийг хамгаалагчдын тухай хуулийн төслийн хүрээнд нөлөөллийн үйл ажиллагаа явуулах

Комиссын ахлах референт Х.Мөнхзул Хүний эрхийн хамгаалагчдын тухай хуулийн төслийн ажлын хэсгийн нарийн бичгийн даргаар ажиллаж, нийт 10 гаруй удаагийн хурал уулзалтыг зохион байгуулах, гишүүдийг мэдээллээр хангах зэрэг ажлын хэсгийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг зохион байгуулж ажиллав. Үүнд ХЗҮХ-ээс хийсэн Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн төслийн хүрээнд “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгаа”, “Хуулийн төслийн зардлын тооцоо”, “Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх” 3 судалгааны тайланд холбогдох санал өгч, ажлын хэсгийн гишүүний хүрээнд хуулийн төсөлд санал өгөх, гишүүдийн саналыг нэгтгэх, боловруулах ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна.

Мөн хуулийн төслийн талаар хүний эрхийн хамгаалагчдад мэдээлэл хүргүүлэх, тэдний дэмжлэгийг авах ажлыг зохион байгуулсан. Тухайлбал, Хуулийн төслийг Хүний эрхийн хамгаалагчдын Үндэсний чуулганаар танилцуулан хэлэлцүүлж саналын дагуу хуулийн төслийг шинэчлэн, танилцуулга, үзэл баримтлал, бусад хуульд оруулах өөрчлөлтийг тус тус бэлэн болгож, Гадаад хэргийн сайдад хүргүүлсэн. Мөн “Хүний эрхийн тухай ярилцъя - Өглөөний уулзалт” арга хэмжээнд оролцож, хүний эрхийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагын төлөөлөгчдөд хуулийн агуулга, ач холбогдлыг танилцуулж, хуулийн талаар нэг мөр ойлголттой болох, энэ асуудалд анхаарлаа хандуулах, мэдээлэл кэйсийг Комисст ирүүлэх талаар танилцуулж ажиллажээ.

Энэ ажлын хүрээнд Эмнести Интернэшнл ТББ-тай хамтран сэтгүүлчдэд хүний эрхийн хамгаалагчдын талаар ойлголт, мэдлэг өгөх, хуулийг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан сурталчлахад тэднээс дэмжлэг авахад чиглэсэн 1 өдрийн сургалт зохион байгуулсан. Түүнчлэн “Монгол дахь эмэгтэй хүний эрхийн хамгаалагчийн нөхцөл байдлын талаарх” НҮБ-ын тусгай илтгэгчид мэдээлэл хүргүүлэх зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн болно.

3.1.3. АНДХЭҮБ-ын Чуулгантай хамтран “Хумигдан буй ардчиллын нөхцөлд хүний эрхийн талаарх ахиц дэвшлээ хадгалах нь” сэдвээр шийдвэр гаргагчдад чиглэсэн нөлөөллийн ажил зохион байгуулах

“Хумигдан буй ардчиллын нөхцөлд хүний эрхийн талаарх ахиц дэвшлээ хадгалах нь” сэдвээр шийдвэр гаргагчдад чиглэсэн нөлөөллийн ажил зохион байгуулах ажлын хүрээнд Эмнести интернэшнл байгууллагатай хамтран цаазаар авах ялыг сэргээхийн эсрэг хэлэлцүүлэгт 2 удаа оролцож илтгэл хэлэлцүүлэв. Мөн хэлэлцүүлгийн эмхэтгэлд нийтлэл хэвлүүлж ажиллалаа.

Түүнчлэн Комиссын илтгэлд НҮБ-ын Хүний эрхийн зөвлөлөөс өгсөн Ээлжит нэгдсэн хэлэлцүүлгийн зөвлөмжийн хэрэгжилтийн цаазаар авах ялыг халахтай холбоотой асуудлаар тусгайлан хөндөж, хэрэгжилтийн байдлыг УИХ-д илтгэв. Мөн нөлөөллийн ажил хийхээр АНДБНХЭҮБЧ-тай хамтран Их Британийн Лондон төвтэй эксперт ирүүлж, хэлэлцүүлэг, уулзалт хийхээр төлөвлөж байсан боловч тодорхойгүй хугацаагаар хойшилсон болно.

3.1.4 “Уул уурхайн салбар дахь хүний эрх, байгаль орчны талаарх Удирдамж”-ийг танилцуулах, үндэсний түвшинд хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн ажлууд зохион байгуулах

Энэ ажлын хүрээнд ХЭҮК-оос Таван толгойн бүлэг ордын нүүрс олборлох, тээвэрлэх үйл явц дахь хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээг хийлгүүлсэн бөгөөд уг ажлыг сурталчлах, нөлөөллийн ажиллагааг өргөн цар хүрээтэй зохион байгуулсан болно. Өмнөговь аймгийн төв болон Цогтцэций, Ханбогд суманд МҮОНРТ-ийн ММ агентлаг, “Хурд” агентлаг, “Алтан говь” сонины сэтгүүлчдийн багийн хамт очиж ажиллан, ХЭҮК-оос зохион байгуулсан уулзалт, хэлэлцүүлгийг сурвалжлан, 20 орчим нийтлэл, ТВ болон радио нэвтрүүлэг бэлтгэж, уул уурхайн жинхэнэ эздийг ил болгох нь сэдвээр “Хүний эрхийн тухай ярилцъя” өглөөний уулзалт, “Хүний эрхийн төлөө сэтгүүлчид”, “Өөрчлөгч” клубууд хамтран “Уул уурхай дахь хүний эрхийн нөлөөлөх байдлын үнэлгээ” нээлттэй хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж, уг ажлыг 32 хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл сурвалжлан мэдээллийг түгээлээ.

3.1.5 Бизнес ба хүний эрхийн талаарх үндэсний Хөтөлбөр боловсруулах, санал авах нөлөөллийн ажлууд зохион байгуулах

ХЭДКГ-аас UPR Tust Fund-ийн төслийн нэг бүрэлдэхүүн хэсэг болох Бизнесийн салбарт хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөр боловсруулах нөлөөллийн ажил, хэлэлцүүлэг оруулахаар тусгаж холбогдох төсвийг хавсарган ГХЯ-аар дамжуулан НҮБ-ын ХЭДКГ-т хүргүүлсэн. Уг ажлыг 2019 оны эхний хагаст эхлүүлэхээр ГХЯ болон ХЭДКГ-тай цахим шуудангаар харилцан тохироод байна.

3.1.6 "Хүний эрхийн боловсрол" бага хурал зохион байгуулах

2018 оны 12 дугаар сарын 07-ны өдөр “Хүний эрхийн соёлыг бэхжүүлэх нь” сэдэвт симпозиумыг ГХЯ, Эмнести Интернэшнл, Монголын Хуульчдын холбоотой хамтран зохион байгууллаа. Нийт 150 гаруй оролцогчид тус симпозиумд оролцсон бөгөөд 9 салбар хуралдаанаар явуулж, нэгдсэн санал зөвлөмж гаргав. Тус ажлыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр сурталчилж ажилласан байна.

Мөн тус симпозиумд оролцогчдод тараах урилгыг төрийн байгууллагуудад хүргүүлж, үйл ажиллагааны зардал болон бусад төсвийн тооцоог гаргах, Хүний эрхийн боловсролын зураглалыг инфографикаар гаргах, баннер бэлтгэх, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр сурталчлах, хурлын заал танхим, салбар хуралдааны зохион байгуулалтыг хариуцаж ажиллах зэрэг зохион байгуулалтын ажлыг хариуцаж ажиллалаа.

Шихихутуг их сургуультай хамтран 2018 оны 10 дугаар сарын 12-нд "Хүний эрх, эрх чөлөөний хууль зүйн баталгаа: онол, практикийн асуудал" олон улсын эрдэм шинжилгээний хурлыг зохион байгууллаа. Хурлыг нээж УИХ-ын гишүүн, УИХ-ын Хүний эрхийн дэд хорооны дарга Н.Оюундарь, Шихихутаг их сургуулийн захирал, профессор Д.Оюунцэцэг нар үг хэллээ. Мөн хурлын нээлтэд зориулж Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга, доктор, профессор Ж.Бямбадорж видео мэндчилгээ ирүүлснийг танилцуулав.

ДӨРӨВ: ОЛОН ТАЛТ ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

4.1 Гадаад хамтын ажиллагаа

4.1.1 ХЭҮБДХ-ны 31 дугаар хуралд Комиссын төлөөлөл оролцох

ХЭҮБДХ-ны 31 дэх ээлжит хурал 2018 оны 2 дугаар сарын 21-23-ны өдрүүдэд Швейцарийн Холбооны Улсын Женев хотод болсон бөгөөд тус хуралд Комиссын дарга Ж.Бямбадорж, Комиссын гишүүн Н.Ганбаяр болон референт Т.Ариунаа нар оролцов. 3 дахь өдрийн хуралдаан буюу Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийн хороо анх удаа ХЭҮБДХ-той хамтран зохион байгуулсан хурлын үеэр хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийн асуудлаар Комиссоос сүүлийн үед хийсэн ажлуудыг, тухайлбал хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг хэрэгжүүлэх хүрээнд бусад байгууллагуудтай хамтарч хийдэг ажлын арга хэлбэрүүд, Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тухай хуулийг боловсруулахад Комиссын төлөөлөл орж ажилласан ба Конвенцын 19 дүгээр заалттай нийцүүлэн анх удаа бие даан амьдрах асуудлын зохицуулалтыг үндэсний хуульд оруулж өгснийг дурдаж, мөн сүүлд 4 аймагт барилга байгууламж, зам гарцны хүртээмжтэй байдлын талаар хяналт шалгалт хийсэн туршлагаасаа хуваалцав. Мөн Эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх нийгэмлэгтэй уулзалт хийж, ҮУСМ-ыг байгуулахад чиглэсэн нөлөөллийн ажил хамтарч хийхээр тохиролцов.

Үүнээс гадна 2018 оны 10 дугаар сарын 10-12-ны өдрүүдэд Комиссын дарга Ж.Бямбадорж, Ажлын албаны дарга Ч.Алтангэрэл нар Мароккогийн вант улсын Марракеш хотод ХЭҮБДХ-ны 13 дахь Олон улсын бага хуралд оролцов. Тус хуралд Комиссын дарга Ж.Бямбадорж оролцохтой холбогдуулж гадаад томилолтоор ажиллах тухай захирамж хүссэн албан захидлыг УИХ-ын даргад хүргүүлж, хуралд оролцож ирсний дараа Ажлын албаны даргын боловсруулсан илтгэх хуудсыг УИХ-ын Гадаад харилцааны хэлтэст хүргүүлэх ажлыг хийв.

4.1.2 АНДЧ-ын ээлжит хуралд оролцох

Комиссын дарга Ж.Бямбадорж БНХАУ-ын Тусгай Захиргааны бүс Хонг Конг-д 2018 оны 9 дүгээр сарын 18-21-ний өдрүүдэд болох Ази Номхон Далайн бүс нутгийн ХЭҮБ-уудын Чуулганы 23 дахь удаагийн уулзалт болон Тэгш байдлын тухай олон улсын бага хуралд оролцлоо.

Ази Номхон Далайн бүс нутгийн ХЭҮБ-уудын Чуулганы 23 дахь удаагийн уулзалтаар ХЭҮК-ын дарга АНДЧ-ны дэд даргаар сонгогдсон болно. Комиссын даргын хуралд оролцсон тухай илтгэх хуудсыг боловсруулж, цааш УИХ-ын Гадаад харилцааны хэлтэс рүү хүргүүлсэн болно.

4.1.3 ХЭҮБДХ-ны дэргэдэх Бизнес ба Хүний эрхийн ажлын хэсгийн үйл ажиллагаанд оролцох

ХЭҮБДХ-ны дэргэдэх Бизнес ба Хүний эрхийн ажлын хэсгийн үйл ажиллагааны хүрээнд Ажлын хэсгээс ирсэн тайланд орох 2017 оны 9 дүгээр сараас 2018 оны 1 дүгээр сар хүртэлх хугацаанд бизнес ба хүний эрхийн чиглэлээр Комиссын явуулсан үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл бэлтгэж хүргүүлэв.

4.1.4 НҮБ-ын ХЭДКГ, АНДЧ, ХЭҮБДХ зэрэг олон улсын байгууллагуудтай тогтмол мэдээлэл солилцох, хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлэх

Энэ ажлын хүрээнд дараах ажлуудыг гүйцэтгэв.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн асуудал хариуцсан Тусгай Илтгэгчээс Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрүүл мэндийн үйлчилгээ авах эрхийн тухай санал асуулгыг боловсруулж, холбогдох газарт хүргүүлэв. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийн хорооноос Монгол улс хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийн асуудлаарх тайлангаа явуулахаас өмнө тус тайланд ямар асуудлыг тусгахыг дээрх хорооны 20 дахь удаагийн хуралдаанаар буюу 2018 оны 9 сарын 21-нээс 10 сарын 27-ний өдрүүдэд батлах тул Хүний эрхийн үндэсний байгууллагыг өөрсдийн зүгээс хүргүүлэх мэдээллээ ирүүлэхийг хүссэний дагуу мэдээллийг цахим шуудангаар илгээв.

- ХЭҮБДХ-ноос Комиссын даргад хандаж захидал болон НҮБ-ын Хүний эрхийн Зөвлөлд БНХАУ-ын зүгээс танилцуулах гэж буй “Хамтдаа хожих хамтын ажиллагаагаар олон улсын хүний эрхийн асуудлыг хөхиүлэн дэмжих нь” нэртэй тогтоолын төслийн талаар ирүүлсэн. Энэ хүрээнд захидал болон тогтоолын төсөл болох нийт 4 хуудас материалыг монгол хэлрүү орчуулж Комиссын даргад танилцуулсан болно.

- ЕАБХАБ-ын АИХЭГ нь хүний эрхийг хамгаалагчдыг хамгаалахад гарч буй сорилт бэрхшээл болон сайн туршлагыг тодорхойлох зорилгоор 2018 онд ЕАБХАБ-ын хэд хэдэн гишүүн улсууд үүний дотор Монгол Улсад 9 дүгээр сарын 24-нөөс 10 дугаар сарын 1-ний хооронд айлчлал хийж, төрийн холбогдох байгууллагууд, ХЭҮК болон иргэний нийгмийн байгууллагуудтай уулзаж үнэлгээ хийлээ. Энэ хүрээнд АИХЭГ-ын төлөөлөгчид 2018 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдөр Комиссын дарга, Ажлын албатай уулзаж хүний эрхийг хамгаалагчдын нөхцөл байдал, үйл ажиллагаагаа явуулахад тэдэнд тулгарч буй сорилт бэрхшээл, ахиц дэвшил болон Комиссын зүгээс явуулж буй үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл авав. Мөн айлчлалын үеэр АИХЭГ нь олон талт төлөөллийг хамруулсан нэг өдрийн дугуй ширээний уулзалтыг 2018 оны 9 дүгээр сарын 28-ны өдөр зохион байгууллаа.

- Охид, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн бүх хэлбэрийг устгах, үүнээс урьдчилэх сэргийлэхэд ХЭҮБ-уудын үүрэг оролцоо сэдвийн хүрээнд ХЭҮБДХ-ноос ирүүлсэн 27 асуулт бүхий санал асуулгын хариултыг боловсруулж хүргүүлэв.

- ХЭҮБДХ-ноос Австрали улсаас ХЭҮБ-ын тухай тогтоолын төслийг НҮБ-ын Хүний эрхийн Зөвлөлд өргөн барихтай холбогдуулж Комиссоос уг тогтоолын төслийг дэмжихийг хүссэн албан захидлыг боловсруулж ГХЯ болон Женев дэх Монгол Улсын Байнгын Төлөөлөгчийн газар тус тус хүргүүлсэн. Энэ талаарх мэдээллийг ХЭҮБДХ-нд мэдэгдсэн бөгөөд уг тогтоолын төсөл дэмжигдсэн байна.

- АНДЧ болон ХЭҮБДХ-ны шинэчлэгдсэн дүрэм журмыг дахин орчуулах, ХЭҮБДХ-ны гишүүнчлэлийн татвар болох 5000 франк, АНДЧ байгууллагын гишүүнчлэлийн татвар 3000 ам.долларыг төсөвт тусган төлөх зэрэг ажлыг гүйцэтгэв.

4.1.5 Хүний эрхийн чиглэлээр олон улсын хурал, сургалт семинарт ажилтнуудыг хамруулах

2018 онд дараах олон улсын хурал, зөвлөгөөнд Комиссын дарга, гишүүд оролцож, илтгэл тавьж, мэдээлэл солилцож ажиллалаа. Үүнд:

- Ардчилсан орнуудын хамтын нийгэмлэгийн Байнгын Нарийн Бичгийн Газар, Азийн Ардчиллын Сүлжээ, Азийн Хөгжлийн Холбоо, Бусаны Орон нутгийн Зохион байгуулах Хорооны хамтын санаачилга болон БНСУ-ын Засгийн газар болон Бусан хоттой хамтран 2018 оны 1 дүгээр сарын 22-23-ны өдрүүдэд Бусад хотод зохион байгуулагдсан “Бусаны Ардчиллын Форум 2018”-д Комиссын дарга Ж.Бямбадорж оролцож, дугуй ширээний ярилцлагад оролцов.

- Балба Улсын ХЭҮК-с Катманду хотод 2018 оны 4 дүгээр сарын 9-11-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан “Сорилтуудыг тодорхойлж, ахиц дэвшилд үнэлгээ хийж, цааш урагшлах: Ял завших асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэж, Зүүн Азид хүний эрхийг хэрэгжүүлэх нь” сэдэвт олон улсын бага хуралд Комиссын гишүүн П.Оюунчимэг оролцов.

- Афганистаны Бие даасан Хүний эрхийн Комиссоос Исламын Бүгд Найрамдах Афган Улсын Кабул хотод 2018 оны 8 дугаар сарын 15-ны өдөр зохион байгуулсан “Терроризмын хохирогчид болон тэдний гэр бүлийг санан дурсаж, хүндэтгэл үзүүлэх тухай анхдугаар олон улсын бага хурал”-д Комиссын дарга Ж.Бямбадорж оролцов.

- 2018 оны 9 дүгээр сарын 4-7-ны өдрүүдэд Тайланд Улсын Бангкок хотноо болсон “Хүүхдийн төлөөх шударга ёс” сэдэвт Ази-Номхон далайн бүс нутгийн гуравдугаар бага хуралд Комиссын Ажлын албаны дарга Ч.Алтангэрэл оролцож хурлын 3 дахь өдрийн “Байгаль орчны салбар дахь хуулийн засаглал ба Хүүхдийн эрх” хуралдаанд “Монгол Улсын байгаль орчны хууль тогтоомжийн хэрэгжилт–Хүүхэд хамгааллын сорилтууд” сэдэвт мэдээлэл хийлээ. Тус хурлаар Ази-Номхон далайн бүс нутагт тулгамдсан асуудлын нэг болох хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, бэлгийн болон хөдөлмөрийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх болон эдгээрт холбогдох олон улсын гэрээ, конвенцийн хэрэгжилт, гэмт хэргийг таслан зогсоох чиглэлээр олон улсын хамтын ажиллагаа, хил дамнасан хүүхэд хамгааллын цогц тогтолцоог бүрдүүлэх зэрэг асуудлуудаар Олон улсын хувийн эрх зүйн Гаагийн бага хурал (олон улсын байгууллага) оролцогч орнуудын Засгийн газар, төрийн бус байгууллагууд, олон улсын сангууд, НҮБ-ын төрөлжсөн байгууллагуудын эксперт, шинжээчид, олон улсын судалгааны байгууллага, хуулийн фирмүүдийн төлөөллүүд бүхий нийт 65 төлөөлөгч оролцлоо. Уг хурал нь НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн Ази, Номхон далайн бүсийн товчооноос зохион байгуулж буй 3 дахь цуврал хурлын нэг бөгөөд Олон улсын хувийн эрх зүйн Гаагийн бага хурал, Хүүхэд Ридресс (Child Redress) олон улсын байгууллагуудтай хамтран олон улсын экспертүүдийн түвшинд сургалт, хэлэлцүүлэг, санал шүүмж өрнүүлснээрээ онцлог байв. Томилолтын илтгэх хуудсыг боловсруулж, холбогдох байгууллагад хүргүүлсэн болно.

- Канадын Засгийн газар болон НҮБ-ын Хөгжлийн Хөтөлбөрийн санхүүжилтээр 2018-2021 онд хэрэгжиж буй “Монгол Улсад мэргэжлийн, иргэн төвтэй төрийн албыг төлөвшүүлэх нь” төслийн хүрээнд Бүгд Найрамдах Сингапур Улсын Сингапур хотноо 2018 оны 10 дугаар сарын 6-11-ний өдрүүдэд хийсэн Сингапур Улсын Төрийн Албаны Зөвлөл, Төрийн Албаны Газар болон Төрийн Албаны Коллежтэй танилцах аялалд Комиссын гишүүн П.Оюунчимэг оролцов.

- Швейцарийн Холбооны Улсын Женев хотноо 2018 оны 10 дугаар сарын 16-19-ний өдрүүдэд зохион байгуулсан Байгаль орчны засаглалын хөтөлбөр: Уул уурхайн засаглалд хүний эрх ба байгаль орчныг тусгах нь сэдэвт семинарт Комиссын гишүүн П.Оюунчимэг оролцов.

- Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглал батлагдсаны 70 жилийн ой, ОХУ-ын Үндсэн Хууль батлагдсаны 25 жилийн ойг тохиолдуулан ОХУ дахь Хүний эрхийн Дээд Комиссарын Газар болон НҮБ-ын Хүний эрхийн Дээд Комиссарын газраас 2018 оны 11 дүгээр сарын 8-9-ний өдөр Москва хотод зохион байгуулсан “Евро-Ази дахь хүний эрхийн хамгаалал: Омбудсманы сайн туршлагыг хуваалцах нь” олон улсын хоёрдугаар бага хуралд Комиссын дарга Ж.Бямбадорж илтгэл тавьж оролцов.

- Бүгд Найрамдах Узбекистан Улсын Самарканд хотод 2018 оны 11 дүгээр сарын 22-23-ны өдөр болох “Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглал батлагдсаны 70 жилийн үр дүн: цаг хугацаа ба бодит байдал” сэдэвт дээд хэмжээний Азийн хүний эрхийн форумд Комиссын дарга Ж.Бямбадорж илтгэл тавьж оролцов.

2018 онд Комиссын ажлын албаны дараах ажилтнууд хүний эрхийн чиглэлээр сургалтад хамрагдлаа. Үүнд:

- ЕАБХАБ-ын АИХЭГ болон ХЭҮБ-уудын Европын Сүлжээнээс Финлянд улсын Хелсинки хотод 2018 оны 6 дугаар сарын 4-8-ны өдрүүдэд хамтран зохион байгуулсан ХЭҮБ Академи 2018 сургалтад ХЭҮК-оос ахлах референт Х.Мөнхзул хамрагдав.
- БНСУ-ын ХЭҮК-оос энэ оны 6 дугаар сарын 25-29-ний өдрүүдэд Сөүл хотноо зохион байгуулсан ХЭҮБ-уудын Түншлэл 2018 хөтөлбөрт хэлтсийн дарга Ө.Ундрах оролцов.
- БНСУ-ын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс болон ХЭҮБДХ-ны Насжилтын асуудал хариуцсан ажлын хэсгээс хамтран 2018 оны 9 дүгээр сарын 4-7-ны өдрүүдэд БНСУ-ын Сөүл хотод зохион байгуулсан Дэлхий дахин дахь насжилт болон Ахмад настны хүний эрхийн тухай АСЕМ-ийн 3 дахь удаагийн хуралд ахлах референт З.Өнөржаргал оролцов.
- АНДЧ болон Тайландын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын хамтран Тайландын Вант улсын Бангкок хотноо 2018 оны 9 дүгээр сарын 24-26-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан “АНДЧ-ны Сургагч багш нарын сүлжээний сургалт”-д ахлах референт Ц.Адъяахишиг тус тус оролцов.

4.1.6 Хүний эрхийн чиглэлээр төслийн санал боловсруулж, тэтгэлэг олгогч байгууллагуудад хүргүүлэх

Equal Right Trust байгууллагаас хэрэгжүүлж буй төслийн хүрээнд Тэгш эрхийн эвсэл байгуулах зорилгоор иргэний нийгмийн байгууллагын сүлжээ байгуулах, тэдний чадавхийг бэхжүүлэх тэтгэлэгт хөтөлбөрийг санаачлан холбогдох үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг хангаж ажиллав. ERT байгууллагаас ирсэн тэтгэлэгт хөтөлбөрийн зар, төслийн болон санхүүгийн маягтыг орчуулж, холбогдох ТББ-руу имейлээр хүргүүлж, Комиссын цахим хуудас болон фейсбүүк хуудаснаа байршуулав. Мэдээллийн дагуу нийт 25 ТББ-ын зүгээс төслийн саналыг хүргүүлснийг техникийн үзлэгээр оруулж, одоогоор ERT-с 6 жижиг төсөлд шалгарсан байгууллагуудтай гэрээ байгуулж, төслийг нь санхүүжүүлэхээр ажиллаж байна.

4.2 Дотоод хамтын ажиллагаа

4.2.1 Орон тооны бус зөвлөлийн хурал зохион байгуулах

Энэ ажлын хүрээнд орон тооны бус зөвлөлийн гишүүдийн уулзалтыг жилд 4 удаа зохион байгуулж, гишүүдийг Комиссын үйл ажиллагаанд татан оруулах, гишүүдээс санаачлан зохион байгуулж буй ажлуудыг бусад байгууллагуудтай холбон уялдуулан зохион байгуулах зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэж ирсэн. Энэ оны ОТБЗ-ийн ээлжит хурлуудаар дараах асуудлуудыг хэлэлцсэн болно. Үүнд:

- 2018 оны 3 сарын 2 ны өдрийн хурлаар Комиссын 2018 оны төлөвлөгөө, Хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл бичих чиглэлийг тус тус танилцуулж, цаашид 2018 онд Комисстой хамтран ажиллах чиглэлд гишүүдийн саналыг авч Комиссын төлөвлөгөөнд тусгуулав.
- 2018 оны 7 дугаар сарын 2 ны хурлаар хурлаар Комиссын хагас жилийн тайлан болон 3 дугаар улиралд Комиссоос хийж хэрэгжүүлэх ажил, Хүний эрхийн хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг танилцуулж, нөлөөллийн үйл ажиллагаанд гишүүдийг татан оролцуулах чиглэлээр мэдээлэл өгч ажилласан.

- 2018 оны 12 сарын 10-ны хурлаар Хууль зөрчсөн хүүхдийн нийгэмшүүлэх үйлчилгээнд ОТБЗ-ийн гишүүдээс хийсэн үнэлгээг танилцуулж, 2019 онд Комисстой хамтран ажиллах санал авч ажиллалаа.

Зөвлөлийн үйл ажиллагааны хүрээнд гарсан нэг чухал амжилт бол гишүүд дотроо багт хуваагдан ажиллаж хүний эрхийн тодорхой асуудлын хүрээнд хамтран ажиллах арга барилыг нэвтрүүлж, тодорхой үр дүнд хүрсэн ажлуудыг санаачлан ажилласан. Тухайлбал: ОТБЗ-ийн гишүүд хүүхдийн хорих ангийн үйл ажиллагаатай танилцаж, Хууль зөрчсөн хүүхдийн нийгэмшүүлэх үйлчилгээнд үнэлгээ хийж, цаашид хамтран хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүдийн талаар санал санаачлагыг гаргаж ажилласан. Мөн “Нарт хангай” хүүхдийн сургалт хүмүүжлийн үйл ажиллагаатай танилцаж, 2019 онд ГБХЗГ-тай хамтран тус төвийн хүүхэд хамгааллын асуудлыг сайжруулах чиглэлээр нөлөөллийн ажил зохион байгуулан ажиллахаар боллоо.

4.2.2 “ХЭҮК, ИНБ-ын хамтын ажиллагаа” ээлжит уулзалт зохион байгуулах

“ХЭҮК, ИНБ-ын хамтын ажиллагаа” 15 дахь уулзалтыг Комиссын 17 дахь илтгэлийг иргэний нийгмийн байгууллагуудад танилцуулах, мөн НҮБ-ын Хүний эрхийн Зөвлөлийн зөвлөмжүүдийн дунд хугацааны хэрэгжилтийн асуудлыг хэлэлцэхээр төлөвлөж 5 дугаар сарын 24-ний өдөр НҮБ-ын хурлын танхимд зохион байгуулав. Төрийн болон төрийн бус байгууллагын 112 төлөөлөгчдөд урилга, хөтөлбөр хүргүүлснээс Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Цагдаагийн Ерөнхий газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар зэрэг төрийн 15 байгууллага, иргэний нийгмийн 65 байгууллагын төлөөлөл ирж оролцов.

“ХЭҮК, ИНБ-ын хамтын ажиллагаа” 16 дахь уулзалтыг 12 дугаар сарын 10-ны өдөр Хүний эрхийн олон улсын өдрийн хүрээнд зохион байгуулж, 50 гаруй ИНБ-ын төлөөлөл оролцож, санал бодлоо солилцов.

4.2.3 Монгол Улс дахь олон улсын байгууллагуудтай Хамтын ажиллагааны талаар уулзалт зохион байгуулах

Монгол Улс дахь олон улсын байгууллагуудтай Хамтын ажиллагааны талаар уулзалтыг “Тогтвортой хөгжлийн зорилтууд–Хамтын ажиллагаа” сэдвийн хүрээнд 2018 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдөр зохион байгуулав. Уулзалтад НҮБ-ын Суурин Зохицуулагчийн Газар, Дэлхийн Банк, НҮБ-ын Хүн амын Сан, Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллага, НҮБ-ын Хүүхдийн Сан, НҮБ-ын Хүнс, хөдөө аж ахуйн байгууллага, АДРА олон улсын байгууллага, Гүүд Нэйборс ОУТББ, Дэлхийн Эрүүл мэндийн Байгууллага, Мерси Кор, Олон Улсын Шилжилт Хөдөлгөөний Байгууллага, Хүүхдийг Ивээх Сан, Туркийн олон улсын хамтын ажиллагааны байгууллага буюу ТИКА, “Тэгш нийгэм холбоо” ТББ зэрэг байгууллагын 17 төлөөлөл оролцож, Комисстой цаашид хамтран ажиллах чиглэлээр өөрсдийн саналыг тавив. Уулзалтын үр дүнд ирэх 2019 онд холбогдох олон улсын байгууллагуудтай тодорхой хүний эрхийн асуудлаар төсөл хэрэгжүүлэх, судалгаа хийх зэргээр хамтран ажиллахаар болов.

ТАВ: БАЙГУУЛЛАГЫН ДОТООД ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

5.1 Комиссыг чадавхижуулах, бэхжүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагаа

5.1.1 Орон нутгийн ажилтнуудтай видео хурал зохион байгуулж, үйл ажиллагааны талаар зөвлөх

2018 онд Комиссоос орон нутгийн ажилтнуудын нийт 3 удаагийн цугларалтыг зохион байгуулав. Энэ ажлын хүрээнд тухай бүр тусгайлан хөтөлбөр боловсруулж, холбогдох ажилтнуудын оролцоог хангаж ажиллав.

5.1.2 Комиссын ажилтнуудыг чадавхжуулах, ажлын байранд дадлагажуулах, дотоод сургалт зохион байгуулах

Энэ ажлын хүрээнд Комиссын төвийн ажилтнуудыг хамруулсан 6, төв болон ОНА-дыг нийтэд нь хамруулан 2 удаагийн дотоод сургалтыг 2, 4, 6, 7, 9, 11, 12 саруудад нийт 8 удаа зохион байгуулав. Сургалтуудыг жагсаавал:

- 2 дугаар сар 08-ны өдөр референт Б.Сэмжидмаа Япон улсын Токио хотод болсон “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн манлайлагч бэлтгэх сургалт”-ын талаарх мэдээллээр, ахлах референт Ц.Адьяахишиг “Ази Номхон далайн ХЭҮБ-уудын ажилтнуудад зориулсан сургагч багшийн сургалтанд оролцсон талаарх мэдээллээр,
- 4 дүгээр сарын 18-ны өдөр Монгол банкны ажилтан Б.Түмэнцэнгэл “Валютын ханш ба тогтвортой хөгжил” сэдвээр
- 6 дугаар сарын 21-ны өдөр ахлах референт Ц.Адьяахишиг “Хүний эрхийн боловсрол олгох сургалтыг зохион байгуулах нь” сэдвийн хүрээнд тус тус зохион байгууллаа.
- Дараагийн дотоод сургалтыг 7 дугаар сарын 6-ны өдөр зохион байгуулсан бөгөөд уг сургалтаар Комиссын Захиргаа хамтын ажиллагааны хэлтсийн дарга Ө.Ундрах БНСУ-ын Сөүл хотноо болсон “Хүний эрхийн үндэсний байгууллагуудын ажилтнуудын 2018 оны түншлэлийн хөтөлбөр”, Ахлах референт Х.Мөнхзүл ЕАБХАБ-ын АИХЭГ болон ХЭҮБ-уудын Европын Сүлжээнээс Финлянд улсын Хелсинки хотод хамтран зохион байгуулсан “ХЭҮБ Академи 2018” сургалтанд оролцсон талаарх мэдээллээ тус тус хуваалцлаа.
- 9 дүгээр сарын 27-ны өдөр Дотоодын сургалтыг Ахмадын өдөр тохиож буйтай уялдуулан Комиссын ахмадуудын зүгээс ажлын албаны ажилтнуудад туршлага, мэдлэгээ хуваалцах уулзалт хийлээ.
- 11 дүгээр сарын 23-ны өдөр Бишрэлт зочид буудалд орон нутгийн ажилтнууд болон төвийн ажилтнуудаас бүрдсэн нийт 42 ажилтнуудыг хамруулсан Дотоод сургалт зохион байгууллаа. Энэ удаагийн дотоод сургалтад “Төрийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг тайлбарлан таниулах нь” Удирдлагын академийн багш Д.Байгал, “Бурханы шашны уламжлалт ойлголт, хандлагуудыг шинжлэх ухааны үүднээс тайлбарлах нь” Шашин судлаач, гэвш лам Д.Хоролбат гэсэн сэдвийн хүрээнд явагдлаа.
- Мөн Худалдаа хөгжлийн банкнаас хийх мэдээллийг 11 дүгээр сарын 22-ны өдөр төвийн ажилтнуудыг хамруулан сургалтын 514 тоот өрөөнд зохион байгууллаа.
- 2018 оны сүүлийн Дотоод сургалтыг 12 дугаар сарын 19-ны өдөр ОНА-ууд болон төвийн ажилтнуудыг хамруулан “Гэр бүл анхаарлын төвд” сэтгэлзүйн төвөөс багш нар ирж “Эцэг эх байх нь галзуу хулганаар давхихтай адил” гэсэн сэдэвт 4 цагийн сургалтыг орлоо.

5.1.3 Хариуцсан эрхийн чиглэлээр мэргэшин ажиллах, мэдээлэл, судалгааны сан бүрдүүлэх

Комиссын ажилтнууд Ажлын албаны даргын баталсан “Хариуцсан эрхийн чиглэлээр мэдээллийн сан бүрдүүлж, хөтлөх заавар”-н дагуу хариуцсан эрхийн чиглэлээрээ мэдээллийн сан бүрдүүлэн Абле цахим оффисийн зохих хэсэгт байршуулан баяжуулж ажиллаж байна.

5.1.4 Хүний эрхийн цахим мэдээллийн санг бүрдүүлэх, мэдээллийг тогтмол баяжуулах

Комиссын Ажлын албаны хэлтэс бүр өөр өөрсдийн хамаарах чиглэлээр хүний эрхийн мэдээллийн сан бүрдүүлж, баяжуулж ажиллаж байна.

5.2 Комиссын хэвийн үйл ажиллагааг хангахад чиглэгдсэн үйл ажиллагаа

5.2.1 Орон нутгийн ажилтнууд орон нутагтаа зохион байгуулах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, хэрэгжилтийн талаарх мэдээллийг холбогдох хэлтэст хүргүүлэх

Орон нутгийн ажилтнуудын хагас жил болон бүтэн жилийн ажлын тайланг холбогдох хэлтсийн дарга нарт хүргүүлсэн бөгөөд хэлтсийн дарга нар үнэлгээг гаргаж ажиллаж байна.

5.2.2 Комиссын хурлын бэлтгэл ажлыг хангах, шийдвэрийг баталгаажуулах

2018 онд Комисс нийт 18 удаа хуралдсан байна. Үүнд:

1. 2018.01.03 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
2. 2018.01.19 (Хүний нөөцтэй холбоотой)
3. 2018.01.20 (Комиссын зарим ажилтнуудыг шагналд нэр дэвшүүлэхтэй холбоотой)
4. 2018.02.02 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
5. 2018.03.02 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
6. 2018.03.02 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
7. 2018.04.02 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
8. 2018.04.27 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
9. 2018.06.05 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
10. 2018.07.02 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
11. 2018.08.31 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
12. 2018.09.27 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
13. 2018.10.26 (Цаг үеийн асуудлаар шуурхай хурал)
14. 2018.11.05 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх)
15. 2018.11.13 (Хүний эрхийн олон улсын өдрийн бэлтгэл ажилтай холбогдуулан шуурхай хурал)
16. 2018.11.20 (Цаг үеийн асуудлаар шийдвэр гаргах)
17. 2018.12.06 (Сарын төлөвлөгөө батлах, биелэлт хэлэлцэх, Хүний эрхийн олон улсын өдрийг тохиолдуулан шагналд нэр дэвшсэн хүмүүсийг хэлэлцэн батлах)
18. 2018.12.19 (Комиссын ажилтнуудын үр дүнгийн гэрээний дүнг хэлэлцэх, Комиссын шагнал, урамшуулал авах ажилтнуудын асуудлыг хэлэлцэх)

Хурал бүрийн дараа хурлаас гарсан шийдвэрийг баталгаажуулж, хурлын тэмдэглэлийг хөтөлж, ABLE цахим оффис дээр тухайн сарын батлагдсан төлөвлөгөөг байршуулж, хурлаас гарсан шийдвэрийн дагуу тушаал төлөвлөж, батлуулж ажиллав.

5.2.3 Сар, жилийн ажлын төлөвлөгөө тайлан гарган, цахим хуудаст байршуулах

Комисс сар бүрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний саналыг ажлын албаны ажилтнууд болон хэлтсийн дарга нараас авч, жилийн төлөвлөгөөн дээрээ үндэслэн боловсруулж, Комиссын хурлаар хэлэлцэж баталсаны дараа Абле программын олон нийтийн файлын санд байршуулж байна.

5.2.4 Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлд холбогдох мэдээллийг журмын дагуу хүргүүлэх

Энэхүү ажлын хүрээнд Комисс I улирлын мэдээллээ 2018.03.30-ны өдөр Ажлын албаны даргын 4/205 тоот албан бичгээр, II улирлын мэдээллийг 7 дугаар сарын 4-ний өдөр 4/380, III улирлын мэдээллийг 10 дугаар сарын 3-ны өдөр 4/498, IV улирлын мэдээллийг 2018 оны 12 дугаар 28-ны өдөр 4/686 тоот албан бичгүүдээр тус тус явуулсан байна.

5.2.5 Үйл ажиллагааны сар, жилийн төлөвлөгөөний биелэлтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх

Хэлтсийн дарга нараас болон ОНА-аас ирүүлсэн тайланг нэгтгэн Ажлын албаны дарга сар бүрийн Комиссын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлтийн үнэлгээг гарган ажиллаж байна.

5.2.6 Санхүүгийн үйл ажиллагааг төлөвлөх, тайлан гаргах, цахим хуудас, мэдээллийн самбарт байрлуулах

Комиссын 2017 оны 12 дугаар сар, 2018 оны 1-12 дугаар сарын төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, нийгмийн даатгалын тайланг гаргаж холбогдох байгууллагуудад нь хугацаанд нь хүргүүлэв. Комиссын үйл ажиллагааны ил тод байдлыг хангах үүднээс мэдээллийн самбарт тухайн бүр төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг байрлууллаа. 2017 оны санхүүгийн баримтуудыг цэгцэлж үдэж архивт хүлээлгэж өгөв. Мөн Сангийн яамтай тооцоо нийлж 2017 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан хийв. 2017 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг Сангийн яамны цахим системд шивж оруулсан. 2017 оны нэмэлт санхүүжилтийн санхүүгийн тайлан мэдээг санхүүжүүлэгч бүрээр гаргаж дуусав. Мөн өмнөх оны төслийн үлдэгдэл санхүүжилтийг дансандаа буцаан авч, зарцуулах эрх нээлгэж, холбогдох гүйлгээнүүдийг хийж, зарцуулж дуусган тайланг санхүүжүүлэгчид хүргүүлэв. Швейцарийн Хөгжлийн агентлагийн 2017 оны санхүүжилтийн санхүүгийн тайлан мэдээг, санхүүгийн баримтын хуулбарын хамт хүргүүлэв. ХХОАТ-ын 2018 оны 1,2,3-р улирлын тайланг гаргаж холбогдох байгууллагуудад нь хугацаанд нь хүргүүлэв. Комиссын 2018 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн тайланг гаргаж Сангийн яам, Үндэсний аудитын газарт хүргүүлэв.

2017 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг Үндэсний Аудитын газар хүргүүлсэн. 2017 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд Үндэсний Аудитын газрын аудитор Б.Сэржмядаг, П.Амарсанаа нар аудит хийж, “Зөрчилгүй” гэх аудитын дүгнэлт гарсан байна.

5.2.7 Санхүүгийн үйл ажиллагааг хөтлөн зохион байгуулах, эд хөрөнгийн ашиглалт, хамгаалалтад хяналт тавих

Эд хөрөнгийн 2017 оны жилийн эцсийн тооллого хийж, актлах шаардлагатай хөрөнгийн жагсаалтыг гаргав. Комиссын санхүүгийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг хөтөлж, мэдээллийн технологийн төхөөрөмжийн хэвийн үйл ажиллагааг ханган ажиллаж байна. Дотоод сүлжээ, компьютер, хэвлэх төхөөрөмжүүдэд гарсан гэмтэл доголдолуудыг цаг тухай бүр нь засч тохируулан хэвийн ажиллагаанд нь оруулж ажиллав. 2017 оны санхүүгийн баримтуудыг цэгцэлж үдэж архивт хүлээлгэж өгөв.

5.2.8 Архив, албан хэрэг хөтлөлтийг стандартын дагуу хөтлөх, Аблецахим программд байршуулах

Хүний эрхийн Үндэсний Комисс 2018 оны 12 дугаар сарын 24-ны байдлаар нийт 555 албан бичиг, иргэдийн 623 гомдлыг хүлээн авч, зохих журмын дагуу цахим болон журналаар бүртгэн танилцуулж шийдвэрлэлтийн үр дүнг эргэн мэдээлж ажиллаж байна. Комиссоос нийт 782 албан бичиг, 33 зөвлөмж, 31 шаардлагыг холбогдох байгууллага, иргэдэд зохих журмын дагуу хүргүүлж, Удирдлагын цахим программын файлын санд байршуулсан.

2018 оны 12 дугаар сарын 24-ны байдлаар Комиссын ажилтнуудад архивын баримтыг -28 удаа түр ашиглуулж, хэвлэмэл хуудас - 3012 ширхэгийг дугаарлан, хуулбар үнэн болох тухай тэмдэг – 28 ширхгийг дарж баталгаажуулжээ. 2017 оны архивын баримтын бүрдүүлэлт, хадгалалтын мэдээг 12 дугаар сарын 14-ний 4/666 тоот албан бичгээр архивын мэдээг АЕГ-т хүргүүлсэн байна. 2017 онд батлагдсан хөтлөх хэргийн нэрсийн жагсаалтын дагуу Комиссын ажилтнуудаас архивын баримтыг хүлээн авч дууссан байна.

5.2.9 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, тайлан гаргах

Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст Комиссын төсвийн 2017 оны 12-р сар, 2018 оны 1-ээс 12 дугаар сарын мэдээллийг оруулсан. 2017 оны 4-р улирлын болон жилийн эцсийн оруулах шаардлагатай мэдээллийг нэмж оруулав. Мөн 2018 оны урьдчилан оруулах шаардлагатай мэдээллүүд болон 1-ээс 12 дугаар сарын мэдээлэл, 1,2,3,4-р улирлын болон хагас жилийн оруулах шаардлагатай мэдээллийг нэмж оруулав. Сарын мэдээллийг тухай бүр нь Байгууллагын мэдээллийн самбарт хэвлэж тавив.

5.2.10 Төрийн албан хаагчийн бүрэлдэхүүн хөдөлгөөний тайланг гаргах

Комиссын нийт албан хаагчдын бүрэлдэхүүн хөдөлгөөн, цалин хөлс, үр дүнгийн үнэлгээний мэдээллийг хуулийн хугацаа болох 2018 оны 1 дүгээр сард шинэчлэн ТА3-ын цахим программд шинэчлэн оруулсан болно.

5.2.11 Ажилтнуудын хувийн ашиг сонирхлын, хөрөнгө орлогын мэдүүлэг, Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны тайланг боловсруулан АТГ-т хүргүүлэх

Энэ ажлын хүрээнд 2018 онд Комиссын дарга, гишүүд болон ажлын албаны ажилтнууд нийт 42 ажилтны ХОМ-ийг мэдүүлгийг хуулийн хугацаанд мэдүүлсэн болно. ХОМ-ийг бөглүүлж, бүртгэсэний дараа холбогдох тайланг нэгтгэн 2 дугаар сарын 27-ны өдөр 4/141 дугаар албан бичгээр АТГ-д хүргүүлсэн болно. Мөн тус газраас ирсэн 1 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 01/368 тоот албан бичгийн дагуу “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн 2017 оны тайланг холбогдох

хэлтсүүдээс авч нэгтгэн 3 дугаар сарын 1-ний өдөр шуудангаар явуулсан. Шинээр томилогдсон 2 болон шилжүүлэн томилсон 2 ажилтанд АТГ-ын цахим хуудсанд бүртгэл нээн, ХАСУМ-ийг хуульд заасан 30 хоногийн дотор мэдүүлсэн болно.

5.2.12 Ажилтнуудын хувийн хэрэг бүрдүүлэлтийг хөтлөх, ажлын бичиг баримт, тодорхойлолт гаргах

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисст 49 албан хаагчдын хувийн хэрэг тогтмол хөтлөгдөж, баяжуулалт хийгдэж байна. 2018 онд шинээр томилогдсон 2 ажилтанд хувийн хэрэг шинээр нээж, шилжүүлэн авч томилсон 2 ажилтны хувийн хэргийг шилжүүлэн авч үргэлжлүүлэн хөтөлж байна. Бүтэн жилийн хугацаанд хүний нөөцтэй холбоотой Комиссын даргын Б тушаал 32, Ажлын албаны даргын Б тушаал 77, байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой Комиссын даргын А тушаал 1, Ажлын албаны даргын А тушаал 4, ажилтнуудын хүсэлтээр тодорхойлолт бүхий албан бичиг 34 ширхгийг тус тус гаргасан байна.

5.2.13 Ажлын албаны дарга, ажилтнуудтай үр дүнгийн гэрээ байгуулах, дүгнэх

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын Ажлын алба 2018 оны 1 дүгээр сард нийт 35 төрийн жинхэнэ албан хаагчтай үр дүнгийн гэрээ байгуулан ажиллаж, 2018 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдөр дүгнэлээ. Үр дүнгийн гэрээний биелэлтийн дүнгээр Комиссын Ажлын албаны ажилтнууд “А” үнэлгээтэй 21, “Б” үнэлгээтэй 14 ажилтан дүгнэгдлээ.

5.2.14 ХЭҮК-ын 2019 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын 2019 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлуулахаар Комиссын ажилтнууд болон хэлтсийн дарга нараас тус бүр санал авч төлөвлөгөөний төслийг батлуулахад бэлэн болгосон байна.

ХАВСРАЛТ

Хавсралт 1

ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫН МЭДЭЭЛЭЛ– 2018

№	Огноо	Шалгалт хийсэн объект	Үндэслэл	Хяналт шалгалт хийсэн албан тушаалтан	Шийдвэрлэлт
1	2018/01/11	“Тайгын булаг” ХХК-ийн “Сайн” ломбардын ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Гомдлын мөрөөр	Н.Ганбаяр Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Б.Номин	Тус компанийн захиралд 2018-01-30 өдрийн 2/02 дугаартай Комиссын гишүүний Шаардлага хүргүүлсэн.
2	2018/01/16	Завхан аймгийн Цагаанхайрхан сумын ерөнхий боловсролын сургуулийг багш ажилчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Гомдлын мөрөөр	Ж.Бямбадорж Ч.Наранхүү	Тус аймгийн Засаг даргад 2018.02.14 өдрийн 1/07 дугаартай Комиссын гишүүний Шаардлага хүргүүлсэн.
3	2018/01/17	Нийслэлийн Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах төв	Мэдээллийн мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Б.Сэмжидмаа Г.Ууганбаатар	ЦЕГ-ын даргад 2018.01.24 өдрийн 3/01 дугаартай Комиссын гишүүний. Шаардлага хүргүүлсэн.
4	2018/01/29	Увс аймгийн Ойрад театрын ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Гомдлын мөрөөр	Н.Ганбаяр Я.Хонгорзул	Тус аймгийн Засаг даргад 2018.02.12 өдрийн 2/04 дугаартай Комиссын гишүүний Шаардлага хүргүүлсэн.
5	2018/02/22	Буянт-Ухаа боомт дахь Хилийн мэргэжлийн хяналтын албаны ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Б.Номин	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 17 дахь илтгэлд тусгасан.
6	2018/03/06	ЦЕГ-ын Замын цагдаагийн албанд бэлэн бус торгуулийн журмын хэрэгжилтэд	Мэдээллийн мөрөөр	Ж.Бямбадорж Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Хяналт шалгалтын дүнг Комиссын даргад танилцуулсан.
7	2018/03/14	Блю бус ХХК-н ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Гомдлын мөрөөр	Н.Ганбаяр Г.Ууганбаатар Б.Сэмжидмаа Б.Номин	Тус компанийн захиралд 2018.05.03 өдрийн 2/10 дугаартай Комиссын гишүүний Зөвлөмж хүргүүлсэн.
8	2018/03/18	Дүнжингарав уралдааны явцад унаач хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтэд	Мэдээллийн мөрөөр	Ж.Бямбадорж Г.Агар-Эрдэнэ Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Б.Наранбаатар	Хяналт шалгалтын дүнг Комиссын даргад танилцуулсан.
9	2018/03/20	Геологийн төв лабораторийн ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Гомдлын мөрөөр	Н.Ганбаяр Г.Ууганбаатар Б.Сэмжидмаа Б.Номин З.Бадмаараг	Тус компанийн захиралд Комиссын гишүүний 2/554 дугаартай албан бичиг хүргүүлсэн.

10	2018/04/09	Архангай аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн С.Мөнгөнзаяа	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
11	2018/04/09	Архангай аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн С.Мөнгөнзаяа	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
12	2018/04/10	Архангай аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Л.Дүгэрсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана
13	2018/04/10	Архангай аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Л.Дүгэрсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана
14	2018/04/11	Завхан аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Ч.Наранхүү	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
15	2018/04/11	Завхан аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Ч.Наранхүү	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
16	2018/04/11	Завхан аймгийн Идэр сумын сургуулийн багш, ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд /аймгийн МХГ, БСУГ хамтран/	Гомдлын мөрөөр	Ө.Ундрах С.Мөнгөнзаяа	Гомдолд дурдсан асуудал тогтоогдоогүй тул аймгийн Засаг даргад албан бичиг хүргүүлсэн.
17	2018/04/12	Завхан аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Л.Дүгэрсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана
18	2018/04/12	Завхан аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Ч.Наранхүү	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана
19	2018/04/13	Говь-Алтай аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Б.Ариунжаргал	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
20	2018/04/13	Говь-Алтай аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Б.Ариунжаргал	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
21	2018/04/13	Говь-Алтай аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Л.Дүгэрсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
22	2018/04/13	Говь-Алтай аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Л.Дүгэрсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
23	2018/05/02	Баянхонгор аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн О.Ичинхорлоо Б.Содонцэцэг	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
24	2018/05/10	Өмнөговь аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Б.Номин Д.Халиун Г.Нарангоо	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.

25	2018/05/10	Өмнөговь аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Б.Номин Д.Халиун Г.Нарангоо	Комиссын дарга газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
26	2018/05/10	Өмнөговь аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Б.Номин Д.Халиун Г.Нарангоо	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
27	2018/05/11	Өмнөговь аймаг дахь Бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төв	Төлөвлөгөөт	Ж.Бямбадорж Ч.Алтангэрэл Г.Нарангоо	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
28	2018/05/21	ШШГЕГ-ын ШГА ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилт	Мэдээллийн мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Х.Мөнхзул	Хяналт шалгалтын дүнг үндэслэн ХЗДХ-ийн Сайдад албан бичиг төлөвлөж байна.
29	2018/05/21	ШШГЕГ-ын НШГА ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилт	Мэдээллийн мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Х.Мөнхзул	Хяналт шалгалтын дүнг үндэслэн ХЗДХ-ийн Сайдад албан бичиг төлөвлөж байна.
30	2018/06/07	Дорнод аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Д.Дугарсүрэн	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
31	2018/06/07	Дорнод аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Д.Дугарсүрэн	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
32	2018/06/08	Дорнод Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
33	2018/06/08	Дорнод аймаг дахь Бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төв	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар	Аймгийн Засаг даргад 2018-06-19-ны 3/13 дугаартай хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгасан.
34	2018/06/11	Сүхбаатар аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Х.Наранцэцэг	Зөрчлийг арилгуулахаар чиглэл өгсний дагуу, 2018-06-11-ний өдрийн 2/444 дугаар албан бичгээр гишүүнд танилцуулсан.
35	2018/06/11	Сүхбаатар аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Х.Наранцэцэг	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
36	2018/06/12	Сүхбаатар аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
37	2018/06/12	Сүхбаатар аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар Х.Наранцэцэг	Аймгийн Засаг даргад 2018-06-22-ны 3/17 дугаартай хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгасан.

38	2018/06/14	Хэнтий аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Д.Эрдэнэбаясгалан	Аймгийн ЗДТГ-т асуудлыг тавьснаар Эрүүлжүүлэх, баривчлах байрны нөхцөлийг сайжруулахад 5,5 сая төгрөгийг шийдвэрлэсэн.
39	2018/06/14	Хэнтий аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Д.Эрдэнэбаясгалан	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
40	2018/06/14	Хэнтий аймаг дахь ШШГЕГ-ын харьяа нээлттэй Хорих 419 дүгээр анги	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар Д.Эрдэнэбаясгалан	Аймгийн Прокурорын газартай хамтран хяналт шалгалт зохион байгуулж, хяналт шалгалтын үеэр илэрсэн нөхцөл байдлыг аймгийн прокурорын газарт шилжүүлсэн.
41	2018/06/15	Хэнтий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар	Аймгийн Засаг даргад 2018-06-22-ны 3/16 дугаартай хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгасан.
42	2018/06/15	Хэнтий аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
43	2018/06/21	Дорноговь аймаг Макс цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	Дорноговь аймгийн Засаг даргад 2018.10.02 өдрийн 1/16 дугаартай Шаардлага хүргүүлсэн.
44	2018/06/21	Дорноговь аймаг Сант-Оч ХХК-ийн байрны 1 давхарт байрлах цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
45	2018/06/21	Дорноговь аймаг Дампилын 16а-6 тоотод байрлах цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
46	2018/06/21	Дорноговь аймаг 75 худалдааны төвийн 1 давхарт байрлах цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
47	2018/06/21	Дорноговь аймаг Наран худалдааны төвийн 2 давхарт байрлах цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
48	2018/06/21	Дорноговь аймаг Залуус хороололд байрлах тоглоомын газар	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
49	2018/06/21	Дорноговь аймаг Нарлаг шанд хорооллын 55 байранд байрлах Hulk pc game цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
50	2018/06/21	Дорноговь аймаг Ганзамын гудамжны 20 байранд байрлах цахим тоглоомын газар /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Мэдээллийн мөрөөр	Ч.Нандин-Эрдэнэ	
51	2018/09/10	Ховд аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.

				Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Г.Солонго	
52	2018/09/10	Ховд аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Г.Солонго	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
53	2018/09/11	Ховд аймаг дахь ЗХЖШ-ын харьяа Зэвсэгт хүчний 123 дугаар анги	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
54	2018/09/11	Ховд аймаг дахь ШШГЕГ-ын харьяа Хорих 457 анги	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Г.Солонго	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
55	2018/09/11	Ховд аймаг дахь Бүсийн оношлогоо, эмчилгээний төв	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар Ч.Наранхүү	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана
56	2018/09/13	Баян-Өлгий аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Л.Уранчимэг	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
57	2018/09/13	Баян-Өлгий аймаг дахь Цагдаагийн газрын Эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Л.Уранчимэг	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
58	2018/09/14	Баян-Өлгий аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
59	2018/09/14	Баян-Өлгий аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул	Аймгийн Засаг даргад 2018-09-28-ны 3/22 дугаартай хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгасан.
60	2018/09/14	Баян-Өлгий аймаг дахь ХХЕГ-ын харьяа Хилийн цэргийн 0165 дугаар анги	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Л.Уранчимэг	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
61	2018/09/14	Баян-Өлгий аймаг дахь ЗХЖШ-ын харьяа Зэвсэгт хүчний 340 дүгээр анги	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Л.Уранчимэг	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.

62	2018/09/14	Баян-Өлгий аймийн Сагсай сум дахь ЗХЖШ-ын харьяа 331 дүгээр анги	Төлөвлөгөөт	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Л.Уранчимэг	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
63	2018/09/24	Ховд аймаг дахь Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Г.Солонго	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
64	2018/10/01	Увс аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
65	2018/10/01	Увс аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
66	2018/10/02	Увс аймаг дахь ХХЕГ-ын харьяа Хилийн цэргийн 0245 дугаар анги	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
67	2018/10/02	Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар Ч.Наранхүү	Аймгийн Засаг даргад 2018-10-09-ны 2/25 дугаартай хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгасан.
68	2018/10/04	Хөвсгөл аймаг дахь ШШГГ-ын Цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар М.Тунгалагмөрөн	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
69	2018/10/04	Хөвсгөл аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар М.Тунгалагмөрөн	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
70	2018/10/04	Хөвсгөл аймгийн Ахмадын асрамж, үйлчилгээний газрын ажлын байрны дарамт	Гомдлын мөрөөр	Г.Ууганбаатар М.Тунгалагмөрөн	Авлигатай тэмцэх газар руу харьяаллын дагуу шилжүүлсэн.
71	2018/10/04	Хөвсгөл аймаг дахь Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
72	2018/10/05	Хөвсгөл аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг	Төлөвлөгөөт	Г.Ууганбаатар	Аймгийн Засаг даргад 2018-10-09-ны 2/24 дугаартай хүргүүлсэн Комиссын гишүүний зөвлөмжид тусгасан.
73	2018/10/05	Хөвсгөл аймаг дахь ХХЕГ-ын харьяа Хилийн цэргийн 0257 дугаар анги	Төлөвлөгөөт	Н.Ганбаяр Ө.Ундрах Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.

				М.Тунгалагмөрөн	
74	2018/10/06	Хөвсгөл аймгийн Тариалан сумын Ерөнхий боловсролын сургуулийн ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрх, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрх	Гомдлын мөрөөр	Г.Ууганбаатар Г.Золзаяа	Тус аймгийн Засаг даргад 2018.10.29-ний өдрийн 2/27 дугаартай Зөвлөмж хүргүүлсэн.
75	2018/10/15	Увс аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Я.Хонгорзул	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
76	2018/10/19	АШУУИС-ын Нүүр ам судлалын сургуулийн ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрх, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрх	Гомдлын мөрөөр	Т.Ихтамир Г.Ууганбаатар С.Сайханжаргал	АШУУИС-ын захиралд 2018.11.06-ны өдрийн 1/28 дугаартай Зөвлөмж хүргүүлсэн.
77	2018/10/29	ШШГЕГ-ын харьяа Орхон аймаг дахь 437 нээлттэй хорих анги	Мэдээллийн мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир	Газар дээр нь үүрэг чиглэл өгч цэвэр ус болон эрүүл хоол хүнсээр хангагдах эрх, эрүү шүүлтээс ангид байх эрхийн асуудлаар тусгайлан үүрэг өгөв. Гишүүний өгсөн үүргийн биелэлтийг аймгийн прокурорын газрын шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаанд хяналт тавьж буй прокурор шалгаж, гишүүнд танилцуулахаар болсон.
78	2018/11/02	“Юнигаз” ХХК-ийн ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрх, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрхийн хэрэгжилт	Гомдлын мөрөөр	Н.Ганбаяр Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар П.Тулга	Хяналт шалгалтын дүнг үндэслэн Комиссын гишүүний шаардлагын төсөл боловсруулж байна.
79	2018/11/02	Говьсүмбэр аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Б.Наранбаатар	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
80	2018/11/05	Булган аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Д.Мөнхсайхан	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
81	2018/11/05	Дундговь аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Т.Баярцэцэг	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
82	2018/11/05	Өвөрхангай аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Б.Отгонжаргал	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
83	2018/11/06	Дундговь аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Т.Баярцэцэг	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
84	2018/11/06	Өвөрхангай аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Б.Отгонжаргал	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
85	2018/11/07	Орхон аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Ё.Эрдэнэболд	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.

86	2018/11/07	Сэлэнгэ аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Д.Гантулга	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
87	2018/11/07	Төв аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	У.Чойжилсүрэн	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
88	2018/11/12	Дорноговь аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Ч.Нандин-Эрдэнэ	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
89	2018/11/12	Булган аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Д.Мөнхсайхан	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
90	2018/11/12	Говьсүмбэр аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Б.Наранбаатар	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
91	2018/11/12	Говьсүмбэр аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Б.Наранбаатар	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
92	2018/11/12	Хэнтий аймгийн Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байранд	Гомдлын мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
93	2018/11/12	Хэнтий аймаг дахь Хорих 419 дүгээр нээлттэй анги	Гомдлын мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
94	2018/11/12	Хэнтий аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Гомдлын мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	Комиссын гишүүн газар дээр нь чиглэл, зөвлөмж өгч ажилласан.
95	2018/11/12	Хэнтий аймгийн Цагдаагийн газарт шалгагдаж буй иргэдийн эрүү шүүлтээс ангид байх эрхийн хэрэгжилт	Гомдлын мөрөөр	П.Оюунчимэг Т.Ихтамир Л.Дүгэрсүрэн Г.Ууганбаатар	ЦЕГ-ын даргад 2018.12.36-ны өдрийн 3/27 дугаартай Шаардлага хүргүүлсэн.
96	2018/11/12	Дархан-Уул аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Э.Болортуяа	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
97	2018/11/12	Булган аймгийн Булган сумын Тохижилт үйлчилгээний ангийн ажилтнуудын хөдөлмөрлөх эрх, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрхийн хэрэгжилт	Гомдлын мөрөөр	Д.Мөнхсайхан	Шаардлагын төсөл боловсруулж байна.
98	2018/11/13	Дорноговь аймгийн Онцгой байдлын газрын албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн хэрэгжилтэд	Төлөвлөгөөт	Ч.Нандин-Эрдэнэ	Хяналт шалгалт, судалгааны нэгдсэн дүнг 18 дахь илтгэлд тусгана.
99	2018/11/13	Дорноговь аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Ч.Нандин-Эрдэнэ	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
100	2018/11/13	Дундговь аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Т.Баярцэцэг	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
101	2018/11/13	Сэлэнгэ аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Д.Мөнхсайхан	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.

102	2018/11/14	Сэлэнгэ аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Д.Гантулга	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
103	2018/11/14	Төв аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	У.Чойжилсүрэн	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
104	2018/11/14	Дархан-Уул аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр	Төлөвлөгөөт	Э.Болортуяа	Хяналт шалгалтын илтгэх хуудас боловсруулах, санал асуулгыг нэгтгэх ажлууд хийгдэж байна.
105	2018/11/14	Өвөрхангай аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Б.Отгонжаргал	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
106	2018/11/14	Дархан-Уул аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	Э.Болортуяа	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.
107	2018/11/14	Төв аймаг дахь ШШГГ-ын цагдан хорих байр	Төлөвлөгөөт	У.Чойжилсүрэн	Илтгэх хуудас боловсруулах, санал асуулга нэгтгэх ажлууд хийгдэж байна.
108	2018/11/15	Булган аймаг дахь Цагдаагийн газрын эрүүлжүүлэх, саатуулах байр /ГБХЗХХ-тэй хамтран/	Төлөвлөгөөт	Д.Мөнхсайхан	Хяналт шалгалтын явцад нөхцөл байдал, авах арга хэмжээний талаар чиглэл өгч ажиллав.

ХУУЛЬ ЗҮЙН ЗӨВЛӨГӨӨНИЙ МЭДЭЭЛЭЛ-2018 ОН

Хавсралт 2

Эрхийн төрөл	Шударга шүүхээр шүүлгэх эрх	Хууль зүйн туслалцаа авах эрх	Халдашгүй чөлөөтэй байх эрх	Хохирол нөхөн төлүүлэх эрх	Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрх	Гэр бүл цуцлалт	Гэр бүлийн хүчирхийлэл	Эрүү шүүлтээс ангид байх эрх	Хөдөлмөрлөх эрх	Өмгөөлүүлэх эрх	хүүхдийн эрх	Эрүүл мэндээ хамгаалуулах эрх	Өмчлөх эрх	Эд мөнгөний тусламж авах эрх	Төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гомдол гаргах эрх	Сурч боловсрох эрх	Мэдээлэл авах эрх	Зорчих эрх	Хууль шүүхийн өмнө тэгш эрхтэй	Хандсан тоо	Утас	Цахим	Биечлэн	Нийт хугацаа
Улаанбаатар	15	31	21	15	2	4	5	1	30	1	11	5	14	10	9	0	2	5	1	182	32	12	138	3486
Архангай	1	22	4	0	0	0	1	0	16	0	4	0	0	8	0	0	0	1	0	57	9	1	47	1987
Баян-Өлгий	1	6	2		0	0	2	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	16	3	0	13	400
Баянхонгор	5	6	1	0	0	1	1	0	18	0	4	0	7	3	0	0	0	1	0	47	4	2	41	1270
Булган	1	6	2	1	0	0	0	0	15	0	2	2	2	5	0	2	4	1	0	42	21	2	19	965
Говь-Алтай	0	6	0	0	1	4	1	2	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33	3	0	30	719
Говьсүмбэр	3	18	5	2	1	0	0	0	4	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	36	10	0	26	840
Дорноговь	3	31	3	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	42	4	1	37	825
Дорнод	0	0	3	0	2	0	0	0	5	0	0	6	4	3	1	0	0	0	0	24	8	0	16	530
Дундговь	0	6	2	3	1	0	2	0	7	0	6	0	4	0	0	0	0	0	0	31	5	0	26	555
Завхан	8	4	10	1	0	0	0	0	17	0	1	3	6	17	0	0	0	0	0	70	2	0	68	1651
Орхон	4	6	6	1	0	6	3	2	5	0	0	1	3	1	0	0	0	1	0	39	3	0	36	1253
Өвөрхангай	1	4	3	0	0	2	2	1	1	1	0	2	0	1	0	1	0	0	0	19	6	1	12	485
Өмнөговь	0	3	3	3	0	0	1	0	2	2	1	0	1	0	1	0	1	0	0	18	8	0	10	560
Сүхбаатар	0	9	1	0	0	1	11	0	8	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	33	0	0	33	928
Сэлэнгэ	3	13	12	0	0	1	0	0	2	0	1	0	0	0	5	0	0	0	0	37	0	0	37	1260
Төв	7	8	0	0	0	0	1	0	12	2	1	0	0	2	0	0	0	0	1	34	11	2	21	775
Увс	8	15	2	11	0	2	3	0	31	2	5	4	4	4	9	2	0	0	3	103	17	2	84	2665
Ховд	3	4	1	0	2	0	3	1	5	0	3	2	2	1	0	1	0	0	0	28	1	0	27	730

Хөвсгөл	1	22	7	10	0	0	6	2	10	0	5	0	1	3	4	0	1	0	0	72	14	0	58	1044
Хэнтий	0	18	1	3	1	0	3	0	11	0	5	1	2	7	5	0	0	0	0	57	7	0	50	1254
Дархан	3	3	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0	3	1	0	1	0	0	0	15	1	0	14	333
НИЙТ	67	241	90	52	10	21	45	9	223	8	50	26	58	68	36	7	8	9	6	1035	169	23	843	24515

ЗӨВЛӨМЖИЙН ХЭРЭГЖИЛТ - 2018 ОН

Хавсралт 3

№	Хэнд	Явуулсан огноо, дугаар	Хариу ирүүлсэн огноо	Зөвлөмжийн агуулга		Боловсруулсан
1	Чингэлтэй дүүргийн Засаг дарга Ж.Эрдэнэбат	2018.01.03 2/01	Чингэлтэй дүүргийн Засаг даргын орлогчийн 2018.01.19-ний өдрийн 1/118 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Өндөр настан Б-ын амьдралын нөхцөлийг нэн даруй судалж түүний асаргаатай холбоотой шаардлагатай арга хэмжээг авах, цаашид ахмад настны эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай	Гомдлын дагуу	Г.Түвшинжаргал
2	Орхон аймгийн Засаг дарга Д.Батлут	2018.01.04 2/02	Орхон аймгийн Засаг даргын орлогчийн 2018.04.10 өдрийн 26/1110 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Орхон аймгийн 2-р сургуулийн захирал Б-д ажлын байрны дарамт, ялгаварлан гадуурхалт үзүүлсэн байж болзошгүй тул хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
3	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, цагдаагийн хурандаа С.Баатаржав	2018.01.17 3/03	Нийслэлийн Цагдаагийн газрын даргын 2018.02.20-ны өдрийн 14/1146 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Монгол Улсын нэгдэн орсон гэрээ, конвенц, дотоодын хууль тогтоомжоор баталгаажуулсан хүний нэр төртэй, халдашгүй чөлөөтэй байх эрхийг хангах, ЛГБТ хүмүүсийн эрхийг хүндэтгэх, тэдний эрхийг хангаж ажиллахад цагдаагийн нийт албан хаагчдад хүний эрх тэр дундаа бэлгийн цөөнх хүний эрхийн талаархи мэдлэг ойлголтыг нэмэгдүүлэх тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Г.Золзаяа Б.Номин
4	Монгол Улсын Ерөнхий сайд У.Хүрэлсүх	2018.01.22 1/04	Хариу шаардаагүй	Хүйтний улиралд хурдан морины уралдаанд хүүхдийг оролцуулахгүй байх, уралдаан зохион байгуулах тухай Засгийн газрын шийдвэр гаргуулахгүй байх тухай	Мэдээлийн дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
5	Аймгуудын Засаг дарга нарт	2018.02.12 1/05	Дорноговь, Говьсүмбэр, Өмнөговь, Баян-Өлгий Дундговь, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Дорнод, Завхан, Архангай, Булган, Төв, Ховд, Увс, Говь-Алтай, Орхон, Сүхбаатар аймгуудаас зөвлөмжийн хариу ирүүлэв.	Хүйтний улиралд хурдан морины уралдаанд хүүхдийг оролцуулахгүй байх, уралдаан зохион байгуулах тухай шийдвэр гаргахгүй байх тухай	Мэдээлийн дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
6	Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд	2018.03.16 1/06	Нийслэлийн Засаг даргын орлогчийн 2018.04.13-ны өдрийн 02-04/1402 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Нийслэлийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй ААНБ үйлчилгээний газруудыг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс бусдын нэгэн адил нийгмийн харилцаанд бүрэн оролцох саад бэрхшээлийг арилгах тухай гэрээ, конвенц, хуулийн хэрэгжилтийг хангах тухай	Гомдлын дагуу	Б.Сэмжидмаа
7	Монгол Улсын Ерөнхий сайд У.Хүрэлсүх	2018.03.19 1/07	Хариу шаардаагүй	Хүйтний улиралд хурдан морины уралдаан зохион байгуулах Засгийн газрын тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай	Мэдээлийн дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
8	Ховд аймгийн Засаг дарга Д.Галсандондог	2018.04.20 1/08	Хариу ирүүлэх хуулийн хугацаа өнгөрсөн.	Ховд аймагт зохион байгуулагдсан “Хүний эрхийн төлөв байдлын ээлжит нэгдсэн хэлэлцүүлэг”-ийн үеэр оролцогчдоос гаргасан		ХЭБСХ

				санал хүсэлт, НҮБ-ийн Хүний эрхийн Зөвлөлөөс МУ-д ирүүлсэн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх тухай		
9	Архангай аймгийн Засаг дарга Ц.Мөнхнасан Завхан аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.04.30 1/09	Завхан аймгийн Засаг даргын 2018.05.30-ны өдрийн 1/636 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Архангай, Завхан аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	ХЭБСХ
10	Блюбус ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал Б.Алтанцэцэг	2018.05.03 2/10	Блюбус ХХК-ийн гүйцэтгэх захиралын 2018.05.31-ний өдрийн 2/146 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Блюбус ХХК-д хийсэн хяналт шалгалтын хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Г.Ууганбаатар
11	Өмнөговь аймгийн Засаг дарга Б.Наранбаатар	2018.05.29 1/11	Өмнөговь аймгийн Засаг даргын 2018.06.25-ны өдрийн 1-1619 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Өмнөговь аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	ХЭБСХ
12	Монкон группын ерөнхий захирал Ч.Дарханбаатар	2018.06.12 2/12	Монкон группын ерөнхий захиралын 2018.07.02-ны өдрийн 77118 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Ажилтнуудыг аливаа хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхах, ажлын байрны дарамт шахалт үзүүлэхийг таслан зогсоох тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
13	Дорнод аймгийн Засаг дарга М.Бадамсүрэн	2018.06.19 3/13	Дорнод аймгийн Засаг даргын орлогчийн 2018.11.01-ний өдрийн 1/1822 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Дорнод аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	Т.Ихтамир
14	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Н.Лүндэндорж	2018.06.20 3/14	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн даргын 2018.10.31-ний өдрийн 01/998 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжийг судлах, хууль шүүхийн практикт нэг мөр ойлгож зөв хэрэглэх, талаар аймгууд дахь Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүгч нарт чиглэл өгч, чадавхижуулах ажлыг зохион байгуулах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Т.Ихтамир
15	Улсын ерөнхий прокурор, төрийн хууль цаазын тэргүүн зөвлөх М.Энх-Амгалан	2018.06.21 1/15	Нийслэлийн Прокурорын газрын ерөнхий прокурорын 2018.07.27-ны өдрийн 5/3811 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	БНТУ-ын иргэн Ч-гийн олон улсын гэрээ конвенцоор баталгаажуулсан чөлөөтэй зорчих болон эрүү шүүлтээс ангид байх эрхийг хангах тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
16	Хэнтий аймгийн Засаг дарга Н.Ганбямба	2018.06.22 3/16	Хэнтий аймгийн Засаг даргын 2018.07.06-ны өдрийн 9/1211 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Хэнтий аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	Т.Ихтамир
17	Сүхбаатар аймгийн Засаг дарга Ж.Эрдэнэбаатар	2018.06.22 3/17	Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргын 2018.09.06-ны өдрийн 3/1402 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Сүхбаатар аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	Т.Ихтамир
18	Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд	2018.06.28 1/18	Нийслэлийн ЗДТГ-ын даргын 2018.08.13-ны өдрийн 03/3193 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Иргэн Б-гийн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангах тухай	Гомдлын дагуу	Б.Номин

19	Шинь Шинь ХХК-ийн захирал Ли Жэн	2018.07.04 2/19	Шинь Шинь ХХК-ийн захирлын 2018.07.24-ний өдрийн W18/132 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Тус компанийн ажилтнуудын хөдөлмөрийн аятай таатай нөхцөлд ажиллах, аливаа ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрхийг хангах үүднээс тус компанид мөрдөгдөж буй Хөдөлмөрийн дотоод журмын 2.4.2-т “ажилчдын дундах нөхцөл байдал ...” гэснийг өөрчлөх тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
20	Увс аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.07.05 1/20	Увс аймгийн Засаг даргын 2018.08.22-ны өдрийн 1/1126 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Тус аймгийн 5 багийн нутаг дэвсгэрт байрлах цэвэр усны 2 дугаар эх үүсвэрийн хамгаалалтын бүсэд амьдарч байгаа иргэдийн хууль ёсоор эзэмшиж буй газрыг чөлөөлөх, айл, өрхүүдийг нүүлгэн шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлэхдээ тэдний үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх, эзэмших эрхийг зөрчихгүй байх тухай	Гомдлын дагуу	С.Сайханжаргал Я.Хонгорзул
21	Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд	2018.07.09 2/21	Нийслэлийн ЗДТГ-ын даргын 2018.07.19-ны өдрийн 03/2962 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 6 дугаар хороо, 10 дугаар хорооллын Сайхан булган хотхоны 33, 34 дүгээр байрны оршин суугчдын эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангаж ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	С.Сайханжаргал
22	Баян-Өлгий аймгийн Засаг дарга А.Гылымхан	2018.09.28 3/22	Баян-Өлгий аймгийн Засаг даргын орлогчийн 2018.10.30-ны өдрийн 2-01/1396 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Баян-Өлгий аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	Г.Ууганбаатар
23	Нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын дарга С.Амарсайхан	2018.10.01 1/23	2018-11-01	НИТХ болон түүний тэргүүлэгчдийн тогтоолоор нийтээр дагаж мөрдөх хэм хэмжээ тогтоосон захиргааны хэм хэмжээний актыг Захиргааны ерөнхий хуульд нийцүүлэн шинэчлэн баталж, бүртгүүлэх тухай	Дүн шинжилгээний дагуу	ХЭБСХ
24	Хөвсгөл аймгийн Засаг дарга Л.Ганболд	2018.10.09 2/24	Хөвсгөл аймгийн Засаг даргын 2018.11.21-ний өдрийн 1/2535 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Хөвсгөл аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	Г.Ууганбаатар
25	Увс аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.10.09 2/25	Увс аймгийн Засаг даргын 2018.11.30-ны өдрийн 1/1591 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Увс аймагт зохион байгуулсан Хүний эрхийн нээлттэй өдөр арга хэмжээний хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Нээлттэй өдрийн хүрээнд	Г.Ууганбаатар
26	Сүхбаатар дүүргийн Засаг дарга Х.Болормаа	2018.10.22 2/26	Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын 2018.12.04-ний өдрийн 1/3127 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв	Өндөр настан Б--гийн нөхцөлийг нэн даруй судалж, түүний асаргаатай холбоотой шаардлагатай арга хэмжээ авах, ялангуяа асран хамгаалагчийг оновчтой тогтоох, цаашид ахмад настны эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тодорхой арга хэмжээ авч ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	П.Тулга
27	Хөвсгөл аймгийн Засаг дарга Л.Ганболд	2018.10.29 2/27	2018-11-29	Хөвсгөл аймгийн Тариалан сумын ЕБС-ын багш ажилчдын хөдөлмөрийн харилцаан дахь аливаа ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх	Хяналт шалгалтын дагуу	Г.Ууганбаатар М.Тунгалагмөрөн

				эрхийн хэрэгжилтэд хийсэн шалгалтын дүнгийн тухай		
28	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн захиралын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ж.Цолмон	2018.11.06 1/28	2018-12-06	АШУҮИС-ын НАСС-ын багш ажилчдын хөдөлмөрийн харилцаан дахь аливаа ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрхийн хэрэгжилтэд хийсэн шалгалтын дүнгийн тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Г.Ууганбаатар
29	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Н.Лүндэндорж	2018.12.12 3/29	2019-01-12	Жендэрээс үүдэлтэй хүчирхийлэлтэй тэмцэх нь Хууль сахиулах байгууллагуудын хамтын ажиллагаа сэдэвт онол практикийн бага хурлын үр дүнг үндэслэн тодорхой арга хэмжээ авах тухай	Дүн шинжилгээний дагуу	ЗХАХ /Х.Мөнхзул/
30	Улсын ерөнхий прокурор, төрийн хууль цаазын тэргүүн зөвлөх М.Энх-Амгалан	2018.12.12 3/30	2019-01-12			
31	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, цагдаагийн хурандаа С.Баатаржав	2018.12.12 3/31	2019-01-12			
32	Монголын хуульчдын холбооны ерөнхийлөгч Ж.Хунан	2018.12.12 3/32	2019-01-12			
33	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын дарга, бригадын генерал Ц.Амгаланбаяр	2018.12.12 3/33	2019-01-12			

ШААРДЛАГЫН ХЭРЭГЖИЛТ – 2018 ОН

Хавсралт 4

№	Хэнд	Явуулсан огноо, дугаар	Хариу ирүүлсэн огноо	Шаардлагын агуулга		Боловсруулсан
1	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, хурандаа С.Баатаржав	2018.01.24 3/01	Нийслэлийн Цагдаагийн газрын даргын 2018.02.02 өдрийн 14/797 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Нийслэлийн Цагдаагийн газрын харьяа Эрүүлжүүлэх, саатуулах төвд хийсэн хяналт шалгалтын хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
2	Тайгын булаг ХХК-ийн захирал З.Янжив	2018.01.30 2/02	Тайгын булаг ХХК-ийн захирлын 2018.02.06 өдрийн 18/027 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Тайгын булаг ХХК-д хийсэн хяналт шалгалтын хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Г.Ууганбаатар Б.Номин
3	Баянгол дүүргийн Засаг дарга С.Одонтуяа	2018.01.31 1/03	Баянгол дүүргийн Засаг даргын 2018.02.07 өдрийн 04/317 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Өндөр настан Б-гийн амь нас, эрүүл мэнд, аюулгүй байдал нь эрсдэлд орж болзошгүй байгааг онцгой анхаарч нэн яаралтай арга хэмжээ авах тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар
4	Увс аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.02.12 2/04	Увс аймгийн Засаг даргын 2018.02.23 өдрийн 1/269 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв Биелээгүй	Ойрад театрт хийсэн хяналт шалгалтын хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул
5	Хөвсгөл аймгийн Засаг дарга Л.Ганболд	2018.02.12 2/05	Хөвсгөл аймгийн Засаг даргын 2018.02.27 өдрийн 1/430 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	МУ-ын хууль тогтоомж зөрчсөн Сод Монгол групп ХХК-ийн тус аймаг дахь салбар ШТС-ын газар эзэмших эрхийг хүчингүй болгох, үйл ажиллагааг нь зогсоох, иргэдийн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангах тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар М.Тунгалагмөрөн
6	Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд	2018.02.12 3/06	Нийслэлийн ЗДТГ-ын даргын 2018.03.09 өдрийн 07/822 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв Биелээгүй	Иргэн Г болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангах тухай	Гомдлын дагуу	Б.Номин

7	Завхан аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.02.14 1/07	Завхан аймгийн Засаг даргын 2018.02.26 өдрийн 1/236 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Багш, ажилчдын хөдөлмөрлөх эрхийг зөрчсөн, ажлын байрны дарамт үзүүлсэн ялгаварлан гадуурхсан Цагаанхайрхан сумын ЕБС-ын захирал А-гийн хүний эрхийн зөрчлийг таслан зогсоох, арилгах, зөрчил гаргасан албан тушаалтанд хариуцлага тооцох тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн Ч.Наранхүү
8	Нийслэлийн ИТХ-ын дарга С.Амарсайхан	2018.03.16 3/08	Хариу ирүүлэх хуулийн хугацаа өнгөрсөн.	Иргэн Г болон түүний гэр бүлийн гишүүдийн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангах тухай	Гомдлын дагуу	Б.Номин
9	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын дарга Д.Зоригт	2018.05.18 2/09	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2018.06.04 өдрийн 1/1160 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Олон улсын гэрээ конвенц, дотоодын хууль тогтоомжоор баталгаажуулсан иргэдийн ажилгүйдлээс хамгаалуулах, тэтгэвэр, тэтгэмж авах эрхийг ноцтой зөрчсөн тул хүний эрхийн зөрчил гаргасан холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах, энэ төрлийн зөрчлийг цаашид гаргуулахгүй байх тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар Д.Эрдэнэбаясгалан
10	Увс аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.06.12 2/10	Увс аймгийн Засаг даргын 2018.06.27 өдрийн 1/873 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Увс аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт ажиллаж буй хөдөлмөрийн чадвар алдалтаа тогтоолгосон ажилтнуудад ур чадварын нэмэгдэл олгохгүй байгаа тус эмнэлгийн дарга Д-ын хууль зөрчсөн үйлдлийг даруй таслан зогсоох тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул
11	Сүхбаатар аймгийн Засаг дарга Ж.Эрдэнэбаатар	2018.06.29 3/11	Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын даргын 2018.09.06 өдрийн 3/1401 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Шүүхийн шийдвэрийг нэн даруй биелүүлж, иргэн Ч-г Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын тамгын газрын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын хэлтсийн даргын үүрэгт ажилд эргүүлэн томилж, ажилгүй байсан хугацааны цалинг олгож, нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэрт нөхөн бичилт хийж хөдөлмөрлөх эрхийн зөрчлийг арилгах тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар Х.Наранцэцэг
12	Монгол банкны Ерөнхийлөгч Н.Баяртсайхан	2018.07.09 2/12	Монгол банкны Тамгын газрын захиралын 2018.08.21 өдрийн Б-2/995 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв Биелээгүй	Иргэн О-г Увс аймаг дахь Монгол банкны салбарын захирлын үүрэгт ажилд эргүүлэн томилохоор шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрийг нэн даруй биелүүлж, хөдөлмөрлөх эрхийн зөрчлийг арилгах тухай	Гомдлын дагуу	С.Сайханжаргал Я.Хонгорзул
13	Эрүүл мэндийн сайд Д.Сарангэрэл	2018.07.23 1/13	Эрүүл мэндийн сайдын 2018.07.30 өдрийн 1а/3098 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Хүүхдүүдийг эм, эмнэл зүйн туршилт, судалгаанд хамруулж байгаа нь Монгол улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ конвенц, дотоодын хууль тогтоомжоор баталгаажуулсан хүүхдийн эрхийг ноцтой зөрчиж байгаа тул уг судалгааг зогсоож,	Гомдлын дагуу	С.Сайханжаргал

				тухайн хүүхдүүдийн эрхийг хамгаалах, хангах цаашид ийм зөрчил гаргуулахгүй ажиллах талаар холбогдох арга хэмжээ авах тухай		
14	Номин холдинг ХХК-ийн Ерөнхийлөгч Ш.Баярсайхан	2018.07.23 3/14	Номин холдинг ХХК-ийн Эрх зүйн газрын захиралын 2018.07.31 өдрийн 01/374 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Тус байгууллагад мөрдөгдөж буй журам нь олон улсын гэрээ конвенц, дотоодын хууль тогтоомжид нийцээгүй хүний эрхийг зөрчиж байгаа тул ийм төрлийн зөрчлийг дахин гаргуулахгүй хүний эрхийг хангуулан ажиллуулах тухай	Гомдлын дагуу	С.Сайханжаргал
15	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын дарга, бригадын генерал Ц.Амгаланбаяр	2018.09.14 1/15	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын дэд даргын 2018.09.20 өдрийн 03/3658 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Хэнтий аймаг дахь ШШГЕГ-ын харьяа 419 дүгээр нээлттэй хорих ангид хийсэн хяналт шалгалтын мөрөөр өгсөн үүрэг даалгаврын биелэлтийг хангуулах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Д.Эрдэнэбаясгалан
16	Дорноговь аймгийн Засаг дарга Т.Энхтүвшин	2018.10.02 1/16	Дорноговь аймгийн Засаг даргын орлогчийн 2018.10.12 өдрийн 2/17 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Тус аймгийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй цахим тоглоомын газруудад тавих хяналтыг сайжруулах, холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Ч.Нандин-Эрдэнэ
17	Монгол банкны Ерөнхийлөгч Н.Баяртсайхан	2018.10.08 2/17	Монгол банкны Тамгын газрын захиралын 2018.10.25 өдрийн Б-2/1217 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв Биелээгүй	Иргэн Д-г Дархан-Уул аймаг дахь Монгол банкны салбарын захирлын үүрэгт ажилд эргүүлэн томилохоор шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрийг нэн даруй биелүүлж, хөдөлмөрлөх эрхийн зөрчлийг арилгах тухай	Гомдлын дагуу	С.Сайханжаргал У.Болортуяа
18	Зэвсэгт хүчний жанжин штабын дарга, дэслэгч генерал Д.Даваа	2018.10.12 3/18	Зэвсэгт хүчний хуурай замын цэргийн командлалын командлагчийн 2018.11.23 өдрийн 01/1179 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Шүүхийн шийдвэрийг нэн даруй биелүүлж иргэн Х-гийн ажилгүй байсан хугацааны цалинг олгож, нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэрт нөхөн бичилт хийж хөдөлмөрлөх эрхийн зөрчлийг арилгах тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар
19	Улсын ерөнхий прокурор, төрийн хууль цаазын тэргүүн зөвлөх М.Энх-Амгалан	2018.10.12 3/19	Улсын ерөнхий прокурорын газрын хэлтсийн даргын 2018.10.23-ны өдрийн 5/4066 дугаартай албан бичгээр хариу ирүүлэв Биелээгүй	Яллагдагч 3-гийн өмгөөлүүлэх, өмгөөлөгчтэйгээ ганцаарчлан уулзах, хууль зүйн туслалцаа авах эрхийг ноцтой зөрчсөн холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцох, цаашид энэ төрлийн зөрчлийг гаргуулахгүй, хүний эрхийг хангаж ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн Л.Уранчимэг

20	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд Ц.Цогзолмаа	2018.10.12 2/20	2018-10-19	Иргэн Н-ын хөдөлмөрлөх эрхийг ноцтой зөрчсөн холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцох, цаашид энэ төрлийн зөрчлийг гаргуулахгүй, хүний эрхийг хангаж ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
21	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, хурандаа С.Баатаржав	2018.10.16 2/21	Цагдаагийн ерөнхий газрын дэд даргын 2018.10.25 өдрийн 3/6120 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Олон улсын гэрээ конвенц, дотоодын хууль тогтоомжоор баталгаажуулсан албадан хөдөлмөрөөс ангид байх эрхийг ноцтой зөрчсөн Сүхбаатар аймгийн Цагдаагийн газрын Мөнххаан сум дахь Цагдаагийн тасгийн дарга, дэд хурандаа Б.Бат-Эрдэнэд хариуцлага тооцох, энэ төрлийн зөрчлийг цаашид гаргуулахгүй байх тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар Х.Наранцэцэг
22	Увс аймгийн Засаг дарга Д.Батсайхан	2018.10.22 2/22	ТАЗ-ийн Увс аймаг дахь салбар зөвлөлийн 2018.12.07 өдрийн 91 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Шүүхийн шийдвэрийг нэн даруй биелүүлж иргэн Б-гийн хөдөлмөрлөх эрхийн зөрчлийг арилгах, цаашид энэ төрлийн зөрчлийг гаргуулахгүй байх	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар Я.Хонгорзул
23	Зэвсэгт хүчний жанжин штабын дарга, дэслэгч генерал Д.Даваа	2018.11.14 2/23	Зэвсэгт хүчний хуурай замын цэргийн командлалын командлагчийн 2018.12.03 өдрийн 01/1214 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Иргэн О-г эрхэлж байсан ажилд нь томилж, түүний хөдөлмөрлөх эрхийг хангах, цаашид энэ төрлийн зөрчлийг гаргуулахгүй ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	Г.Ууганбаатар
24	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, хурандаа С.Баатаржав	2018.11.15 2/24	Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2018.11.23 өдрийн 01/778 дугаартай албан бичгээр шаардлагын хариу ирүүлэв	Хөвсгөл аймгийн Цагдаагийн газрын баривчлах, саатуулах байранд хийсэн хяналт шалгалтын хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
25	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, хурандаа С.Баатаржав	2018.11.15 2/25		Увс аймгийн Цагдаагийн газрын баривчлах, саатуулах байранд хийсэн хяналт шалгалтын хүрээнд илэрсэн зөрчлийг арилгах тухай	Хяналт шалгалтын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
26	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын дарга, бригадын генерал Ц.Амгаланбаяр	2018.11.30 2/26	2018-12-07	Нийслэлийн шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын Чингэлтэй дүүргийн 125 дугаар тойргийн шийдвэр гүйцэтгэгч, дэслэгч Н.Эрдэнэбулганы хариуцсан иргэний шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаанд тавих хяналтыг сайжруулах, түүний зан харилцаа, ёс зүйтэй холбоотой асуудлаар холбогдох арга хэмжээ авах тухай	Гомдлын дагуу	П.Тулга У.Болортуяа
27	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, хурандаа С.Баатаржав	2018.12.03 3/27	2018-12-10	Хэнтий аймаг дахь Цагдаагийн газрын мөрдөгч, цагдаагийн ахмад Д.Хүрэлбаатар, цагдаагийн дэслэгч Г.Зоригтбаатар, эрүүгийн мөрдөгч	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн

				Г.Сэргэлэнбаатар нарын үйлдэлд албаны шалгалт явуулж, гомдол гаргагчдын зөрчигдсөн эрхийг хамгаалах, цагдаагийн байгууллагын нийт бие бүрэлдэхүүнд эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох үйл ажиллагааг идэвхитэй, үр дүнтэй явуулах тухай		
28	Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга, хурандаа С.Баатаржав	2018.12.06 2/28	2018-12-13	Иргэн Б-ийн үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхийг зөрчиж, өлсгөлөнг нь хууль бусаар таслан зогсоосон, энэ талаар үүрэг чиглэл өгсөн цагдаагийн байгууллагын холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцох, цагдаагийн байгууллагын нийт бие бүрэлдэхүүнд хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох үйл ажиллагааг идэвхтэй, үр дүнтэй явуулах тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
29	Монгол Улсын Дээд шүүхийн ерөнхий шүүгч Ц.Зориг	2018.12.06 3/29	2018-12-13	Нийслэлийн давж заалдах шатны шүүхийн 586 дугаар магадлалын тогтоох хэсгийн 2 дахь заалт нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 36.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг зөрчсөн байх тул хуулийг нэг мөр ойлгож хэрэгжүүлэх, энэ талаар эрүүгийн хэргийн нийт шүүгчдэд чиглэл өгч ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн
30	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Н.Лүндэндорж	2018.12.06 3/30	2018-12-13	Нийслэлийн давж заалдах шатны шүүхийн 586 дугаар магадлалын тогтоох хэсгийн 2 дахь заалт нь Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 36.2 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасныг зөрчсөн байх тул хуулийг нэг мөр ойлгож хэрэгжүүлэх, энэ талаар эрүүгийн хэргийн нийт шүүгчдэд чиглэл өгч ажиллах тухай	Гомдлын дагуу	Л.Дүгэрсүрэн

КОМИССЫН ОРОН НУТАГ ДАХЬ АЖИЛТНУУД АЙМАГ, ОРОН НУТАГ ДАХЬ ХҮНИЙ ЭРХИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДЛЫН ТАЛААР САН БҮРДҮҮЛСЭН БАЙДАЛ

Хавсралт 5

Д/д	Аймаг	Ажилтнуудын нэрс	Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхийн хүрээнд хог хаягдал, утаа тоосжилт, уурын зуух, цэвэрлэх байгууламж, ундны цэвэр усны хадгалалт хамгаалалт, химийн хорт болон аюултай бодисын хэрэглээ болон орон нутаг дахь уул уурхайн үйл ажиллагаа зэргээс үүдсэн хүний эрхийн нөхцөл байдлыг судлах	Комиссын гишүүний шаардлага зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд хүргүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж авах эрхийн төлөв байдлыг судлах	Комиссын гишүүний шаардлага зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд хүргүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Хөгжлийн бэрхшээлтэй, малчин өрхийн, ядуу эмзэг бүлгийн хүүхэд болон хөдөлмөр эрхлэгч хүүхдийн сургууль завсардалт ба сурч боловсрох эрхийн төлөв байдлыг судлах	Комиссын гишүүний шаардлага зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд хүргүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Өсвөр насны хүүхэд, залуусын согтуурах, мансуурах, донтох байдлын шалтгаан нөхцөлийг судлах	Комиссын гишүүний шаардлага зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд хүргүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Охид эмэгтэйчүүдийн нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд ба эрхийн хэрэгжилтийн төлөв байдлыг судлах	Комиссын гишүүний шаардлага зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд хүргүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Хөдөлмөрийн мөлжлөгийн хэлбэр, түүний шалтгаан нөхцөл байдлыг судлах	Комиссын гишүүний шаардлага зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд хүргүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Мэдээлэл ирүүлсэн	Комиссын гишүүний зөвлөмж, шаардлага хүргүүлсэн	
			2 сарын 15	1	3 сарын 15		5 сарын 15		7 сарын 5		9 сарын 15		11 сарын 15		6		
1	Архангай	С.Мөнгөнзаяа	II/15	1	III/19		V/14		VII/9		IX/14		XI/16		6	1	
2	Баян-Өлгий	Л.Уранчимэг	Жирэмсний амралттай									X/1		XI/15		2	
3	Баянхонгор	Б.Содонцэцэг	II/23	1	II/15		V/17				IX/17		XI/16		5	1	
4	Булган	Д.Мөнхсайхан	II/23		III/16				VII/9		IX/18		XI/16		4		
5	Говь-Алтай	Б.Ариунжаргал	II/15	1	III/23		XII/4				XII/4		XI/17		5	1	
6	Говьсүмбэр	Б.Наранбаатар	II/15		V/31		V/15		VIII/16		IX/14		XI/16		6		
7	Дархан-Уул	Э.Болортуяа	4 сарын 20-ны өдөр ажилд томилогдсон.							VII/31		IX/14		XI/16		3	
8	Дорнод	Д.Дугарсүрэн	V/28				V/17		X/25		X/25		XI/16		5		
9	Дорноговь	Ч.Нандин-Эрдэнэ	III/4				V/31		VIII/20						3		
10	Дундговь	Т.Баярцэцэг	II/15	1	III/23		V/15				IX/15		XI/16		5		
11	Завхан	Ч.Наранхүү			VI/4		V/16		X/14		X/14		XI/16		5		
12	Орхон	Ё.Эрдэнэболд	II/23		III/21		V/16				IX/18				4		
13	Өвөрхангай	Б.Отгонжаргал	III/4		III/16				VIII/1		IX/17				4		
14	Өмнөговь	Г.Нарангоо	III/3		III/15				VII/9		IX/16		XI/16		5		

15	Сүхбаатар	Х.Наранцэцэг	II/15		III/23		V/16	1				XI/16		4	1
16	Сэлэнгэ	Д.Гантулга	II/27		III/29				VIII/23		X/12			4	
17	Төв	У.Чойжилсүрэн	II/15		III/22		V/16		VII/31		IX/14		XI/16	6	
18	Увс	Я.Хонгорзул	II/23	1	III/16		V/16		VII/27		IX/5		XI/11	6	1
19	Ховд	Г.Солонго	II/15		III/27		V/16		VIII/23		IX/19			5	
20	Хөвсгөл	М.Тунгалагмөрөн	II/19	1			VI/4				IX/17		XI/15	4	1
21	Хэнтий	Д.Эрдэнэбаясгалан	V/29		V/30	1					IX/16		XI/15	4	1
22	Нийт дүн	21	18	6	16	1	14	1	13		19		16		

ГОМДЛЫН МЭДЭЭЛЭЛ ЭРХИЙН ТӨРЛӨӨР-2018 ОН

Хавсралт 6

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ КОМИСС
АЖЛЫН АЛБА
2018 ОН

ХҮНИЙ ЭРХИЙН

	Эрхийн төрөл		2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	Бүгд
1	Амьд явах эрх		8	10	3	8	29
2	Эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрх	Орчны бохирдлоос хамгаалуулах	12	5	1	1	19
		Байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах	1	2	1	1	5
		Аюулгүй орчинд амьдрах	15	9	9	13	46
3	Хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах эрх	Эзэмших	8	2	2	15	27
		Өмчлөх	19	10	10	9	48
		Ашиглах	-	-	1	2	3
		Өв залгамжлах	-	1	-	1	2
4	Хөдөлмөрлөх эрх	Ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох	17	7	7	10	41
		Хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах	11	17	21	12	61
		Цалин хөлс авах	8	15	7	5	35
		Амрах	-	3	-	-	3
		Хувийн аж ахуй эрхлэх	2	3	6	2	13

		Албадан хөдөлмөраас ангид байх	1	1	-	-	2
		Ажлын байрны дарамт	36	30	19	55	140
		Ажлын байрны бэлгийн дарамт	3	5	1	4	13
5	Нийгмийн халамж хүртэх эрх	Эд мөнгөний тусламж авах	32	30	17	19	98
		Өндөр наслах	-	-	2	5	7
6	Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авах эрх		27	13	13	12	71
7	Сурч боловсрох эрх		9	5	5	11	31
8	Оюуны өмчийн эрх		1	1	1	-	3
9	Сонгох, сонгогдох эрх	Сонгох	2	4	-	-	6
		Сонгогдох	3	12	-	-	15
10	Эвлэлдэн нэгдэх эрх		1	-	-	-	1
11	Жендерийн эрх тэгш байдал	Улс төрийн	-	1	-	-	1
		Эдийн засгийн	-	-	-	-	0
		Соёл боловсрол	2	1	-	1	4

		Эрүүл мэнд	-	-	-	-	0
		Гэр бүлийн харилцаан дахь тэгш байдал	5	4	1	3	10
		Төрийн албан дахь	-	1	-	-	1
		Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаан дахь	1	1	3	2	7
12	Төрийн байгууллага албан тушаалтанд өргөдөл гомдол гаргах эрх		53	17	17	37	124
13	Халдашгүй чөлөөтэй байх эрх	Эрүү шүүлтээс ангид байх	54	40	25	40	159
		Хууль бусаар баривчлах	5	1	1	11	18
		Хууль бусаар цагдан хорих	51	38	20	51	160
		Гэр бүл, захидал харилцаа	5	2	7	13	27
		Нэр төрийн халдашгүй байдал	19	16	11	15	61
		Орон байрны халдашгүй байдал	1	1	1	3	6
		Хувь хүний нууц	2	1	2	2	7
14	Шударга шүүхээр шуулгах эрх	Хилс хэрэгт холбогдсон	55	42	94	69	260
		Хууль зүйн туслалцаа авах	56	89	33	30	232

		Хохирол нөхөн төлүүлэх	23	35	32	22	122
		Нотлох баримт шалгуулах	18	14	13	-	45
		Шүүхэд гомдол гаргах	19	10	12	4	45
15		Шашин шүтэх, эс шүтэх эрх	-	-	1	3	4
16	Үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрх	Хэвлэн нийтлэх	-	1	-	2	3
		Жагсаал цуглаан хийх	-	-	2	1	3
17		Мэдээлэл хайх, хүлээн авах, түгээх эрх	-	3	3	5	8
18		Чөлөөтэй зорчих эрх	1	3	3	5	12
19		Иргэний харьяалалтай байх эрх	-	1	1	2	5
20	Ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрх	Үндэс, угсаа	1	2	4	-	7
		Хэл	-	-	2	-	2
		Арьсны өнгө	-	-	-	-	0
		Нас	2	1	-	-	3
		Хүйс	-	-	-	-	0

		Нийгмийн гарал	-	1	-	2	3
		Нийгмийн байдал	-	2	-	-	2
		Хөрөнгө чинээ	-	-	-	-	0
		Эрхэлсэн ажил, албан тушаал	1	2	-	2	5
		Шашин шүтлэг	-	-	-	-	0
		Үзэл бодол, боловсрол	1	2	-	-	3
		Бэлгийн чиг баримжаа	-	-	-	3	3
		Хөгжлийн бэрхшээл	2	4	6	2	14
		ХДХВ	-	-	-	-	0
21	Амьдралын хүрэлцээтэй түвшинд аж төрөх эрх	Зохистой хоол хүнсээр хангагдах эрх	-	1	1	1	3
		Зохистой орон байраар хангагдах эрх	1	3	1	1	6
22		Бусад	54	1	164	51	275
		Нийт	657	527	502	623	2309